

Beleidskader

***Deventer
groen van
betekenis***

Groenbeleidsplan 2007-2017

Concept, 5 maart 2007

Gemeente Deventer
April 2007

Beleidskader

Deventer groen van betekenis

Groenbeleidsplan 2007-2017

Concept, 5 maart 2006

Opsteller	Ir. T.F. Looijenga
Controleur	Ing. R. van Hout
Goedkeurder	Ir. D. Lobeek
Vaststeller	Raad

**Gemeente Deventer
Eenheid Ruimte en Samenleving
April 2007**

Voorwoord

De gemeente Deventer is door haar parken in de stad en door de ligging van de dorpen voor veel bewoners en bezoekers een aantrekkelijke stad. Maar hoe belangrijk is dit groen? Welk groen moet extra beschermd worden, wat moet verbeterd worden en waar is behoefte aan nieuw groen? Wat is de waarde van groen voor de stad?

Het antwoord op deze vragen staat in het nieuwe beleidsplan voor het Deventer groen dat de gemeente Deventer, dankzij de inbreng van diverse organisaties als wijkenbeheerders, de adviesraad Natuur en Milieu, de Deventer Bomenstichting en andere overheden, heeft opgesteld. Het beleidsplan "Deventer groen van betekenis" heeft aandacht voor het gebruik en de beleving van het groen, het beheer en onderhoud én de verdeling van het groen over de stad. Tijdens de inspraakperiode hebben ook bewoners de gelegenheid gehad en genomen om hun reacties op het groenbeleidsplan te geven. Naar aanleiding van de reacties is het plan op een aantal punten aangescherpt.

Het Deventer groen is zeer divers. Er zijn stadsparken, wijkparken, sportcomplexen, landgoederen, maar even belangrijk is het 'kleine' groen in de buurten, de straatbomen, de monumentale bomen, sportvelden, de volkstuinten en de particuliere tuinen. Al dit groen wordt onderhouden door de vele 'groene vingers' van onze stad: medewerkers van het Deventer Groenbedrijf, woningcorporaties en medewerkers van de gemeente Deventer. En niet te vergeten alle bewoners die zich inzetten voor groen in hun straat, buurt of eigen tuin. De geweldige variatie aan groen vormt de identiteit van Deventer. Niet voor niets heet onze stad: "Deventer gastvrije Hanzestad". Hoe wij aan die identiteit - versterkt- gestalte geven, kunt u lezen in dit beleidsplan.

G. Berkelder
Wethouder Openbare Ruimte

Samenvatting

Groen maakt Deventer tot een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te recreëren. De historisch aanwezige groenstructuur is vooral bepaald door het rivierenlandschap, het Sallandse dekzandlandschap, de ligging aan de IJssel en de historische ontwikkeling van de stad. In de loop der jaren heeft de stad Deventer zich ontwikkeld als een echte Hanzestad, compleet met muren en grachten. Karakteristiek zijn de stadsparken, singels, de straatbomen, de monumentale bomen en de verbindingzones van groen en water. Daarnaast spelen ook de bomen in de parken en plantsoenen, houtwallen, sierheesters, rozen, kleine bospercelen, wilde bloembermen en plantenbakken een rol in het straatbeeld. Door de groei en de dynamiek van de stad en dorpen is er sprake van een continue ontwikkeling op het gebied van wonen, werken, recreatie en infrastructuur. Een ontwikkeling die noodzaakt tot het maken van keuzes bij de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Keuzes die ook het groen raken en daarmee gevolgen hebben voor de omvang, de inrichting, het beheer en het onderhoud van het Deventer groen.

Bestuurlijke uitgangspunten

Om in de komende jaren verantwoorde keuzes te kunnen maken biedt het voorliggende groenbeleidsplan 2007-2017, "Deventer groen van betekenis" een kader met zorgvuldig afgewogen doelstellingen en concreet gedefinieerde ambities.

Groenvisie

De gemeente Deventer streeft naar een gevarieerd aanbod van betekenisvol en aantrekkelijk groen. Ze doet dit door in te spelen op de verschillen in ligging, omvang, functie, historische betekenis en gebruikswensen. Dit leidt tot omgevingsbewust ontwerpen en vervolgens tot ontwerpbewust beheren.

Deze groenvisie is neergelegd in het groenbeleidsplan. Dit bevat een samenhangende visie op ontwikkeling, inrichting en beheer (en onderhoud) van het groen in en om de stad Deventer. Het geeft een uitwerking van het ontwikkelingsperspectief voor het groen zoals neergelegd in het Structuurplan Deventer 2025; het dient als toetsingskader voor het beoordelen van gemeentelijke en niet-gemeentelijke ruimtelijke plannen en projecten en het genereert randvoorwaarden voor stedenbouwkundige projecten. Het plan is geschreven vanuit de wens om het groen in de stad te behouden en te versterken. Het biedt helderheid bij het prioriteren en programmeren van het groenbeheer door de gemeente. De bestuurlijke keuzes richten zich op de visie op het groen (wat willen we bereiken) en op de instrumenten die daarbij worden toegepast (hoe gaan we dat bereiken). De voortgang van de realisatie, vooral beleidsmatig, wordt gemonitord.

Doelstellingen

Om een oplossing te bieden voor huidige problemen zijn voor dit plan drie doelen geformuleerd:

- Sturing geven aan toekomstige ontwikkelingen door het maken van beleidskaders voor duurzaamheid in inrichting, beheer en gebruik van groen. Dit gebeurt door een raamwerk te bieden waarbinnen keuzes kunnen worden gemaakt die van invloed zijn op het groen en bij veranderende maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de functies van het groen;
- Eerste aanzet geven van de betekenis van de groenvisie voor de praktijk, die in de komende jaren verder wordt uitgewerkt;
- Op basis van de praktische invoering van de groenvisie, in de vorm van projecten en wijkaarten, worden investeringsmiddelen voor realisatie georganiseerd.

Doelstellingen die leiden tot de volgende ambities

- Ruimte voor groen in en om de stad;
- Aandacht voor toegankelijkheid, gebruik en beleving van het groen;

- Duurzaamheid in inrichting, beheer en onderhoud van het groen;
- Een (proactief) antwoord hebben op nieuwe stedelijke uitdagingen;
- Een handleiding bieden voor de praktische invoering van de groenvisie voor de praktijk; eerst in de vorm van de ambitiekaart, later uitgewerkt in de vorm van wijkkaarten.

Nadere uitwerking

Ruimte voor groen in en om de stad

Hoewel het Deventer groen historisch gezien verweven is in de structuur van de stad hebben maatschappelijke ontwikkelingen wel degelijk consequenties voor oppervlak, gebruik en beleving van het groen. Reden om delen van het groen die op grond van de aanwezige waarden en betekenissen van buitengewoon groot belang zijn voor de kwaliteit, identiteit en belevingswaarde van de stad, haar bewoners en de natuur extra bescherming te bieden. Groengebieden, verdeeld over de stad maar met een duidelijk herkenbare samenhang vormen samen de Groene Hoofdstructuur van Deventer. Groen dat in de planbeschrijving en de voorschriften van bestemmingsplannen op een eenduidige en herkenbare wijze wordt vastgelegd. Naast bescherming en verbetering van bestaande groenvoorzieningen is er aandacht voor een evenwichtige verdeling van groen over de stad: een kwantitatieve instandhouding (bescherming) en versterking van de stedelijke groene hoofdstructuur van parken, verbindingszones en bomen. Gestreefd wordt onder meer naar het bieden van 75 m² openbaar toegankelijk groen per woning in Deventer.

Toegankelijkheid, gebruik en beleving van het groen

Het duurzaam in stand houden en versterken van groen (op basis van de bodem, het rivieren- en dekzandlandschap en de cultuurhistorie, de stedenbouwkundige structuur, het water en de aanwezige diversiteit in flora en fauna) is belangrijk voor Deventer. Het stedelijk groen, oorspronkelijk geordend door de IJssel, is als raamwerk een belangrijk onderdeel van het stedenbouwkundige weefsel van de stad. Het bestaat op stads- en wijkniveau uit de IJssel met de uiterwaarden, de grotere groengebieden in en om de stad, de Zandwetering en de verbindingen

Onder invloed van tijdsontwikkelingen en van bevolkingssamenstelling ontstaat behoefte aan nieuwe vormen van gebruik en beleving van het groen. Dit verandert het patroon en de inhoud van voorzieningen in het groen waardoor de laatste decennia o.a. een verschuiving is opgetreden van traditioneel kijkgroen naar eigentijds gebruiksgroen. Bij al deze ontwikkelingen worden inrichting en beheer afgestemd op de wensen van de gebruiker, zo wordt bijvoorbeeld de toegankelijkheid en de bewegwijzering van het groen verbeterd.

Inrichting, beheer en onderhoud

Gericht op het zo inrichten en beheren van groen dat tegemoet wordt gekomen aan de (veranderende) wensen van de diverse gebruikers. In het kader van duurzaamheid worden randvoorwaarden geformuleerd voor inrichting, beheer en onderhoud van het groen. Hiertoe beschikt de gemeente over een geautomatiseerd beheersysteem, waarin de kwantitatieve gegevens van het groen, de normering naar kwaliteit en de relatie met gebruik en beleving zijn samengebracht.

Nieuwe stedelijke uitdagingen

Doel is een (proactief) antwoord te hebben op nieuwe stedelijke uitdagingen, zoals de nevengeul van de IJssel, de Zandwetering, herstructureringen en in- en uitbreidingen door het maken van beleidskeuzes.

Praktische implementatie van de groenvisie

Voor alle groengebieden geldt dat de ondergrond (gevormd door landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water en de aanwezige flora en fauna), de basis voor het ontwerp vormt waarbinnen de inrichting in de loop der tijd kan veranderen. Er moet dus een stevige basis worden aangelegd, waarbij de detailinrichting flexibel kan worden ingevuld. Hierbij wil de gemeente:

- Het karakteristieke beeld van het groen, en de begraafplaatsen in het bijzonder, handhaven.
- De sportcomplexen in de groenstructuur opnemen.
- In het bijzonder de groengebieden met natuurwaarden met de IJssel of de Zandwetering en het buitengebied verbinden.

- Het buurtgroen ontwikkelen zodat het groen is afgestemd op de gebruikswensen van de omwonenden. Indien buurtgroen ontbreekt nagaan of het realiseren ervan mogelijk is (te beginnen in Zandweerd Zuid).
- Het groen in de woon- en werkgebieden dient zo robuust mogelijk en bruikbaar te zijn.
- In nieuwe woon- en werkgebieden groen met een centrale ligging en een groene ring rondom in aansluiting met Zandwetering meenemen in de plantontwikkeling.
- De lanenstructuur van de radiaalwegen aanvullen. Het streefbeeld is 1 of 2 rijen bomen aan weerszijden van de weg, aansluitend bij de lanen in het buitengebied.
- De laanstructuur van de ringwegen is naar binnengericht: de bomenrij staat zoveel mogelijk in de middenberm.
- De identiteit van de groenstructuur met kenmerken van het dekzandlandschap versterken.
- De identiteit van de groenstructuur met kenmerken van het rivierenlandschap versterken.

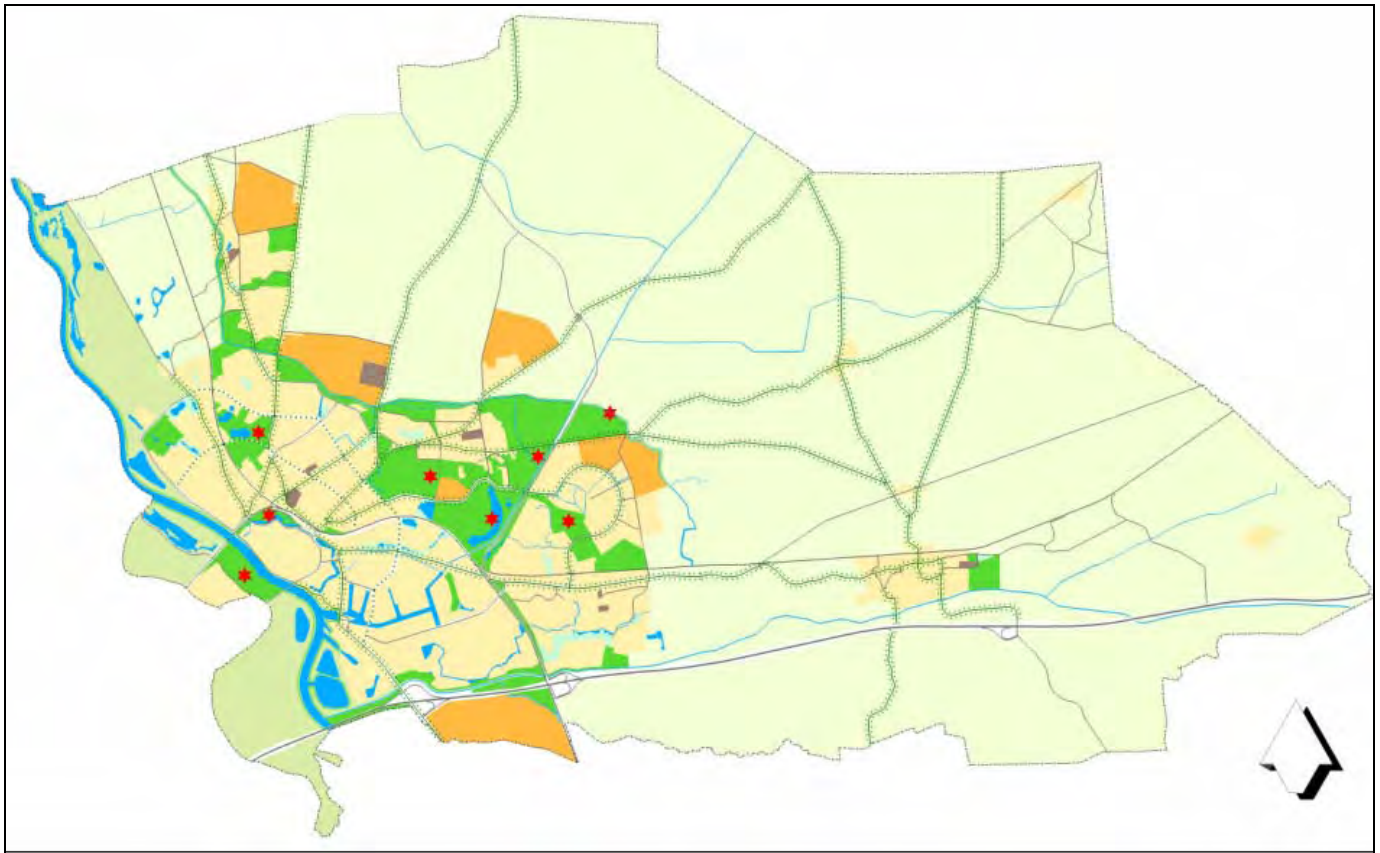
Het bovenstaande is vertaald in de **ambitiekaart stedelijk groen** (zie figuur op de volgende bladzijde) en wordt later uitgewerkt in de vorm van wijkkaarten.

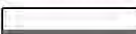

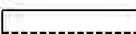

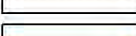

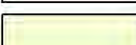

Activiteitenlijst

Het inhoud geven aan de ambities en aanbevelingen uit het nieuwe groenbeleidsplan voor Deventer zal in de komende jaren leiden tot een aantal concrete acties, welke zijn opgenomen in een projecten- en activiteitenlijst. Daartoe wordt jaarlijks in de gemeentelijke Programmabegroting een overzicht opgenomen. Monitoring van het behaalde resultaat wordt als toelichting op de jaarlijkse begroting vastgelegd in een voortgangsrapportage groen.

Financiën

De belangrijkste financieringsbronnen voor onderhoud, kwaliteitsverbetering en herinrichting van groen zijn de gemeentelijke Programmabegroting en het Grote Steden Beleid van de rijksoverheid. Op additionele schaal kan gebruik worden gemaakt van subsidies en gemeentelijke (investerings)gelden.

AMBITIEKAART			
	Project		Ontwikkeling binnenrij middenberm
	Versterken stedelijke groenstructuur		Versterking laanstructuur
	Handhaven karakteristiek beeld begraafplaatsen		Wegen, overig
	Ontwikkeling buurtgroen		Spoorlijn
	Ontwikkeling robuust en bruikbaar woon- (en werk) groen		Water
	Toekomstige ontwikkeling robuust en bruikbaar woon- (en werk) groen		Dekzandlandschap buitengebied
			Rivierenlandschap buitengebied

Ambitiekaart stedelijk groen

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenvatting	7
1. Inleiding	13
1.1 Toenemende belangstelling voor groen	13
1.2 Waarom een groenbeleidsplan	13
1.3 Doelen en ambities groenbeleidsplan	15
1.4 Leeswijzer	15
2. Groen van Deventer	18
2.1 Inleiding	18
2.2 Indeling groen	18
2.3 Functies groen	19
2.4 Baten groen	20
2.5 Beschrijving groen in Deventer	22
2.6 Deventer groen in harde valuta	26
2.7 Afstemmen functie(s) op vorm en gebruik	26
3. Groenvisie	27
3.1 Inleiding	27
3.2 Landschap en cultuurhistorie	27
3.3 Stedenbouwkundige structuur	29
3.4 Water	34
3.5 Ecologie	38
3.6 Gebruik	42
3.7 Beheervisie	46
3.8 Groenvisie en speerpunten met ambitiekaart	53
3.8.1 Inleiding	53
3.8.2 Groenvisie	53
3.8.3 Speerpunten met ambitiekaart	54
4. Instrumenten	60
4.1 Inleiding	60
4.2 Ontwikkeling van stad en dorp	60
4.2.1 Bestemmingsplannen	60
4.2.2 Ontwikkelings- en wijkvisies	61
4.2.3 Begrenzing bebouwde kom Boswet	61
4.2.4 Groen- en natuurcompensatie in de stad	61
4.3 Inrichting openbare ruimte	62
4.3.1 Wijkkaarten	62
4.3.2 Handboek Randvoorwaarden en kwaliteitseisen	62
4.3.3 Natuurkalender	62
4.3.4 Uitgifte openbaar groen	62
4.3.5 Beheerbewust ontwerpen	63
4.4 Groenbeheer	63
4.4.1 Ontwerpbewust beheren	63
4.4.2 Beheerplannen	63
4.4.3 Monitoren	64
4.5 Vergunningverlening en handhaving	64
4.5.1 Flora- en faunawet: natuurmeetnet	64

4.5.2	Kap- of bomenverordening	64
4.5.4	APV	65
4.6	Bewonersparticipatie	65
4.6.1	Participatie in plannen	65
4.6.2	Participatie in beheer	65
4.7	Communicatie	65
5.	Projecten en activiteitenlijst	66
6.	Realisatie	69
6.1	Inleiding	69
6.2	Inzet van middelen voor groen	69
6.3	Financieringsbronnen	69
6.4	Communicatie	72
6.5	Monitoring activiteiten	72
	Geraadpleegde literatuur	73
	Bijlagen	75
1.	Deelnemers workshop doelstellingen en instrumenten groenbeleidsplan	77
2.	Hoeveelheid groen in Deventer	79
3.	Beheer op Orde: C-bord en B-bord	82
4.	Raadsbesluit (volgt)	87

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Toenemende belangstelling voor groen

Deventer ligt tussen het rivierenlandschap van de IJssel en het Sallandse dekzandlandschap. In de loop der tijd heeft de stad zich ontwikkeld als een echte Hanzestad, compleet met muren en grachten. De stedelijke bebouwing bevond zich geheel binnen de vestingwerken. Pas aan het eind van de 19^e eeuw breidde Deventer zich buiten de stadswallen uit. Daarna kent de stad een enorme groei. Boerderijen en moestuinen werden vervangen door woningen en bedrijven. Nadat de vestingwerken waren neergehaald, ontstond er ruimte voor een park, het Rijsterborgherpark. De Deventer bevolking kon en kan daar nog steeds de binnenstad ontvluchten.

Bij de stedelijke uitbreiding van Deventer kwam de vraag naar groen in de directe omgeving van de woningen. Het belang van groen in de stad werd steeds meer onderkend. In de nieuwere wijken werd het groen dan ook nadrukkelijk onderdeel van de woonomgeving. Het behoud en beheer van parken, plantsoenen en andere groenelementen heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een belangrijk deel van de stedelijke planvorming.

Ook landelijk mag het stedelijk groen zich in een toenemende belangstelling verheugen. De functies van het groen werden van oudsher gezien in de sfeer van stedenbouw, recreatie, ecologie, decoratie en educatie. De Raad Landelijk Gebied bracht in 2005 de publicatie 'Recht op groen' uit, waarin ze pleit voor meer aandacht voor de maatschappelijke functies van groen. Ook de door het Rijk en de G31-gemeenten, waaronder Deventer, op 1 februari 2006 ondertekende intentieverklaring 'Steden en Rijk: groene partners' onderschrijft de verbrede betekenis van groen: grote steden en Rijk behandelen 'groen' niet als geïsoleerd aandachtspunt, maar zien groen als essentieel en integraal onderdeel van een gezond en prettig woon-, werk- en leefmilieu. Groen levert een bijdrage aan gezondheid, sport en beweging, recreatie, ontmoetingsruimten, cultuurhistorie, natuur, milieu, integratie en jeugd."

1.2 Waarom een groenbeleidsplan

Dit groenbeleidsplan vervangt de groenvisie 'Deventer Natuurlijk!' uit 1991 en het Groenstructuurplan uit 1992. Door veranderende maatschappelijke inzichten en ruimtelijke en technische ontwikkelingen is actualisering van het beleid nodig. Groene kwaliteiten moeten bekend zijn, zodat die doelgericht kunnen worden beschermd, behouden en beheerd. Knelpunten en bedreigingen in het groen vragen om een oplossing. Ook moet 'groen' een antwoord hebben op nieuwe stedelijke uitdagingen, zoals het realiseren van een nevengeul langs de IJssel, het project de Zandwetering en nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Kansen moeten worden benut. Samenvattend is herijking van het Groenbeleidsplan dan ook nodig vanuit drie huidige probleempunten:

1. Gebrek aan beleidskeuzes, zodat het advieskader voor de inbreng vanuit groen bij nieuwe (beleids)plannen en ontwikkelingen ontbreekt en kansen voor groen worden gemist.
2. De knelpunten, die zich in het groenbeheer voordoen.
3. Structureel investeringstekort voor het noodzakelijk behoud en het versterken van de kwaliteit (en de kwantiteit) van het stads-, wijk- en buurtgroen in de stad (de stedelijke groenstructuur), voorzover er niet met projecten kan worden meegelift.

Ad. 1 Beleidskeuzes om kansen in plaatselijke (beleids)plannen en ontwikkelingen te benutten

In het Structuurplan Deventer 2025 is al de stedelijke groene hoofdstructuur opgenomen. Grote delen van het groen in Deventer zijn van bijzonder belang voor de kwaliteit, identiteit en de belevingswaarde van de stad. Dat biedt een duidelijke basis voor het op de kaart zetten van het groenbeleid in Deventer. Een stedelijke groene hoofdstructuur is ook van groot belang voor de kwaliteit en de verspreidingsmogelijkheden van planten en dieren. Inzet is om groen dat deel uitmaakt van deze

structuur op een herkenbare wijze duurzaam in stand te houden en waar mogelijk te versterken. Slechts in uitzonderlijke gevallen, waarbij de ambitie zoals neergelegd in het Structuurplan Deventer 2025 in het geding is, wordt een heroverweging niet uitgesloten. Om inbreng te hebben in ruimtelijke ordenings-vraagstukken is het nodig dat de gemeente een visie heeft op het groen in de stad.

Ad. 2 Knelpunten in het groenbeheer

Groenbeheer heeft tot doel het duurzaam in stand houden van het bestaande groen. Dit houdt in het 'schoon' en 'heel' houden van het groen door klein, regulier onderhoud en het op relatief kleine schaal vervangen van groen dat technisch op is door hetzelfde soort groen (groot onderhoud).

In het kader van het project Beheer Openbare Ruimte in 2003 is geconstateerd dat een belangrijk deel van het groen is gedateerd, verouderd en versleten. De bomenstructuur is onvolledig en vertoont onvoldoende samenhang en is daardoor onvoldoende ondersteunend in de stedelijke structuur. Er zijn veel klachten over hinder en onveiligheid door fors uitgegroeid groen. De vele kleine, gedetailleerde stukjes groen rond woningen maken het groenonderhoud duur. Daarnaast is niet altijd even duidelijk wat de inhoudelijke doelen zijn voor groen voor uiteenlopende locaties en deelgebieden. Omdat dit vanuit groenbeheer niet duidelijk is, zijn noodzakelijk herstel, doelgerichte aanpassingen en vernieuwingen in het beheer, niet altijd even effectief. Ook een gerichte aansturing van noodzakelijke aanpassingen is daardoor onmogelijk en inbreng van het groene belang bij ruimtelijke ontwikkelingen en beleid moeilijk. Indien groen niet meer voldoet aan de toegekende functies, of als de gewenste functies veranderen, dient het groen te worden aangepast. Groot onderhoud volstaat dan niet meer. Het gaat dan om (omvormings-, renovatie- of inrichtings-) projecten. Om de groengebieden te kunnen aanpassen is kennis nodig van het gewenste gebruik en het gewenste eindbeeld. Deze kennis ontbreekt veelal.

De groenbeheerder moet bovendien weten wat hij met het groen in inrichtingsprojecten wil. Het gaat om grote stedelijke projecten, zoals de nevengeul langs de IJssel, de Zandwetering en nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen, maar ook om groen in herstructureringsgebieden (wijken 3 en 4) en bij grote hoofdweg-projecten, zoals de As Binnenstad-Colmschate.

Ad. 3 Investeringskrediet

Het stedelijk groen is als groen raamwerk een belangrijk onderdeel van het stedenbouwkundige weefsel van de stad. De bomenstructuur – grotendeels gekoppeld aan de verkeersstructuur – zorgt voor herkenbare ordening en samenhang binnen het stedelijk gebied. Naast stads- en wijk-/dorpsgroen bepaalt het buurtgroen de kwaliteit van de directe woon- en werkomgeving. Dit buurtgroen ontbreekt (kwantitatief) nogal eens, terwijl de inrichting en de kwaliteit van het groen te wensen overlaat, doordat het niet meer tegemoet komt aan de wensen van gebruikers. De kleine, vaak decoratief bedoelde, eenheden groen in de woonomgeving, het woongroen, zijn relatief duur in onderhoud.

In de Stadsvisie (Naar een nieuw evenwicht, maart 2004) is 'openbare ruimte' een van de vijf topprioriteiten. Het beheer in de hele stad moet een impuls krijgen, in het bijzonder de parken, het (wijk)groen en de speelvoorzieningen.

Om het groene raamwerk te behouden en te versterken is geld nodig. Vaak kan worden meegelift met projecten. Actuele projecten waarbij dat het geval is zijn onder meer de ontwikkeling van de nevengeul, de Zandwetering, het Gooikerspark, het herstel van drie historische stadsparken, de herstructurering van de Rivierenwijk en Keizerslanden en Borgele (wijken 3 en 4), de plannen voor de Rielerenk en in- en uitbreidingen.

Dit groenbeleidsplan richt zich vooral op het openbaar groen dat in beheer is bij de eenheid Ruimte en Samenleving van de gemeente Deventer en in het bijzonder op de groene hoofdstructuur.

1.3 Doelen en ambities groenbeleidsplan

De doelen en de ambities van het voorliggende groenbeleidsplan 2007-2017 'Deventer groen van betekenis' zijn als volgt geformuleerd:

Doelen van dit groenbeleidsplan

- Sturing geven aan toekomstige ontwikkelingen door het maken van beleidskaders voor duurzaamheid in inrichting, beheer en gebruik van groen. Dit gebeurt door een raamwerk te bieden waarbinnen keuzes kunnen worden gemaakt die van invloed zijn op het groen en bij veranderende maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de functies van het groen;
- Eerste aanzet geven van de betekenis van de groenvisie voor de praktijk, die in de komende jaren verder wordt uitgewerkt;
- Op basis van de praktische invoering van de groenvisie, in de vorm van projecten en wijkkaarten, worden investeringsmiddelen voor realisatie georganiseerd.

Ambities van dit groenbeleidsplan

- Ruimte voor groen in en om de stad: kwantitatieve instandhouding (bescherming) en versterking van de stedelijke groene hoofdstructuur van parken, verbindingzones en bomen(structuren). Gestreefd wordt ondermeer naar het bieden van 75 m² openbaar toegankelijk groen per woning in Deventer
- Aandacht voor toegankelijkheid, gebruik en beleving van het groen: het duurzaam in stand houden en versterken van de basis voor het groen, bestaande uit het rivieren- en dekzandlandschap en de cultuurhistorie, de stedenbouwkundige structuur, het water en de aanwezige diversiteit in flora en fauna
- Duurzaamheid in inrichting, beheer en onderhoud van het groen: het groen zo inrichten en beheren dat tegemoet wordt gekomen aan de (veranderende) wensen van de diverse gebruikers
- Een (pro-actief) antwoord hebben op nieuwe stedelijke uitdagingen, zoals de nevengeul van de IJssel, de Zandwetering, herstructureringen en in- en uitbreidingen door het maken van beleidskeuzes
- Een handleiding bieden voor de praktische implementatie van de groenvisie voor de praktijk; eerst in de vorm van de ambitiekaart, later uitgewerkt in de vorm van wijkkaarten

Met deze doelen en ambities toont het gemeentebestuur zijn visie op de gewenste bescherming en ontwikkeling van het groen in de stad. Het groenbeleidsplan bevat een samenhangende visie op ontwikkeling, inrichting en beheer (en onderhoud) van het groen in en om de stad Deventer. Het geeft een uitwerking van het ontwikkelingsperspectief voor het groen zoals neergelegd in het Structuurplan Deventer 2025 (de groene en compacte vingerstad); het dient als toetsingskader voor het beoordelen van gemeentelijke en niet-gemeentelijke ruimtelijke plannen en projecten en het genereert randvoorwaarden voor stedenbouwkundige projecten.

Voor het landelijk gebied wordt in 2007 een landschapsonwikkelingsplan ontwikkeld.

1.4 Leeswijzer

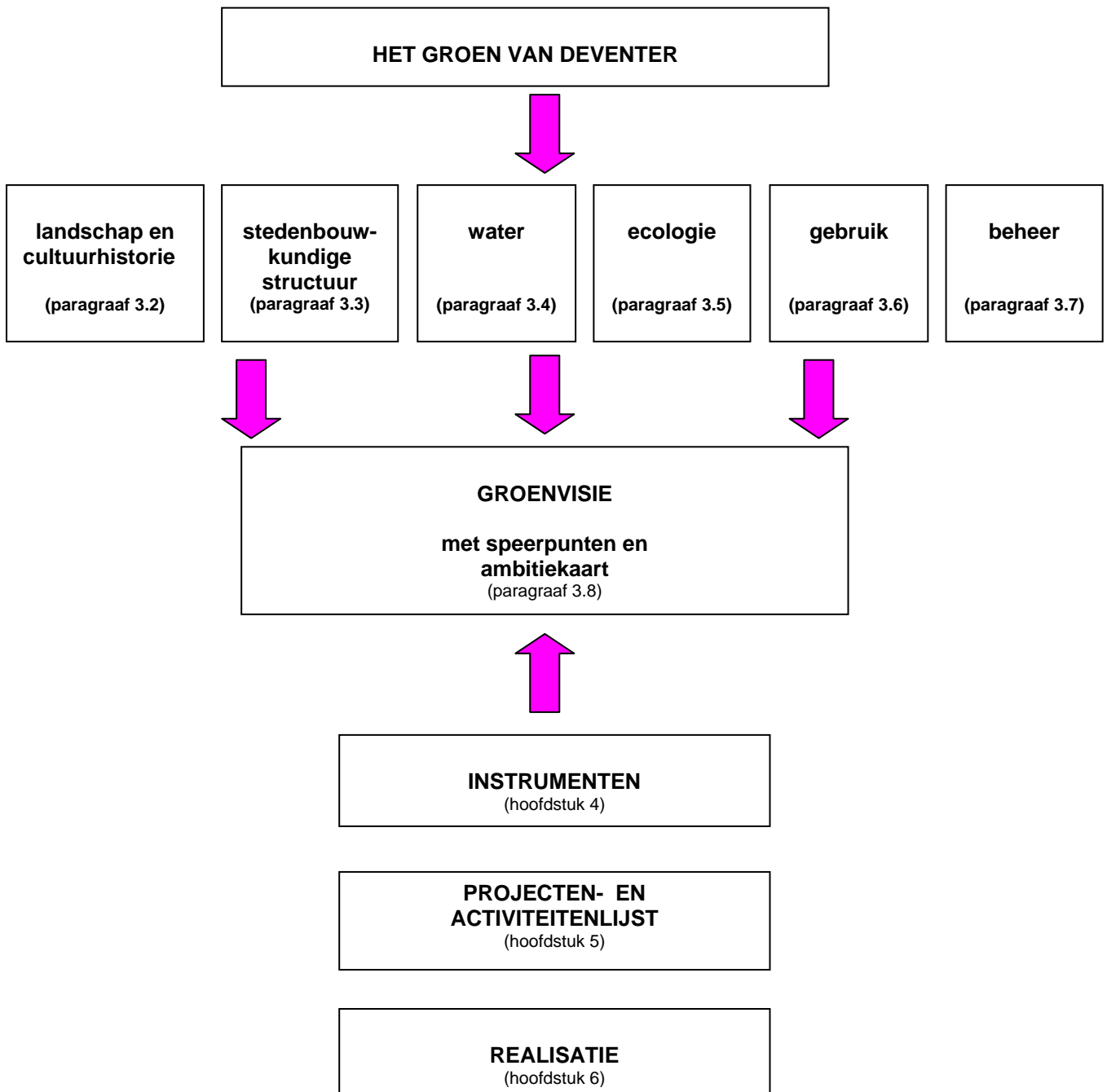
Het groenbeleidsplan heeft een zeer brede werkingsfeer van parken tot snippergroen in de woonwijken. Het is zowel richtinggevend voor de ruimtelijke ontwikkeling van de stad als voor het beheer van het groen. Er is aandacht voor de aspecten die de kwaliteit bepalen, zoals waardevolle natuur, cultuurhistorie en landschapsarchitectuur, maar ook voor de signalen dat de afstemming met hedendaagse gebruikswensen en het beheer beter kan. Dit alles heeft geleid tot dit voorliggende beleidskader.

Het plan bevat de visie op het Deventer groen, oftewel: “Wat willen we bereiken?” en “Welk instrumentarium gaan we daarvoor inzetten?”. Dit deel bevat de bestuurlijke keuzes en is als volgt opgebouwd:

In hoofdstuk 2 zijn de betekenis van groen voor maatschappij en economie, en een beschrijving van het groen van Deventer weergegeven. De groenvisie in hoofdstuk 3 is gebaseerd op zes deelvisies (landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water, ecologie, gebruik en beheer). Per deelvisie zijn de bestaande situatie, de relevante wet- en regelgeving en beleid, kansen en ontwikkelingen en de gewenste situatie weergegeven. De zes deelvisies worden afgewogen op basis van ambities. De groenvisie die hier uit volgt, is vertaald in drie speerpunten om een eerste aansluiting te hebben met de praktijk. Een speerpunt is ruimtelijk weergegeven in de ambitiekaart stedelijk groen.

Om de groenvisie te verwezenlijken kan een uitgebreid pakket van instrumenten worden ingezet. Dit is beschreven in hoofdstuk 4. Een greep uit dit pakket: instellen van een groenfonds, uitgifte openbaar groen, de bomenverordening aanpassen en (laten) uitvoeren van het beheer van het groen. Hoofdstuk 5 beschrijft het inhoud geven aan de aanbevelingen/activiteiten uit dit nieuwe groenbeleidsplan. Dit zal in de komende jaren leiden tot een aantal concrete acties. Daartoe wordt jaarlijks in de gemeentelijke Programmabegroting een overzicht opgenomen. Tenslotte geeft hoofdstuk 6 aan hoe een en ander financieel kan worden gerealiseerd.

In **figuur 1.1** is schematisch de opbouw van het groenbeleidsplan weergegeven.

Figuur 1.1 Opbouw groenbeleidsplan

Hoofdstuk 2. Deventer groen

2.1 Inleiding

De totale oppervlakte van de gemeente Deventer beslaat ongeveer 136 km² (bron: Gemeente Deventer, 2006). Een deel van het groen is in eigendom en/of beheer bij de gemeente. Het betreft vooral het groen in de stad. Buiten de bebouwde kom heeft de gemeente nagenoeg alleen bermen, veelal met bomen, in eigendom en beheer. Verspreid over de gemeente liggen diverse kleine en grotere groengebieden die eigendom zijn van derden, zoals de Stichting IJssellandschap, waterschappen, watermaatschappij Vitens, Recreatiegemeenschap Salland, woningbouwcorporaties, instellingen zoals Brinkgreven, en particulieren. Ook de tuinen van particulieren, bedrijven en instellingen vormen samen een grote groene oppervlakte en dragen bij aan het beeld dat Deventer een groene gemeente is.

Dit beleidsplan richt zich specifiek op het groen dat in eigendom van en/of in beheer is bij de gemeente, het openbaar groen. Dit beslaat 7,38 km² oftewel 738 ha. Daarnaast kent de gemeente ruim 68.000 bomen in de openbare ruimte.

In dit hoofdstuk zijn de functies en de betekenis die het groen vertegenwoordigt voor maatschappij en economie beschreven. Daarnaast is een beschrijving van het groen van Deventer weergegeven. Voor een goed begrip begint dit hoofdstuk met het indelen van het groen in een aantal categorieën.

2.2 Indeling groen

Op basis van specifieke kenmerken is de grote diversiteit aan groen als volgt in te delen:

- Stadsgroen
- Wijk-/dorps- en buurtgroen
- Woongroen
- Straatbomen
- Beschermwaardige bomen
- Semi-openbaar groen
- Waterpartijen.

Stadsgroen

Stadsgroen is groen met een functie op zowel stedelijk als bovenstedelijk niveau. Het gaat met name om de landgoederen, bossen en stadsparken. Ook het groen rond stadspaleizen en langs de ontsluitingswegen van Deventer (ring- en radiaalwegen) wordt tot het stadsgroen gerekend.

Wijk-/dorps- en buurtgroen

Wijk-/dorps- en buurtgroen is aangelegd in directe relatie met de stedelijke ontwikkeling en bebouwing van stad en dorp en heeft een functie op wijk-/dorps- en buurniveau. Hieronder vallen wijk- en buurtparken, plantsoenen, historische groene paleizen, het groen langs de wijk-/dorps- en buurtontsluitingswegen en het groen op de bedrijfs- en kantorenlocaties.

Woongroen

Woongroen betreft kleinschalig groen in de directe woonomgeving, veelal grenzend aan tuinen, trottoirs en/of straten. In het kader van Uitgifte openbaar groen (2003) is het stads-, wijk-/dorps-, buurtgroen en woongroen bepaald.

Straatbomen

Straatbomen zijn bomen die zich binnen het profiel van een straat of laan bevinden en een duidelijke functie hebben in de geleiding van straten en lanen. Ze leveren een bijdrage aan de sfeer en het beeld van de stad; ze vormen herkenbare groene lijnen door de stad.

Beschermwaardige bomen

Bij beschermwaardige bomen gaat het zowel om gemeentelijke bomen als bomen van derden. Zij moeten voldoen aan vastgestelde criteria voor beschermwaardige bomen en worden op grond van een collegebesluit aangewezen. Het gaat om monumentale, potentieel monumentale en herdenkingsbomen en bomen die in de toekomst bijzonder kunnen worden (toekomstbomen). Ook belangrijke, beeldbepalende structuren worden in de lijst opgenomen.

Semi-openbaar groen

Semi-openbaar groen is ingericht voor een specifieke gebruiksfunctie die voorwaarden stelt aan de toegankelijkheid en de wijze waarop de bezoekers van deze groenvoorzieningen gebruik kunnen maken. Het gaat om de volkstuincomplexen, begraafplaatsen, sportcomplexen en het groen op het terrein van het MilieuCentrum Deventer.

Waterpartijen

De waterpartijen zijn belangrijk voor de groenstructuur van de stad en de dorpen. Ze leveren vanuit de cultuurhistorische en natuuraspecten een bijdrage aan de kwaliteit en kwantiteit van het groen. Ze dragen bij aan de verhoging van de soortenrijkdom van planten en dieren.

2.3 Functies groen

Groen heeft diverse functies. Groen kan een stedenbouwkundige, ecologische, recreatieve, educatieve en fysische functie hebben. Daarnaast kan het groen cultuurhistorische waarden hebben. Hier volgt een korte, algemene beschrijving van deze functies en waarden. Hoofdstuk 3 gaat specifiek in op de situatie in Deventer.

Stedenbouwkundige functie

Stedenbouw zonder groen maakt van een stad een kille, saaie stenenmassa. De betekenis van het groen in de ruimtelijke structuur van de stad, is bepaald door de relatie tussen stad en rivier, tussen de geologische opbouw van de bodem en de van nature aanwezige groenstructuren. Groen speelt een belangrijke rol bij de identiteit, de herkenbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. Bovendien maakt het verkeersgroen deel uit van het straat- en wegprofiel en dient voor scheiding, geleiding en beveiliging van verkeersdeelnemers.

Ecologische functie

Ook allerlei dieren en (zeldzame) planten vinden hun weg in het groen. De natuurwaarde van het groen wordt bepaald door de soortenrijkdom (biodiversiteit) en de omvang van planten- en diersoorten. Daarbij is belangrijk dat de diverse gebieden met elkaar in verbinding staan om uitwisseling van soorten mogelijk te maken. Ook in de stad zijn geschikte leefmilieus voor planten en dieren. Het gaat hierbij om muren, plantsoenen, parken, spoorwegbermen, begraafplaatsen, braakliggende terreinen, extensief gebruikte verhardingen, bermen, oude bomen en stedelijke wateren.

Recreatieve functie

Van groen kan worden genoten door er alleen naar te kijken, er te wandelen, fietsen, vissen, varen, hardlopen, voetballen, picknicken, barbecuen, paardrijden, flora en fauna bekijken, sporten, tuinieren of (pop)concerten te bezoeken. Groen nodigt uit tot bewegen. Groen vergroot zo de gezondheid en het welzijn van de inwoners van stad en dorp.

Educatieve functie

Door middel van voorlichting en educatie kan de (stads)bewoner aandacht krijgen voor en kennis nemen van (de waarde van) het groen in de stad, van planten en dieren. Die aandacht kan leiden tot betrokkenheid en zelfwerkzaamheid in het groen. Hoge educatieve waarden hebben bijvoorbeeld het MilieuCentrum Deventer, volkstuincomplexen, heemtuinen en natuurgebieden.

Fysische functie

Het groen in de stad is van invloed op het microklimaat. Vooral de grote groenvoorzieningen, zoals de parken, zijn van invloed op de temperatuur en de luchtvochtigheid. Een ander belangrijk aspect is dat bomen op een warme zonnige dag voor schaduw zorgen, maar bovendien fijnstof vasthouden. Dit laatste aspect is anno 2006 zeer actueel.

Cultuurhistorische waarde

De cultuurhistorische waarde van groen wordt bepaald door factoren als de periode van aanleg, zeldzaamheid, kenmerkendheid van een stijlperiode, bekendheid van de ontwerper (bijvoorbeeld L.A. Springer), authenticiteit van de architectuur en de beplanting, en de samenhang tussen het groen en de aanwezige bebouwing. Hierbij kan gedacht worden aan de stadsparken, historisch groene pleinen, historische uitvalswegen (lanen), begraafplaatsen, landgoederen en groen binnen de beschermde stadsgezichten.

2.4 Baten groen

Op 1 februari 2006 hebben Rijk en de G31-gemeenten de Intentieverklaring 'Steden en Rijk: groene partners' ondertekend. Daarin wordt groen gezien als essentieel en integraal onderdeel van een gezond en prettig woon-, werk- en leefmilieu. Groen wordt verbonden met dossiers waaraan het een bijdrage levert: gezondheid, sport en bewegen, recreatie, ontmoetingsruimte, cultuurhistorie, natuur, milieu, integratie en jeugd.

Veel wetenschappelijk onderzoek toont de economische en maatschappelijke baten van groen aan. De Stichting Groenforum Nederland heeft de resultaten op een rij gezet in haar brochure 'De baten van de groene stad' (2005). Hieronder zijn de baten van het groen verkort overgenomen uit de brochure. Ze tonen alle aan dat investeren in groen grote maatschappelijke en economische baten oplevert.

Gezondheid en groen

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het vertoeven in en het kijken naar natuur leidt tot vermindering van psychische en lichamelijke klachten en kan leiden tot een verbeterde concentratie. Het kijken naar natuurfilms of dia's over natuur kan leiden tot een lagere bloeddruk en een vermindering van spierspanning en leidt zo tot sneller herstel van stress. Het blijkt dat het aantal gezondheidsklachten met 0,15% per inwoner daalt voor elke 10% meer groen in de woonomgeving. Vooral bomen hebben een grote preventieve werking in het voorkomen van huidkanker. Meer natuur in de omgeving leidt tot vaker bewegen, dit is aantoonbaar gezond en kan vele gezondheidsklachten voorkomen. Groen in de omgeving, dat uitdaagt tot bewegen, levert tot 18 verzuimdagen per jaar minder op.

Wonen en groen

In een onderzoek gehouden in Apeldoorn is gebleken dat bij 'uitzicht op groen' de waardevermeerdering voor een woning 8% bedraagt en bij groen op loopafstand (maximaal 400 m.) 6%. Indien zowel lokaal groen als regionaal groen aanwezig is, kan de waardevermeerdering oplopen tot 14%. Net aangelegde beplanting scoort daarbij aanzienlijk lager dan groen dat reeds is uitgegroeid. Als een tuin grenst aan water, kan de woning tot 28% meer waard zijn. De waarde van onroerend goed is erg afhankelijk van de kwaliteit van het groen en de mate waarin dit wordt onderhouden.

Bomen houden gebouwen uit de wind, waardoor een energiebesparing tot 40% (bij lage temperatuur en hoge windsnelheid) mogelijk is. Bomen leveren schaduw en temperen licht. Ook kan groen het geluidsniveau halveren; beplanting op een geluidsscherm voorkomt turbulentie, waardoor het geluidsluwe gebied achter het scherm veel groter is.

Recreatie en groen

Ontspannen en bewegen in de natuur levert geestelijke en lichamelijke gezondheid op. Ook verbetert het creatief functioneren en het concentratievermogen. (Zelfstandig) buitenspelen in de woonomgeving bevordert de motorische, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Ook bevordert sport en recreatie de integratie van allochtonen.

Als kwantitatieve oppervlakten niet worden uitgewerkt in een kwalitatief ('hoogwaardig') ontwerp, dan komen wijken in saaie, eentonige en niet-gebruikte postzegels groen te liggen, waardoor er minder kansen op recreatief gebruik zijn. Groen maakt de stad levend. Het trekt vogels en andere dieren aan en mensen zijn zich meer bewust van de seizoenen.

Veiligheid en groen

Mensen in een groene omgeving zijn minder snel vermoeid en daardoor minder snel geïrriteerd. Daardoor zijn ze minder geneigd tot agressiviteit en criminaliteit. Groen rondom appartementencomplexen brengt het aantal misdrijven omlaag met 7 tot 8%. De mensen die er wonen, gaan meer met elkaar om (groter saamhorigheids- en veiligheidsgevoel) dan degenen die in een kale omgeving wonen. Onveilig groen kan juist criminaliteit in de hand werken. Groen moet dus wel op een goede manier worden toegepast.

Door het tunneleffect van laanbomen langs een weg en door een groep bomen bij een kruising of bocht gaan weggebruikers langzamer rijden. Beplanting op rotondes verhoogt het verkeersremmende effect ervan.

Luchtkwaliteit en groen

Heel actueel is het fijnstofprobleem. Hoge concentraties fijnstof kunnen vooral bij kinderen en ouderen aandoeningen aan de luchtwegen, hart- en vaatziekten en vroegtijdige sterfte veroorzaken. Op plaatsen waar een te hoge concentratie vervuilende stoffen aanwezig is, mag in Nederland niet meer worden gebouwd, gewoond of gewerkt. Groen kan een bijdrage leveren aan het verlagen van deze vervuilende stoffen en zo de luchtkwaliteit verbeteren: beplanting filtert NO_x, roet en fijnstof uit de lucht. In een straat zonder bomen zit tot vier keer zoveel stof in de lucht als in een straat met bomen. Bomen en hagen langs (doorgaande) wegen kunnen 15 tot 25% van de fijnstofdeeltjes afvangen en tot 75% verdrijven (door verandering van de windrichting). Hoe groter de boom en hoe hariger of ruwer de bladeren, twijgen en bast, hoe beter fijnstof wordt vastgehouden. Laanbomen langs straten met veel verkeer zorgen er bijvoorbeeld voor dat de uitlaatgassen en het fijnstof onder de boomkronen blijft circuleren, terwijl gevelbeplanting langs die straten doorstroming van lucht mogelijk maakt, zodat de gassen en het stof kunnen worden meegenomen. Een menging van bladverliezende bomen en naaldbomen zorgt zowel in de zomer als in de winter voor optimale beïnvloeding van het windklimaat en filtering van de lucht. "Filteringscapaciteit en beïnvloeding van het windklimaat worden bepaald door kwaliteiten van de beplanting zoals dichtheid, de vorm en structuur van bladen en naalden, de dichtheid en vorm van takken en de dichtheid van de aanplant" (Stichting Groenforum Nederland, 2005). Door verstandige aanleg van groen kan er dus gebouwd, gewoond of gewerkt worden waar dat zonder dat groen niet mag.

Werken en groen

De arbeidsproductiviteit is deels afhankelijk van de arbeidsvreugde, die weer deels wordt bepaald door het aanwezige groen, zowel binnen als buiten de werkruimte. Het kunnen maken van een 'lunchommetje', en dus bewegen, bevordert de gezondheid. Werknemers in een groene werkomgeving zijn gezonder, voelen zich prettiger en presteren beter. De arbeidsvreugde, het concentratievermogen en de creativiteit is hoger. Planten in de werkomgeving veroorzaken een lagere bloeddruk en een ongeveer 12% snellere reactietijd bij de werkers. Door de aanwezigheid van planten

in een werkruimte verbetert de luchtkwaliteit. Deze fysiologische aspecten blijken voor 45% een rol te spelen bij het verbeteren van arbeidsomstandigheden door planten (psychologische aspecten verzorgen de overige 55%). Vooral keelklachten en ademhalingsproblemen verminderen door de aanwezigheid van planten.

In het tekstkader staat een aantal in het oog springende, veelzeggende cijfers uit het bovenstaande.

- ✓ 10% meer groen in de woonomgeving levert gemiddeld 0,15% minder gezondheidsklachten per inwoner op.
- ✓ Tot 14% waardevermeerdering bij groen dicht bij de woning en binnen 400 m.
- ✓ Gemiddeld 18 arbeidsverzuimdagen per jaar minder door 'gemiddelde bewegers' dan door 'nauwelijks bewegers'.
- ✓ Betere motorische, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen.
- ✓ Tot 8% minder agressiviteit en criminaliteit.
- ✓ Tot 25% afvang en tot 75% verdrijven van fijnstofdeeltjes door bomen en hagen langs wegen.
- ✓ Gezondere, creatievere werknemers en betere prestaties door verbetering van de luchtkwaliteit (45%) en psychologische effecten (55%) van groen in de werkruimte.

2.5 Beschrijving groen in Deventer

Deventer in benchmark G30

In 2003 heeft Alterra in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid onderzoek gedaan naar de oppervlakte van stedelijk groen per woning in de G30 steden, waaronder Deventer.

Verdeling over typen groen

Bij de verdeling over de typen groen die Alterra bij zijn onderzoek heeft meegenomen spelen openbare toegankelijkheid en geschiktheid voor algemeen recreatief gebruik een belangrijke rol. Dit is ongeacht de eigenaar van het desbetreffende terrein. Het gaat om parken en plantsoenen, sportterreinen, volkstuinen, agrarisch gebruikte terreinen, begraafplaatsen, bos, dagrecreatieve objecten en droge en natte natuurlijke terreinen.

Sportterreinen, begraafplaatsen en volkstuinen zijn in eerste instantie niet bestemd voor dagelijks kortdurend recreatief gebruik, maar dragen wel bij aan het groene karakter van een stad. Ze worden minder gebruikt dan bossen, parken en plantsoenen, dagrecreatieve terreinen en droge en natte natuurlijke terreinen. De verdeling over de typen groen geeft aan in hoeverre een stad een gevarieerd aanbod aan typen groen heeft.

Het openbaar groen binnen de bebouwde kom in Deventer, zonder Diepenveen en Bathmen, maar met Schalkhaar, is volgens Alterra als volgt opgedeeld: 52% parken en plantsoenen; 22% sportterrein; 20% overig agrarisch gebruik; 4% begraafplaatsen; 1% bos; 1% volkstuinen. Deventer kent geen dagrecreatieve terreinen en natte en droge natuurlijke terreinen. Deze opdeling is gebaseerd op de CBS-Bodemstatistiek 2000.

Hoeveelheid groen per woning

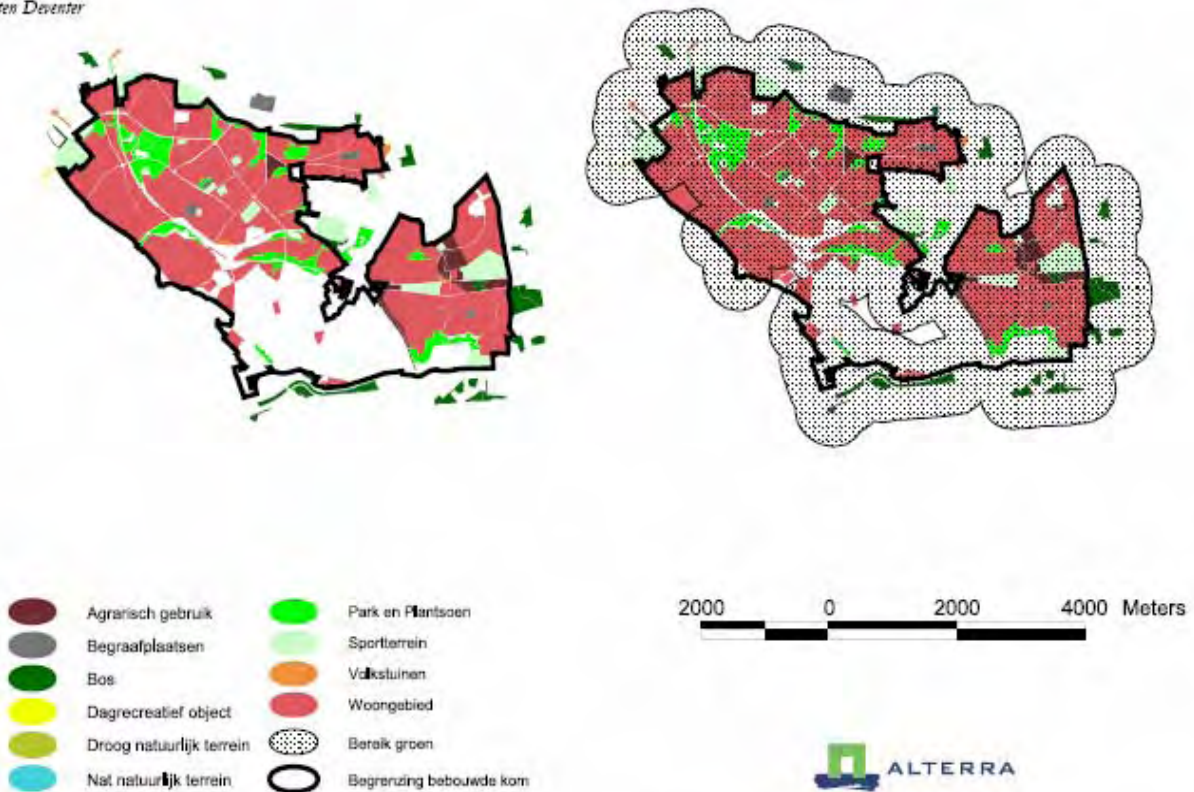
Alterra heeft vervolgens gekeken of Deventer het op basis van literatuurstudie bepaalde kengetal van 75m² groen per woning haalt. Alterra gebruikt het kengetal om de positie van het recreatief groen in de stad in kaart te brengen. Het zegt iets over de kwaliteit van de leefomgeving. Een dergelijke benchmark geeft de stad inzicht in hoeverre het rood en groen van een stad in balans zijn ten opzichte van andere steden.

Deventer haalt de norm van 75m² per woning net niet. De stad komt uit op 73,6 m²/woning.

In het onderzoek zijn De Hoven, Diepenveen en Bathmen niet meegenomen. Door met name de aanwezige, openbaar toegankelijke landgoederen (en de uiterwaarden), wordt de norm van 75m² per woning zeer waarschijnlijk wel gehaald indien deze wijken bij het onderzoek worden betrokken.

Het buitengebied, mits bereikbaar en toegankelijk, heeft ook een functie voor de beleving en activiteiten van een recreant. Daarom heeft Alterra ervoor gekozen de berekeningen ook te maken met groen dat binnen 500 en 1000 meter van de grens van de aanwezige bebouwing ligt. De keuze voor deze afstanden is gebaseerd op de gemiddelde afstanden die recreanten afleggen naar een groengebied aan de rand van de stad. Bewoners zouden binnen 500 meter een groenstructuur te voet moeten kunnen bereiken (in of buiten de stad). Met deze lengte kan een gemiddelde wandeling van drie kwartier naar, door en van de groenstructuur worden gemaakt. Als de grens wordt gelegd op 500 meter om de bebouwde kom scoort Deventer 123,2 m²/woning; bij de grens op 1000 meter, scoort Deventer 164,2 m²/woning. Deventer ligt daarmee in het midden van de scores van de G30. Overigens is door de vergrijzing en veranderende wensen 300 meter realistischer (bron: Alterra, Groene Meters III, in voorbereiding, aangehaald in Recht op Groen, Deel 1 Beleidsadvies Raad Landelijk Gebied, juni 2005).

Kaarten Deventer

Figuur 2.1 Typen groen en verdeling groen over Deventer (bron: V. Bezemer en P.A.M. Visschedijk, 2003).

Verdeling over de stad

Uit de verdeling over de stad valt op dat vrijwel alle inwoners binnen 500 meter groen hebben. De inwoners van twee kleine delen van Deventer, een deel van Zandweerd-Zuid en het zuidelijkste puntje van de binnenstad, moeten verder lopen, maar wonen wel dicht bij de IJssel. Als de IJssel met haar uiterwaarden wel worden meegenomen, bereikt iedere Deventenaar binnen 500 m recreatief groen.

Beheergegevens Deventer groen

De gemeente heeft een groot databestand van het groen in Deventer. Daaruit zijn veel gegevens te halen, zoals de oppervlakte openbaar groen per wijk, gespecificeerd naar beheereenheid (soort beplanting en bomen). In **bijlage 2** 'Hoeveelheid groen in Deventer' zijn een kaart en vier tabellen opgenomen, namelijk:

Kaart met de wijkindeling

tabel a. openbaar groen als percentage van de totale oppervlakte per wijk

tabel b. oppervlakte openbaar groen per woonruimte

tabel c. oppervlakte beheereenheden per wijk in ha.

tabel d. aantal bomen en meest voorkomende boomsoort per wijk.

Hieronder volgen de conclusies gebaseerd op deze gegevens.

Openbaar groen als percentage van de totale oppervlakte

Uit tabel a. blijkt dat de totale oppervlakte van de gemeente Deventer ongeveer 136 km² beslaat. Daarvan is 7,38 km² oftewel 738 ha., dus 5% openbaar groen. 'Sport' en 'waterpartijen' vallen niet onder de beheerbegroting openbaar groen. De oppervlakte openbaar groen zonder sport en water is 559 ha. Vooral Diepenveen en Bathmen hebben relatief weinig openbaar groen: respectievelijk 2% en 3% van de totale oppervlakte is openbaar groen. Beide wijken hebben wel veel buitengebied dat in bezit is van derden.

Oppervlakte openbaar groen per woonruimte

In tabel b. is aangegeven hoeveel vierkante meter openbaar groen per woonruimte per wijk beschikbaar is. Gemiddeld is per woonruimte 171 m² openbaar groen beschikbaar. De hoge scores van Diepenveen en Bathmen worden veroorzaakt door de vele kilometers berm in het buitengebied; de hoge score van de Rivierenwijk/Bergweide wordt verklaard door het openbaar groen op de bedrijventerreinen dat is meegesteld, terwijl daar geen woningen staan.

Er zijn wezenlijke verschillen met de methode van Alterra: bij openbaar groen gaat het hierbij alleen om groen dat in eigendom en/of beheer is bij de eenheid Ruimte en Samenleving. Hier zitten onder andere bermen in, terwijl bermen geen hoge recreatieve waarde hebben. Alterra heeft bermen, waterpartijen en kleinere percelen groen (woongroen) niet meegenomen. Daarentegen heeft Alterra groen dat in eigendom is van derden, maar wel openbaar toegankelijk, wél meegenomen.

Uit tabel b. is verder te halen dat de inwoners van de binnenstad en de Hoven meer openbaar groen tot hun beschikking hebben dan de inwoners van Zandweerd-Zuid en Voorstad. Dit wordt vooral veroorzaakt door de aanwezigheid van de uiterwaarden (tussen de bruggen eigendom van en in beheer bij de gemeente), het Worpplantsoen en het Rijsterborgherpark. Anderzijds ligt in wijk 2 de Douwelerkolk. In Colmschate is het toekomstige Gooikerspark nog niet meegenomen, omdat het niet in beheer is bij de eenheid Ruimte en Samenleving.

Verdeling over beheereenheden

Het openbaar groen is verdeeld in beheergroepen die weer opgedeeld zijn in beheereenheden. In tabel c. zijn de beheereenheden per wijk gegeven. Daaruit blijkt dat het openbaar groen in Deventer voor de helft (52%) bestaat uit de beheergroep gras, dat bestaat uit de beheereenheden bloemgras, gazon, trapveld en weiland met vee.

Bospark, bosplantsoen en struwelen en houtwallen vormen samen de beheergroep grove beplantingen. Ze beslaan 17% van het openbaar groen in Deventer. De beheereenheid

Bodembedekkers valt onder de beheergroep heesters. Samen vormen ze 7% van het openbaar groen

in Deventer. Sport en waterpartijen vormen allebei 9% van het openbaar groen. Van het openbaar groen is 1% uitgegeven (verhuurd, in bruikleen of met een gebruikersovereenkomst). Verder blijkt dat het openbaar groen in de wijken 1 en 2, de oudste en dichtst bebouwde wijken, vooral uit gras, wat heesters en grove beplanting bestaat. De weilanden in wijk 1 liggen in de uiterwaarden; de weilanden en bospark in wijk 2 liggen rond de Douwelerkolk. De jongere wijken 3, 4 en 5 hebben relatief veel grove beplanting. De struwelen en houtwallen komen vooral voor in de wijken 6 en 7. Het grote percentage bloemgras in deze twee wijken (respectievelijk 72 en 40) komt doordat bermen van wegen in het buitengebied zijn meegenomen.

Bomen

Uit inventarisatie blijkt dat Deventer binnen zijn gemeentegrenzen ruim 68.000 bomen in de openbare ruimte heeft. Dit zijn alle bomen die individueel op te meten zijn; de bomen in het bos(plantsoen) zijn vaak niet apart opgenomen en vallen onder de beheereenheid bosplantsoen. Dit zijn met name de bomen in het Nieuwe Plantsoen. In tabel d. van bijlage 2 staat de verdeling van de bomen en welke boom in de wijk het meest voorkomt. Iets meer dan de helft van de bomen staat in de stad Deventer. De bomen in de wijken 6 en 7 (Diepenveen en Bathmen) staan voornamelijk langs wegen. In de wijken 1, 2 en 3 is de meest voorkomende boomsoort de linde. In de andere wijken komt de eik veruit het meest voor.

Uit de gegevens van Gegevensbeheer blijkt verder dat ruim een derde van alle bomen in Deventer (37%) een eik is. Daarna volgen beuk (10%), linde (7,5%), berk (7,0%) en esdoorn (5,5%).

81% van de bomen wordt gerekend tot de straatbomen (in wijk 7, Bathmen, is dit zelfs 89%), 17% is plantsoenboom en 2% is vormboom (inclusief knot- en leibomen).

Bijna de helft van alle bomen (46%) staat in het woongebied, 27% staat in het buitengebied en 20% van de bomen staat langs de hoofdwegenstructuur. In wijk 1 valt op dat evenveel bomen in de parken staan als in het woongebied (beide 37%). In Bathmen staat 60% van de bomen in het buitengebied; de rest staat gelijk verdeeld over de hoofdwegenstructuur en de woongebieden. In wijk 6 staat de helft van de bomen in het buitengebied (53%) en ook hier staan de andere bomen gelijk verdeeld over de hoofdwegenstructuur en de woongebieden.

De oudste gemeentelijke bomen in Deventer staan in het Worpplantsoen. Het zijn enkele monumentale zomereiken uit 1816. De bomen langs de rechte Lange Laan en de Avenue zijn zwarte lindes uit ca. 1855. In Diepenveen is de oudste openbare boom een imposante eik uit 1863. Op de Worp (wijk 1) staan een walnoot, een wilg en een eik uit ca. 1880. De oudste bomen in Bathmen zijn gedateerd rond 1889. Het zijn een paardekastanje, drie populieren, twee wilgen en dertien eiken. De oudste bomen in de wijken 2 tot en met 5 zijn gedateerd rond 1900. 24% van alle bomen is minstens 50 jaar oud. In Bathmen is zelfs 38% ouder dan 50 jaar.

“Het feit dat het gebied van De Worp als openbare grond in gebruik was, dateert vermoedelijk al uit de late middeleeuwen. De Worp was een van de eerste openbare ‘wandelingen’ van Nederland, in 1699 op last van het stadsbestuur verfraaid met een geometrisch lanenstelsel van lindes. Toen de lindes 114 jaar later in hun volle glorie – in opdracht van Napoleon – werden omgekapt, heeft het stadsbestuur alle moeite gedaan om voor de burgers een nieuw wandelpark te laten aanleggen. Dat nieuwe park, ontworpen in 1815 – door A. van Leusen – volgens de toen heersende mode, is nog aanwezig. Het moet bovendien als een van de oudste openbare parken van ons land beschouwd worden (...). Deventer is een van de eerste steden geweest die een landschappelijke aanleg maakte in een openbaar park. De Haarlemmerhout (1794, op initiatief van een particulier) is het enige andere ons bekende voorbeeld. Alle andere openbare parken zijn van later datum en werden aangelegd in een latere vorm van de landschapsstijl. Het feit dat die vroege landschapsstijl van De Worp zo goed herkenbaar en herstelbaar is, is uniek. Uniek is ook een park van die omvang in een uiterwaard, waardoor het regelmatig overstroomt.” (Bron: L. Albers e.a., 1995)

De oudste boom in Deventer is een particuliere boom. Het is de beuk bij Huize de Beuk in Diepenveen uit 1750-1800. De boom staat op de lijst met monumentale bomen van de landelijke Bomenstichting.

2.6 Deventer groen in harde valuta

Om aan te geven wat de economische waarde van het groen van Deventer naar schatting is, is op basis van enkele criteria de waarde van het groen van Deventer in geld uitgedrukt. Wat is het groen waard en wat draagt het groen bij aan de waarde van vastgoed en bedrijfsleven en ten slotte: wat hebben wij, als gemeente, er voor over.

De (vervangings)waarde van het groen van Deventer

Het totale openbaar groen in Deventer is momenteel ruim **90 miljoen euro** waard. Dat is het bedrag dat moet worden neergeteld als al het groen moet worden vervangen.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd (zie ook bijlage 2 tabellen c. en d.):

Ca. 110 ha. gras	€ 1.100.000
Ca. 260 ha. bloemgras, greppels en sloten	€ 1.300.000
Ca. 120 ha. grove beplantingen	€ 12.000.000
Ca. 53 ha. bodembedekkers en heesters	€ 5.300.000
Ca. 4 ha. hagen (50.000m ¹)	€ 625.000
Ca. 68.000 bomen	€ 70.000.000

De paden en de hekwerken die onder de begroting 'groen' vallen hebben een waarde van respectievelijk ongeveer 6 miljoen euro en 1,8 miljoen euro.

Maximaal 14% waardevermeerdering met groen bij de woning

In Deventer zijn 43.185 woonruimten, verdeeld over 40.354 woningen (Gemeente Deventer, z.j.). De gemiddelde waarde van de woningen is € 181.300,- (Gemeente Deventer, z.j.). De totale waarde van de woningen in Deventer is dus 7300 miljoen euro. Gesteld dat hiervan inderdaad 14% toegerekend kan worden aan de aanwezigheid van groen, dan vertegenwoordigt groen ruim 1 miljard euro.

5% aantrekkingskracht bedrijven

In Deventer zijn ongeveer 37.250 personen werkzaam bij 4357 vestigingen (Gemeente Deventer, 2006). Stel dat het gemiddelde inkomen € 20.000,- is (het gemiddelde inkomen van de Deventenaren is € 17.600,-; Gemeente Deventer, z.j.), dan komt het bruto lokaal product uit op 745 miljoen euro. Indien 5% van de bedrijven zich in Deventer vestigt vanwege de mooie groene omgeving, dan vertegenwoordigt het groen een waarde van 37 miljoen euro.

Groenbudget per inwoner en per woonruimte

Op de begroting van het product groen staat 7 miljoen euro per jaar (zie 6.2). Dit budget is voor beleid, beheer, de voorbereiding van en toezicht op de grootonderhoudsprojecten en voor het regulier onderhoudsbudget. Per inwoner is dus **€72,50** en per woonruimte € 162,- beschikbaar.

2.7 Afstemmen functie(s) op vorm en gebruik

Het groenbeleid moet de verschillende functies die het groen heeft op elkaar afstemmen. Pas als vorm, functie en gebruik op elkaar zijn afgestemd, is sprake van kwalitatief hoogwaardig groen.

Kwaliteit is een samenspel van de hoeveelheid, soort en functie van het groen, afgestemd op de kenmerken van de stad. In het volgende hoofdstuk zijn daarom achtereenvolgens de deelvisies landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water, ecologie, gebruik en beheer beschreven. Op basis daarvan is de integrale groenvisie gegeven.

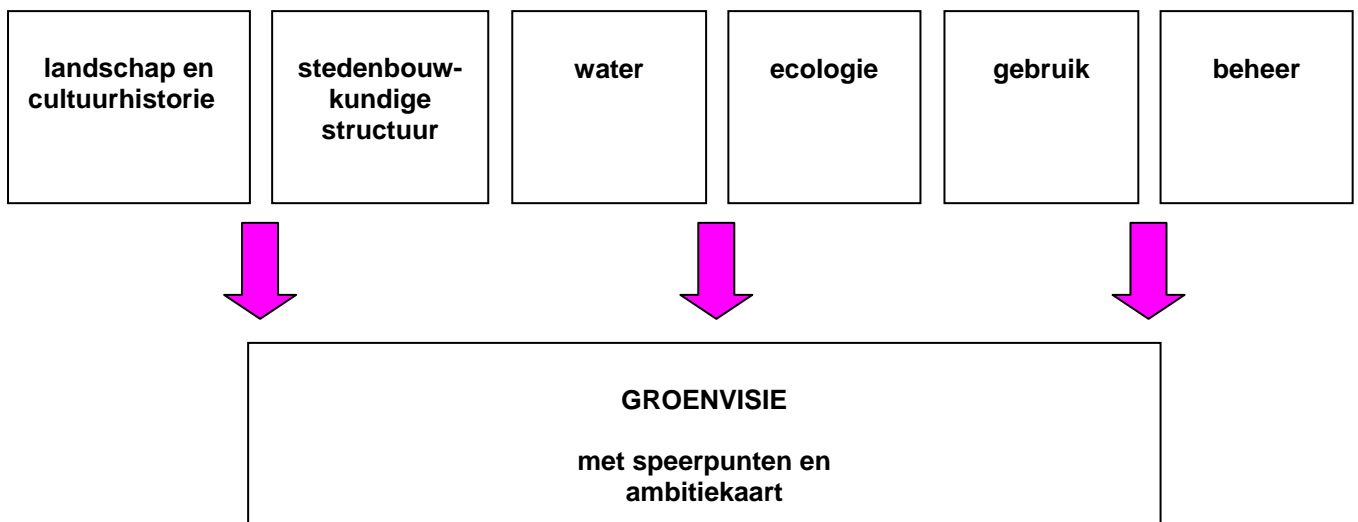
Hoofdstuk 3. Groenvisie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de visie van de gemeente Deventer op het openbaar groen in en om de stad beschreven. Wat willen we bereiken? Welke prioriteiten stellen we? Aan de basis van de groenvisie liggen de deelvisies met betrekking tot landschap en cultuurhistorie (3.2), stedenbouwkundige structuur (3.3), water (3.4) en ecologie (3.5) ten grondslag. Daarnaast is gekeken naar de wensen en eisen vanuit de verschillende gebruikersgroepen, het gebruik (3.6). Ten slotte spelen bij de groenvisie de mogelijkheden en onmogelijkheden van het beheer mee (3.7). Op basis van deze zes deelvisies, gegeven vanuit groenperspectief, is de groenvisie geformuleerd (3.8). Als de deelvisies tegenstrijdig zijn, dient de gemeente een keuze te maken. Dat gebeurt op basis van beleidsuitgangspunten.

Per aspect zijn de bestaande situatie, de relevante wet- en regelgeving en het beleid geïnventariseerd en geanalyseerd, en zijn kansen en ontwikkelingen aangegeven. Op basis van de analyse zijn doelstellingen en eventuele subdoelstellingen en uitwerkingen gegeven.

De groenvisie is vertaald in drie speerpunten en ruimtelijk in de ambitiekaart. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

Figuur 3.1 Schematische weergave opbouw hoofdstuk 3

3.2 Landschap en cultuurhistorie

Inventarisatie

Deventer ligt tussen het rivierenlandschap van de IJssel en het Sallandse dekzandlandschap. De stad is gesticht op de rivierduinen van de IJssel. Kenmerken van het rivierenlandschap zijn: open gebied met hoogteverschillen en verspreide bebouwing met vooral inheemse beplanting (wilgen, populieren, elzen en meidoorns). In de stad zijn nog overblijfselen van oude rivierarmen (in Zandweerd), dijken en kolken (Jan Luykenkolk, kolken in het Nieuwe Plantsoen, in het Venenplantsoen en de Douwelerkolk). Vanuit de stad Deventer lopen historische uitvalswegen naar de dorpen rondom.

Colmschate en Bathmen zijn gesticht op de flanken van de stuwwal. Schalkhaar, Lettele en Okkenbroek op de hogere dekzandruggen. Kenmerken van het dekzandlandschap zijn: kleinschaligheid met houtwallen en verspreide bebouwing op de hogere dekzandruggen, met vooral eiken en

beuken, en beken (Schipbeek en Dortherbeek). De oude Schipbeek is nog goed herkenbaar in Colmschate-Zuid, op Kloosterlanden en langs de Hunneperkade (nu Overijsselskanaal). Op de zandruggen zijn ook landgoederen gesticht, met afwisseling van bos, grasland en akkers. Vanaf de 12^e eeuw zijn de weteringen gegraven om het overtollige water af te voeren. Het buitengebied van Deventer is in het streekplan opgenomen als waardevol oud landschap. Langs de historische wegen uit het centrum van Deventer naar het buitengebied staan oude bomen.

In **figuur 3.2 Landschappenkaart** is de verdeling van rivierenlandschap en dekzandlandschap in Deventer aangegeven.

Deventer kent twee groene Rijksmonumenten: het Rijsterborgherpark en de Oude Begraafplaats aan de Diepenveenseweg. Het Worpplantsoen is gemeentelijk monument. Naast monumenten kent Deventer ook beschermde stadsgezichten, beschermde dorpsgezichten (oude dorpskern Diepenveen, kerkelijk gebied Schalkhaar, Park Braband, kerkelijk gebied Lettele, dorpskern Okkenbroek) en beschermde gezichten / landschappen (Overijsselskanaal, het tracé van de voormalige spoorlijn Deventer-Ommen en het Oostermaat). De binnenstad, het Worpplantsoen en het Rijsterborgherpark vormen samen sinds 1988 een rijksbeschermd stadsgezicht.

De landelijke Bomenstichting heeft een lijst met monumentale bomen opgesteld. Daarop staan ook bomen uit Deventer. Ze staan met name in het Rijsterborgherpark, het Nieuwe Plantsoen, op de Oude Begraafplaats en rond de Bergkerk. In Diepenveen staan ze bij 't huis Roobrug en de Kranenkamp. Het gaat hierbij om verspreid staande, veelal particuliere, bomen. De oudste boom op de lijst is een beuk uit 1750-1800 die bij Huize de Beuk in Diepenveen (Slingebos) staat.

Wet- en regelgeving

(Rijks)monumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten en beschermde gezichten zijn wettelijk beschermd. De Rijksnota Belvédère geeft aan dat cultureel erfgoed moet worden behouden en benut om de identiteit van een gebied te versterken.

Het Streekplan Overijssel 2000+ (2001) staat het koesteren en ontwikkelen van de natuur en het cultuurlandschap voor. Een groot deel van het buitengebied van Deventer is aangewezen als waardevol oud landschap. De provincie wil de kenmerkende elementen en patronen van het landschap ,zoveel mogelijk behouden.

Beleid

Deventer werkt samen met Apeldoorn en Zutphen in het stedelijk netwerk Stedendriehoek. De Ruimtelijke Perspectievennota Stedendriehoek (2002) verkent de toekomstige ruimtelijke opgaven. Deze nota staat het in combinatie ontwikkelen van natuur, landschap en landbouw voor.

Het Structuurplan Deventer 2025 zet in op het behoud van de herkenbaarheid van de bestaande landschapskenmerken, als essen en dekzandruggen. De gemeente ontwikkelt de Zandwetering tot een breed en laaggelegen beekdal. Bij de Schipbeek en de Dortherbeek staan het samengaan van natuurwaarden met waterberging en het versterken van de recreatieve structuur voorop. In het buitengebied wil de gemeente de bestaande lanenstructuur behouden en versterken. Deventer ondersteunt de ontwikkeling van grootschalige natuur langs de IJssel, met nevengeulen, rivierduinen, ruigten en oibossen.

De gemeentelijke verordening heeft diverse beschermde gezichten aangewezen. Deze hebben veelal een bepalend groen karakter (bron: gemeentelijke afdeling Monumentenzorg).

Kansen en ontwikkelingen

Er spelen momenteel diverse projecten die mogelijkheden bieden om de kenmerkende landschapselementen te behouden en te versterken. In 2005 is het 'Actieplan 2005-2006 Plattelandsontwikkeling Deventer; samen werken aan een vitaal platteland' verschenen. Dit actieplan

geeft ondermeer aan dat het -in het collegeprogramma vermeldde- Landschapsontwikkelingsplan (LOP) wordt opgesteld Dit geeft een visie op en beschrijving van de gewenste ontwikkeling van het gebied, uitgaande van de bestaande kwaliteiten van het landschap.

Ook de reconstructie en plannen voor de Zandwetering, de Schipbeek, de Dortherbeek, het Gooikerspark en de gebiedsontwikkeling Frieswijk en 't Oostermaet bieden mogelijkheden om de kenmerkende landschapselementen te behouden en te versterken.

Momenteel kijkt de gemeente ook naar het gebied rond het nieuwe ziekenhuis op de Rielerenk in relatie tot de Douwelerkolk.

Deventer is bezig met het herstel van drie historische (stads)parken: rijksmonument Rijsterborgher-park, gemeentelijk monument Worpplantsoen en (toekomstig monument) Nieuwe Plantsoen. Naast het vergroten van de gebruiksmogelijkheden is bij het herstel het oorspronkelijke ontwerp uitgangspunt.

Ook stelt de gemeente, in het kader van een nieuwe bomenverordening, een lijst met beschermwaardige bomen op. Daarin worden, in overleg met de Deventer Bomenstichting, particuliere en gemeentelijke monumentale bomen, toekomstbomen (kunnen op den duur monumentaal worden) en herdenkingsbomen opgenomen. Daarnaast kunnen bomen beschermwaardig zijn vanuit bijvoorbeeld beeld, soort (zeldzaamheid), natuur- en landschapswaarde.

De ontwikkelingen rond de nevengeul van de IJssel (uit de planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier') zijn leidend voor andere plannen in de IJsselluiterwaarden. Zo heeft Stichting IJssellandschap samen met provincie Overijssel, Rijkswaterstaat en de gemeenten Olst-Wijhe en Deventer een gebiedsontwikkelingsplan voor het gebied Keizerswaarden en Stobbewaarden, in aansluiting op het landgoed Nieuw Rande opgesteld. Daarbij gaat het om het inpassen van de nevengeul, extensieve veehouderij, extensieve recreatie en natuurontwikkeling. Een globaal plan is gereed. Voor de landgoederen van de Stichting IJssellandschap stelt de stichting ontwikkelingsplannen op.

Doelstellingen

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

Hoofddoelstellingen landschap en cultuurhistorie

1. Behouden en versterken van de (toekomstige) groene monumenten.

Uitwerking

I. Jonge groene gebieden (zoals Rielerenk, Gooikerspark, Zandwetering) en nieuwe groene monumenten (t.z.t. Nieuwe Plantsoen) in bestemmingsplannen expliciet de status groen geven, zodat deze gebieden kunnen uitgroeien tot monument.

2. Behouden en versterken van en respectvol omgaan met de kenmerkende patronen en elementen van het landschap.

3.3 Stedenbouwkundige structuur

Inventarisatie

Tot het einde van de 19^e eeuw was Deventer een compacte vestingstad. Eind 19^e eeuw zijn de vestingwerken ontmanteld. De stad werd uitgebreid. De ontwikkelingen kwamen onder invloed van de industrialisatie: aanleg van havenarmen en industrieterreinen. In 1858 is het Overijsselskanaal gegraven, in aansluiting op de havenarmen. Rond 1865 is de spoorlijn Arnhem-Deventer-Zwolle aangelegd en in 1887 de spoorwegverbinding richting Apeldoorn.

De stad breidde zich concentrisch uit met een eerste ring van dichtbebouwde woongebieden uit de

19^e en 20^e eeuw en een tweede ring met ruimer opgezette woongebieden van na de Tweede Wereldoorlog. Door de uitbreiding in Colmschate is dat model losgelaten en is er een nieuw compact stadsdeel bijgekomen. Het Structuurplan 2025 noemt Deventer een compacte vingerstad.

Stedelijke hoofdstructuur

De stedenbouwkundige structuur is in hoofdlijnen op te delen in lijnen, vlakken en punten.

Lijnen:

- Radialen: de wegen die het centrum met het buitengebied verbinden. Het zijn vaak oude historische wegen met een rij bomen aan elke zijde van de weg.
- De ringen verbinden de radialen met elkaar. Ze zijn erg verschillend.
- De spoorwegen liggen vaak verhoogd en kennen een smalle natuurlijke zone erlangs.
- De waterlopen: de IJssel, het Overijsselskanaal, de beken en de weteringen.

Vlakken: wijken, bedrijventerreinen, grotere groengebieden, sportcomplexen, begraafplaatsen, volkstuincomplexen.

Punten: kolken en entrees. Drie kolken zijn gegraven (Rielerkolk, Holterkolk en Kieftenbeltskolk) en hebben als gevolg daarvan ook steile oevers. De andere kolken zijn natuurlijk ontstaan. Het zijn restanten van een oude IJsselarm (Zandweerd-Noord, Venenplantsoen, Douwelerkolk) of ontstaan als gevolg van een dijkdoorbraak. Entrees liggen bij de bebouwde komgrens, daar waar de bezoeker de stad Deventer of een dorp binnenkomt.

Korte kenschets wijken (bron: Oranjewoud, 1997).

Binnenstad: 1300-1996.

Een intensief bebouwde wijk met smalle straten en weinig openbaar groen. Het groen heeft een hoge sierwaarde, maar door de beperkte ruimte laat de kwaliteit te wensen over.

De Hoven: 1900-1940 en ± 1975.

Een intensief bebouwde wijk met relatief weinig groen. Het kleinschalige groen heeft een algemeen karakter.

Zwolsewijk: 1900-1950.

Afwisseling in bebouwingstypen met relatief weinig openbaar groen. Het kleinschalig groen is ongelijkmatig verspreid.

Voorstad: 1900-1930.

Intensief bebouwde wijk met relatief zeer weinig openbaar groen.

Borgele en Platvoet: 1965-1975.

Deze wijken hebben een zuiver stedenbouwkundige opzet met relatief veel openbaar groen met een duidelijke hiërarchische opbouw en verschillende schaalniveaus.

Keizerslanden: 1950-1970.

Gedifferentieerde stedenbouwkundige opbouw met kleinschalig woon- en blokgroen.

Rivierenwijk: 1950-1970.

Groen rondom flatgebouwen en relatief grootschalig groen grenzend rondom de wijk.

Colmschate-Noord: 1970-1995.

Een relatief hoge bebouwingsdichtheid met veel kleinschalig groen met een algemeen karakter.

Colmschate-Zuid: 1980-1995.

Hiërarchische opbouw met relatief veel openbaar groen op verschillende schaalniveaus.

De Vijfhoek: 1995 en verder.

Gericht op monumentaliteit en cultureel opzet van het groen.

Diepenveen, Schalkhaar, Lettele, Okkenbroek en Bathmen zijn moeilijk in een beginnend aanlegjaar te vatten; langzaam maar zeker ontstonden er buurtschappen die door de eeuwen heen weer opgeheven werden en opnieuw ontstonden. Enige vastigheid ontstond pas de laatste 150 tot 200 jaar. De dorpen kunnen worden gekarakteriseerd als gemengde bebouwing met een dorps karakter, met relatief weinig openbaar groen, maar met een groen beeld door de relatief grote tuinen.

Stedelijke groenstructuur

Bij de stedelijke groenstructuur gaat het om min of meer groengebieden, waarin globaal vier grootheden (oplopend in oppervlakte) te onderscheiden zijn:

- Buurtparken verspreid over de stad: bosje aan de Averlose Houtweg in Diepenveen, groen rond kolkjes Sportveldenlaan/Frans van Mierisstraat, park rond de Jan Luykenkolk(en), middengroen Platvoet, middengroen Borgele, Rijsterborgherpark, Worpplantsoen, groen rond waterpartijen in Keizerslanden, Park Braband in Schalkhaar, Rielerkolk, Holterkolk, Venenplantsoen, middengroen Oostrik, bufferzone ten noorden van handelspark De Weteringen en het bosje in het oosten van Bathmen tegen het sportpark aan. Door de ligging tegen de binnenstad en de cultuurhistorie hebben het Rijsterborgherpark en het Worpplantsoen de status van een *stadspark*.
- De grotere groengebieden dwars door Deventer een 'kralensnoer' evenwijdig aan de IJssel vormen: Nieuwe Plantsoen, Brinkgreven, Douwelerkolk (landgoed Wijtenhorst), landgoed Achterhoek, met aansluitend het nieuw te ontwikkelen Gooikerspark. Dit zijn grotendeels (voormalige) landgoederen/buitenplaatsen die ontstaan zijn op de ruggen langs en met uitzicht op de IJssel. Met de stedelijke uitbreidingen zijn ze min of meer ingekapseld door bebouwing.
- Toekomstig uitloopgebied rond de Zandwetering. De Zandwetering loopt min of meer evenwijdig aan de IJssel.

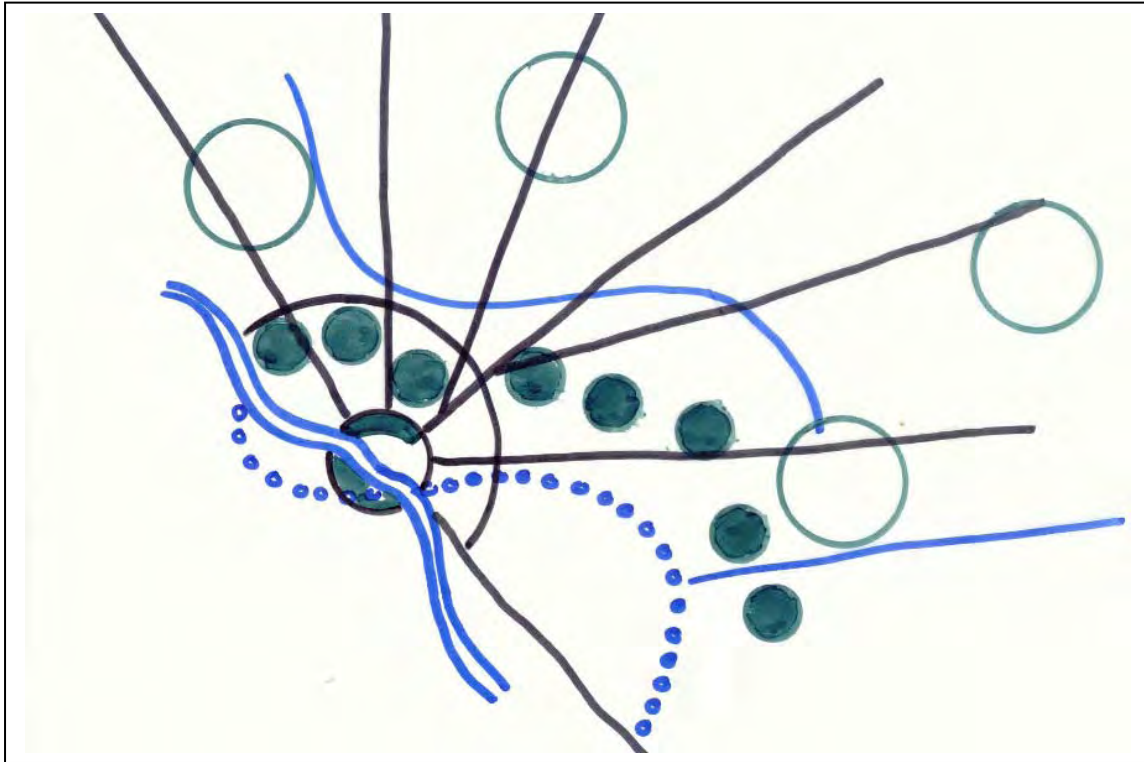
Aansluitend liggen in het buitengebied de grotere landgoederen (herenhuis met boerderijen), zoals Nieuw Rande, De Kranenkamp, Frieswijk, het Oostermaet, De Bannink en landgoed Oxe. Ook deze landgoederen zijn op de hogere gedeelten in het landschap ontstaan. Overigens zijn de herenhuizen van De Kranenkamp, Frieswijk en van het Oostermaet afgebroken.

Het stedelijk groen is als groen raamwerk onderdeel van het stedenbouwkundige weefsel van de stad. Deventer is voor een groot deel ontstaan als gevolg van, en geordend door de IJssel met zijn groene uiterwaarden. Parallel aan de IJssel zijn de grotere groengebieden in de stad en de landgoederen buiten de stad en dorpen ontstaan. Of rond een kolk van de IJssel (in het rivierenlandschap: het Nieuwe Plantsoen en de Douwelerkolk) óf op een dekzandrug. De eerste rij ruggen ligt inmiddels in de stad; de tweede rij ruggen ligt erbuiten. Op de eerste rij liggen de begraafplaatsen Oude Begraafplaats Diepenveenseweg, de Joodse Begraafplaats en de RK Begraafplaats (op dezelfde rug), Brinkgreven, Achterhoek, de oude en de nieuwe Algemene Begraafplaats in Colmschate en landgoed Oxe. Op de tweede rij ruggen, dus buiten de stad, liggen onder andere de landgoederen Nieuw Rande, De Kranenkamp, Frieswijk en De Bannink en natuurgebied 't Oostermaet.

De Zandwetering is een verlegde beek tussen de eerste en tweede rij van dekzandruggen. De Zandwetering blijkt nagenoeg parallel aan de oude loop van de IJssel te liggen. De wetering is als een nevenwaterweg van de IJssel naar het noorden afgebogen. Zo kon men in het verleden veilig met kleinere boten, met bijvoorbeeld koeien, richting Zwolle komen.

Vanuit de binnenstad lopen historische uitvalswegen naar de plaatsen rondom Deventer. De lanen verbinden de groengebieden in de stad met elkaar en met het buitengebied. De lanen op hun beurt worden verbonden door de ringwegen. In **figuur 3.3** is de groenstructuur, gestoeld op het landschap, schematisch weergegeven. De blauw gestippelde lijn geeft de ligging van de oude IJssel aan. Hierdoor is de ligging van de grotere groengebieden, de Zandwetering en de landgoederen duidelijker verbonden aan de loop van de (oude) IJssel.

Tussen de Zandwetering en de (oude) IJssel liggen van links naar rechts: het groen bij de Jan Luykenkolk, het Nieuwe Plantsoen, oude begraafplaatsen, Brinkgreven en Park Braband, Douwelerkolk (landgoed Wijtenhorst), landgoed Achterhoek/ Gooikerspark, algemene begraafplaatsen in Colmschate en landgoed Oxe.

Figuur 3.3 Schematische weergave hoofdgroenstructuur

Relevante wet- en regelgeving

-

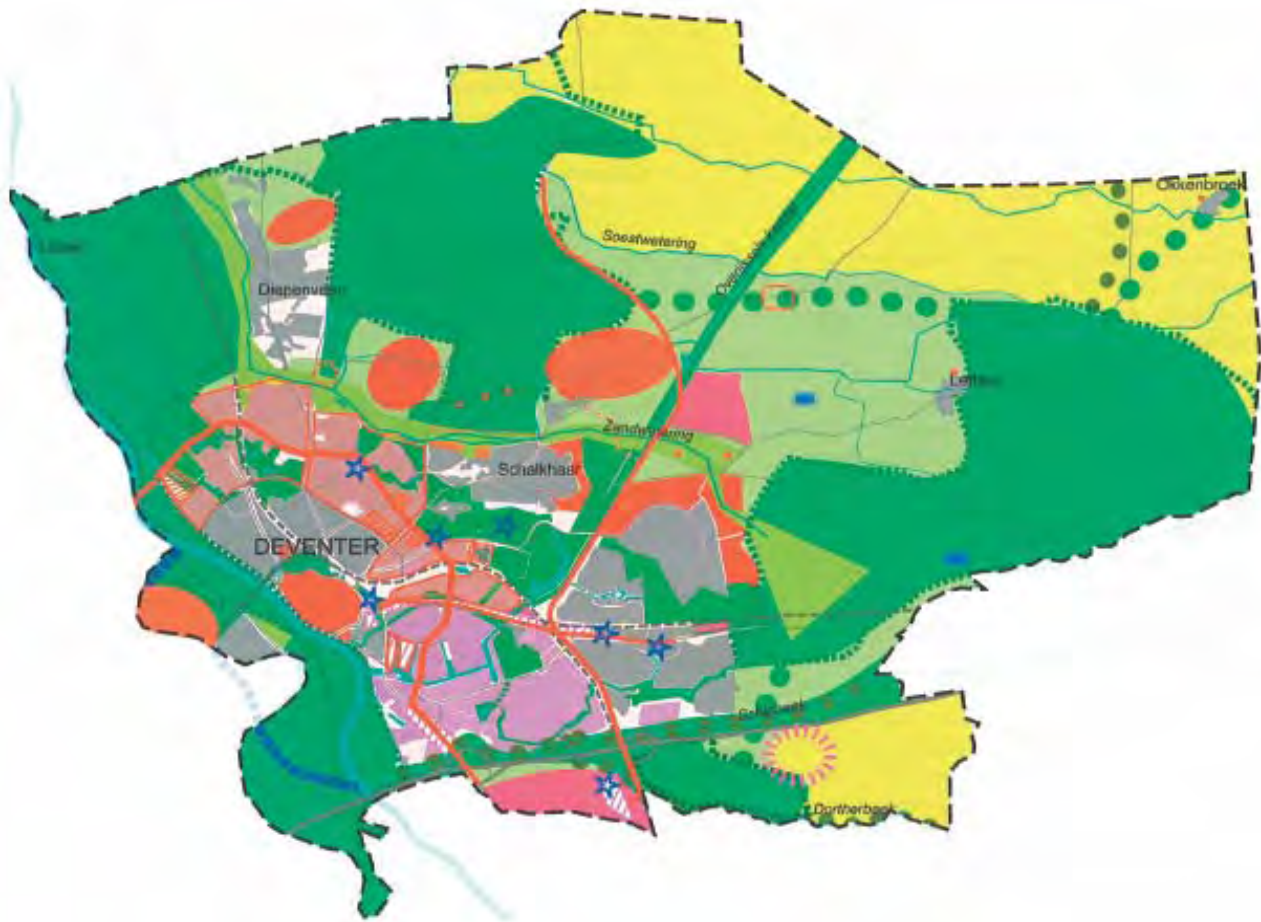
Beleid

De vraag naar groen is in de Nota Ruimte gekwantificeerd in de vorm van een richtgetal van 75 m² per woning binnen 500 m (lopend bereikbaar; zie ook 2.5 'Deventer in benchmark G30').

Het Ruimtelijk Structuurbeeld Stedendriehoek 2030 (2004) staat 'het vergroten van de variatie in (nieuwe) woon-, werk- en recreatiemilieus, met het gelijktijdig ontwikkelen van nieuwe kwaliteiten in water, natuur, landschap en landbouw' voor.

In het Structuurplan Deventer 2025 (Gemeente Deventer, 2004c) zet de gemeente in op de ontwikkeling van de stad in een compacte vingerstructuur. Bebouwde en onbebouwde ruimte wisselen elkaar af en vullen elkaar aan. Deventer wil stedelijke uitbreidingen scheiden van de bestaande stad, door bestaande of nieuwe stedelijke en landelijke groenstructuren. De grote groengebieden van Deventer zijn in de stedelijke groenstructuur opgenomen als de belangrijke groene geleding van de stad. Deze groenstructuur dient te worden versterkt. Zo ontstaan, naast een compacte stedelijkheid, 'robuuste groene kwaliteiten met toekomstwaarde en veel mogelijkheden voor functiecombinaties op het gebied van rood (bebouwing), groen, water, ecologie en recreatie'. De stedelijke groenstructuur is hiermee ingebed in de stedenbouwkundige visie op de stad. Deze dient nog wel een invulling te krijgen.

Opgemerkt moet worden dat Bathmen niet is meegenomen in het Structuurplan. Hiervoor zal een aparte structuurvisie worden opgesteld (Collegeprogramma 2005-2010). De afronding ervan is gepland in 2006. In **figuur 3.4** is de structuurplankaart weergegeven.

Figuur 3.4 **Structuurplankaart (bron: Gemeente Deventer, 2004c)**

Kansen en ontwikkelingen

Momenteel wordt gewerkt aan vele plannen binnen de grenzen van de gemeente Deventer. Het grootste project is de realisering van de nevengeul van de IJssel. Het zuidelijke deel trekt de gemeente zelf. Uitvoering is gepland vóór 2017. De Zandwetering is een project van waterschap Groot Salland en de gemeente Deventer. De Gooiermars is inmiddels gerealiseerd. De tweede fase, de Baarlerhoek, is gestart. Ook is begonnen met de voorbereidingen van Randerwaarde ten westen van Diepenveen. Voor de Rielerenk heeft het college op 22 augustus 2003 de Ruimtelijke visie op hoofdlijnen, Zorginstellingen Rielerenk vastgesteld. Daarin is het deel van Brinkgreven tot en met het nieuwe ziekenhuis aangegeven als zorg-as. Tussen Brinkgreven en het ziekenhuis dient wel een groene wig te blijven, zodat vanaf de Nico Bolkesteinlaan zicht is op de enk en de dorpsrand van Schalkhaar.

Kansen zijn er verder bij de herstructurering van wijken 3 en 4 en de uitbreidingen zoals Steenbrugge, Eikendal, Weytenhorst en Douwelerleide. Daarnaast spelen nog vele projecten in de stad en in Bathmen, Lettele (bedrijventerrein en woningbouw) en Okkenbroek (woningbouw).

Het herstel van de drie historische (stads)parken Worplantsoen, Rijsterborgherpark en het Nieuwe Plantsoen is gestart, en voor het Worplantsoen grotendeels afgerond. Het Gooikerspark wordt in 2007-2008 gerealiseerd. Voor de Douwelerkolk is een beheerplan gemaakt, dat op uitvoering wacht. Het groen rondom de Jan Luykenkolk en op de Platvoet worden in het kader van groot onderhoud vanuit beheer in 2006-2008 opgepakt. Vanuit beheer wordt gekeken hoe de entrees Zutphenseweg en

Siemelinksweg (de opritten van de A1) een groene invulling kunnen krijgen. Bij al deze projecten hoort 'groen' vooraan in het project te zitten.

Doelstellingen

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

Hoofddoelstelling stedenbouwkundige structuur

3. *Behouden en verbeteren van de stedelijke hoofdgroenstructuur.*

Subdoelstellingen

- a. Bij het versterken van de groenstructuur ligt de prioriteit op het optimaliseren van de kwaliteit van de bestaande stads- en wijkparken (herkenning specifieke kenmerken).
- b. Behouden en versterken van de identiteit van de structurelementen van het stedelijk groen, inclusief wijk- en buurtgroen, door behoud en herstel van de specifieke stedenbouwkundige kenmerken.
- c. 'Robuust' groen dicht bij huis bieden, daarom ook uitbreidingen in het groen (uitgangspunt Structuurplan).
- d. Ontbrekende schakels in de groenstructuur realiseren.

Uitwerking

- I. Het vastleggen van harde grenzen (contouren) van de stedelijke hoofdstructuur zoveel mogelijk opnemen in bestemmingsplannen.
- II. Elke nieuwe ontwikkeling krijgt de opgave mee om (de samenhang van) de groenstructuur vorm te geven en te versterken.
- III. Benoemen van storende elementen en ontbrekende schakels in de groenstructuur op stads-, wijk- en buurniveau en deze opheffen respectievelijk realiseren door aanpassingen in de inrichting van de openbare ruimte of het groen.
- IV. Het behouden en versterken van de kenmerkende inrichtingsvormen en het zoveel mogelijk toepassen van een beplantingssortiment dat past bij de aanleg van de wijk.
- V. Uitgifte openbaar groen alleen van woongroen (niet van stads-, wijk- en buurtgroen).
- VI. Een ontbrekende schakel in de groenstructuur realiseren door uitvoering van het project Zandwetering.

3.4 Water

Inventarisatie

Het oppervlaktewater is een belangrijke drager van de groenstructuur. Het verwijst naar de geomorfologische en historische ondergrond van de stad. In Deventer vinden we oude IJsselmeanders en oude wielen (dijkdoorbraken) terug, vooral in Zandweerd-Noord, in de Rivierenwijk (in het Venenplantsoen) en (de kolken) in het Nieuwe Plantsoen. Ook de Douwelerkolk is een IJsselrelict (zie ook 3.2). In veel straatnamen is de relatie van Deventer met de IJssel en de Schipbeek terug te vinden: veel straten hebben 'dijk', 'kolk' of 'wiel' in de naam. Ook langs weteringen en het Overijsselskanaal lagen en liggen dijken.

In Deventer: IJsseldijk (en Wilpsedijk), Krommendijksweg, Platvoetsdijk, Lokersdijk, Snipperlingsdijk, Bergweidedijk, Gooikersdijk, Nieuwe Dijk, Kanaaldijk west en oost, Waterdijk, Midlijkerdijk, Wesselinksdijk, Butensdijk, Berkendijk. In Schalkhaar: Hagenvoorderdijk, Oerdijk, Spanjaardsdijk, Patoorsdijk, Mensinksdijkje, Kolkmanweg. In Bathmen: Koekendijk, Traasterdijk en de Kleinen Traasterdijk, Landweersdijk en Marsdijk. In Loo: Bettinkdijk, Oudendijk, Baarhorsterdijk en

Vonkendijk. (en ten zuiden van de A1) Wippertdijk, Bronsvorderdijk, Broekhuisdijk, Blankenadijk, Varkensdijk, Hanninksdijk en Waterdijk.

De waterpartijen in Deventer zijn vanuit de ontstaansgeschiedenis in drie hoofdsorten te verdelen:

- a. Natuurlijk ontstaan: de rivier met de kolken (dijkdoorbraken), de (oude) beken en de gebieden waar kwel boven komt (Douwelerkolk, bufferzone Graveland, Gooiermars).
- b. Gegraven: gracht, haven, Overijsselskanaal, (huidige) Schipbeek, de weteringen, drie kolken, de waterpartijen in woonwijken voor de af- en aanvoer van water (Keizerslanden en Colmschate-Noord) en sierwater (bijv. in De Vijfhoek en bij handelspark De Weteringen).
- c. Drie drinkwaterwingebieden met grondwaterbeschermingsgebieden: in het Nieuwe Plantsoen, ten noorden van Schalkhaar en ten noorden van Diepenveen. Hier worden restricties op andere functies (met name gebruik en beheer) gelegd.

Vanuit de Sallandse Heuvelrug en de Veluwe (onder de IJssel door) komt op een aantal plaatsen kwel boven. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de Douwelerkolk, in de bufferzone Graveland en in de Gooiermars. Ook komt lokale kwel vanaf de dekzandruggen en de oeverwallen in de directe omgeving ervan voor.

In opdracht van Waterschap Groot Salland heeft TAUW onderzoek verricht naar de cultuur-, natuur- en gebruikswaarden van dertig waterpunten in de stad Deventer. Uit deze stadswatercan blijkt dat het water in Deventer erg divers is in ontstaansgeschiedenis en in natuur-, gebruiks- en cultuurwaarden. Water en groen zijn sterk met elkaar verbonden (TAUW, 2005). De diversiteit aan verschijningsvormen van water onderstreept de groene identiteit en brengt een grote variatie aan natuur(potentie) met zich mee.

Figuur 3.5 Watertoren in het Nieuwe Plantsoen

Waterkwaliteit

De (potentiële) natuurwaarden van water zijn afhankelijk van het al dan niet voorkomen van milieuvreemde stoffen in het water (o.a. bestrijdingsmiddelen). Hoge concentraties hiervan kunnen de variatie in plantensoorten nadelig beïnvloeden. Het waterschap is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit. Zij stelt, met het oog op Europees en landelijk waterbeleid (zie hieronder), steeds strengere eisen aan het beheer van de openbare ruimte. Vooral het gebruik van chemische (onkruidbestrijdings)middelen wordt aan banden gelegd. Hemelwater koppelt de gemeente steeds vaker af van het rioolstelsel, infiltreert ze in de bodem of voert ze af naar oppervlaktewater. Overstorten worden eveneens, indien met name de financiële middelen dit toelaten, gesaneerd. Dit is in het bijzonder een opgaaf bij het project Zandwetering.

Relevante wet- en regelgeving

De nieuwe Waterwet wordt in 2006 als wetsvoorstel ingebracht. De wet is gericht op integraal waterbeheer. Het legt bestaande beleidslijnen wettelijk vast, wat betekent dat de waterplannen van Rijk en provincies dezelfde status krijgen als structuurvisies. Zoekgebieden voor waterberging worden een resultaatverplichting (TAUW, 2006b).

Het wetsvoorstel Wet gemeentelijke watertaken (dat momenteel ter goedkeuring bij de Tweede Kamer ligt) kent een gemeentelijke zorgplicht voor overtollig hemelwater en grondwater in het stedelijke gebied. De zorgplicht betreft zowel bestemmen, inrichten als beheren.

Naast deze conceptwetten zijn ondermeer de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater, de Wet Milieubeheer, de Wet op de Waterkeringen, en de keur van de waterschappen van toepassing op water in de breedste zin van het woord. Daar wordt hier verder niet op ingegaan, omdat ze weinig consequenties hebben voor het groen in Deventer.

Beleid

De Europese kaderrichtlijn Water (KRW) richt zich op (inter)nationale stroomgebieden. De kaderrichtlijn heeft tot doel het bereiken van ecologisch en chemisch gezond grond- en oppervlaktewater. De ecologische kwaliteit geldt in Deventer voor de Zandwetering, de Soestwetering, de Averlose Leide, het Overijssels Kanaal en de Schipbeek. De waterkwaliteit mag niet achteruit gaan. 'Water' zal meer ruimte vragen. Daarnaast wordt ingezet op het duurzaam omgaan met water.

De Vierde Nota Waterhuishouding (1998) zet in op meer aandacht voor het stedelijke watersysteem, het opstellen van stedelijke waterplannen, het vergroten van de (be)leefbaarheid van water en het afkoppelen van verhard oppervlak (TAUW, 2006b).

Het rapport Waterbeheer 21^e eeuw gaat in op de verwachte ontwikkelingen op het gebied van klimaat, bodemdaling en de grondwateroverlastproblemen eind 20^e eeuw. Op basis daarvan staat ruimte voor water en waterbewust inrichten en bouwen centraal.

In het rapport Waterbeheer 21^e eeuw staan de thema's meer ruimte voor water en waterbewust inrichten en bouwen centraal. Concreet is dit uitgewerkt in vasthouden, bergen en afvoeren, Ruimte voor de Rivier en het procesinstrument van de Watertoets. De mogelijke klimaatsverandering en de verwachte bodemdaling vragen meer ruimte voor water. (Her)inrichtingsplannen en plannen voor ingrijpende veranderingen van grondgebruik moeten worden getoetst op de gevolgen voor het watersysteem. Daarbij geldt de drietrapsstrategie "vasthouden, bergen en dan pas afvoeren" als verplicht afwegingsprincipe (TAUW, 2006b).

In het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) 'Ruimte voor de Rivier' wordt binnen tien jaar een nevengeul (bypass) in de uiterwaarden voor de binnenstad, tussen de IJssel en het Worpplantsoen, gerealiseerd. Het project heeft de status van koploperproject. Dit houdt in dat dit project versneld wordt uitgevoerd. De planvorming is reeds gestart. Dit bepaalt mede de (on)mogelijkheden voor groenontwikkeling: waterafvoer en sedimenttransport gaan voor alle andere functies.

De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten van ruimtelijke plannen en besluiten. Het betreft onder meer veiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit en verdroging (TAUW, 2006b).

Het Provinciale Waterhuishoudingsplan kent drie categoriën: de basiswateren, gericht op economische functies; belevingswateren, gericht op landschap en recreatie en de kwaliteitswateren, gericht op natuur en landschap. Bij de laatste categorie gaat het om het koesteren van watergebonden natuurwaarden. Alle stedelijke wateren zijn aangewezen als belevingswater.

Deventer heeft te maken met drie waterschappen: Waterschap Groot Salland, Waterschap Veluwe en Waterschap Rijn en IJssel. Zij willen de wateropvangmogelijkheden vergroten door langs weteringen en beken meer water vast te houden en door het vernatten van lage gebieden. Hiervoor is meer

ruimte nodig (Gemeente Deventer, 2004c). Er wordt gedacht aan het aanleggen van meer natuurvriendelijke oevers, het vergroten van het oppervlak aan water met het oog op voldoende waterberging en het afkoppelen van regenwater van de riolering, waarna het rechtstreeks kan infiltreren in de bodem. 'Groen' en 'water' kunnen elkaar hier versterken.

Waterschap Groot Salland stelt een nieuw lozingsvergunningstelsel op. Daarin stelt zij dat indien een gemeente chemisch onkruid bestrijdt, dat via de DOB-methode (Duurzaam Onkruid Bestrijden) dient te gaan en dat moet worden gestreefd naar het op korte termijn beëindigen van de chemische onkruidbestrijding. Er wordt landelijk veel onderzoek gedaan naar alternatieve onkruidbestrijdingsmethoden.

Het Structuurplan Deventer 2025 spreekt zich voor de Soestwetering, de Zandwetering, de Schipbeek en de Dortherbeek uit voor meer ruimte voor het vasthouden en bergen van water om ecologische verbindingen te realiseren en te versterken. Initiatieven om kwelgebieden te beschermen en te herstellen worden ondersteund. Dit is van belang voor de natuurwaarden die aan de kwelgebieden zijn gekoppeld.

In het door het college van B&W vastgestelde beleidsplan 'Kruidenbeheer in het jaar 2000' (Deventer, 1999) is het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen in groen niet, op verhardingen selectief en op sportvelden wel toegestaan.

Kansen en ontwikkelingen

De uitwerking van de Europese Kaderrichtlijn Water, onder meer opgenomen in het gemeentelijk Waterplan (TAUW, 2006b), biedt kansen voor groen. Ruimte voor water betekent ook vaak ruimte voor groen; een betere waterkwaliteit (door bijvoorbeeld het afkoppelen van verhard oppervlak en het saneren van riooloverstorten) biedt eveneens kansen voor groen. Een en ander wordt de komende periode samen met de waterschappen uitgewerkt.

In het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier komt tussen de IJssel en de linker-winterdijk (westelijke oever) een nevengeul. Onder leiding van de gemeente Deventer wordt bekeken waar de nevengeul precies komt. Uitvoering is gepland vóór 2017.

Waterschap Rijn en IJssel gaat de Spildijkswatergang verbreden en minder diep maken om het water langer vast te houden.

De gemeente heeft samen met Waterschap Groot Salland een masterplan voor de Zandwetering opgesteld. De Zandwetering begint in de Gooiermars met schoon kwelwater, maar ten noorden van Schalkhaar monden er diverse overstorten in uit. Daardoor gaat de waterkwaliteit achteruit en daarmee de kansen voor natuur(versiteit). Het gebied rond de Zandwetering zal meer ruimte voor water gaan bieden en dienen als stedelijk uitloopgebied. De eerste fase, de Gooiermars, is uitgevoerd en de tweede fase, de Baarlerhoek, is gestart.

Doelstellingen

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

Hoofddoelstelling water

4. ***Behouden en versterken van de nog als zodanig herkenbare kenmerken van de specifieke verschijningsvorm (beeldkwaliteit, belevingswaarde en ecologische waarde) van de waterpartijen.***

Subdoelstellingen

- a. Het behouden en versterken van de belevingswaarde en de beeldkwaliteit van het water.
- b. De ecologische kwaliteiten van oppervlaktewater en oevers handhaven en waar mogelijk versterken.
- c. De diversiteit van de waterpartijen, zowel in inrichting als in kwaliteit, behouden en verbeteren.

Uitwerking

- I. Verbeteren waterkwaliteit (onderdeel Waterplan)
- II. Waterpartijen 'schoon' houden (geen vuil en stank)
- III. De inrichting van de oevers van waterpartijen zoveel mogelijk laten aansluiten op de inrichting van de directe (groene) omgeving, door bijvoorbeeld omvorming naar meer natuurlijke oevers.

3.5 Ecologie

Inventarisatie

In het rivierengebied komen vooral amfibieën, water- en weidevogels, wilgen, populierensoorten, meidoorns, veldiepen en essen voor, en op de dijken stroomdalflora (kattedoorn, chichorei). In het dekzandgebied dat hoger en dus droger ligt, komen voornamelijk eik, beuk, berk, vleermuizen, das, vlinders en (eveneens) weidevogels voor.

Met name de grote groengebieden zijn de natuurkernen van de stad. Een bekend natuurgebied is de Douwelerkolk, een oude rivierarm en vroeger onderdeel van landgoed De Wijtenhorst. Hier komen vooral het wouwaapje en de ijsvogel voor. Soorten verbonden aan oud bos, zoals bij landgoed de Achterhoek, zijn spechten, boomklevers en eekhoorns. De boomklever komt vooral voor in oudere bomen, zoals in de oudere parken, maar ook in de bomen langs de oude wegen in De Vijfhoek. Het groen in groene, ruim opgezette woonwijken, op terreinen van diverse instellingen zoals Brinkgreven en bejaardentehuizen, in weg- en waterbegeleidende begroeiingen, op begraafplaatsen en de begroeiingen rond sportvelden bestaat uit groenzones met geringere natuurwaarden. Hier komen vooral typische stedelijke planten- en diersoorten (cultuurvolgers) en enkele 'parksoorten' voor. Verbindingen tussen de grotere groengebieden onderling ontbreken veelal.

In het bijzonder op de overgang van dekzandlandschap naar rivierenlandschap zijn er, door de aanwezige diversiteit van bodemsoorten en watersystemen, ook diverse ecosystemen. op zo'n plaats ligt Deventer. In de stad is dan ook zeer waarschijnlijk een grote diversiteit aan beestjes en plantjes: in de grotere groengebieden, op begraafplaatsen en sportvelden, maar ook op muren en oude stadswallen en in tuinen. Daarover is nog erg weinig bekend. Anderzijds moet bedacht worden dat de stad door de mens gemaakt is door in te grijpen in het oorspronkelijke systeem. Om bijvoorbeeld wegen aan te leggen werd en wordt speciaal cunetzand aangebracht.

Eigenlijk is elk plantje en beestje 'natuur'. Dat er veel soorten planten en dieren voorkomen in een stad, in de bebouwde omgeving, is bekend, maar cijfers ontbreken. Bekend is dus niet of en in welke mate rodelijstsoorten, soorten die onder de Vogelrichtlijn vallen, en soorten die via de Flora- en Faunawet zijn beschermd, in Deventer aanwezig zijn.

In Deventer zijn het vooral de natuur- en milieuverenigingen die kennis hebben van de aanwezige planten en dieren. De gemeente heeft zelf geen ecooloog in dienst. Voor uitbreidingsgebieden worden (verplichte) Milieu Effect Rapportages (MER's) opgesteld. Onderdeel daarvan is het in kaart brengen van de aanwezige natuurwaarden. Dit gebeurt in opdracht van de gemeente door externe bureaus. Het in kaart brengen van de bestaande natuurwaarden is belangrijk voor de latere beheer- en uitvoeringsplannen.

Een bijzondere plek midden in de stad is de Oude Begraafplaats aan de Diepenveenseweg. Er komen hier bijvoorbeeld zes soorten mezen (koolmees, pimpelmees, matkopmees, glansmees, zwarte mees en staartmees) voor die er allemaal, behalve de zwarte mees, ook broeden. Ook broeden er vogels als de grote bonte specht en de groene specht. De sperwer, de torenvalk, de spotvogel en de nachtegaal verblijven er, net als diverse uilensoorten. Er zijn vier soorten vleermuizen gesignaleerd (laatvlieger, rosse vleermuis, ruwe dwergvleermuis en de dwergvleermuis). Daarnaast komen er zoogdieren voor als de steenmarter, de wezel, de rode eekhoorn en diverse muizensoorten (bron: bewoner huis voor begraafplaats).

Naast natuur op het land, is er ook natuur in en rond het water. In opdracht van het Waterschap Groot Salland heeft TAUW onderzoek gedaan naar de huidige natuurwaarden (bron: Stadswatercan

Deventer, TAUW, 2005). Daaruit blijkt dat de basiskwaliteit voor natuur op alle locaties, behalve in het havengebied, aanwezig is en dat de potenties er ook zijn. Diverse locaties kunnen zich ontwikkelen tot “een watergang met een soortenrijke oeverbegroeiing en het voorkomen van diverse ondergedoken en drijvende waterplanten” (p. 104). De oeverbegroeiing scoort hierbij goed (middenniveau); de watervegetatie minder (op basis- of onder basisniveau).

Relevante wet- en regelgeving

De Europese Kaderrichtlijn Water staat bij doorgaande waterpartijen, zoals de weteringen, meer natuurlijke oevers voor. Daarnaast hecht de richtlijn aan het behouden en verbeteren van de verschillende waterkwaliteiten als voorwaarde voor behoud en ontwikkeling van (diverse) natuurwaarden (wettelijk verplicht).

Via de Flora- en Faunawet zijn de Ecologische hoofdstructuur (natuurkerngebieden) en de te realiseren ecologische verbindingzones (EVZ) vastgesteld. In het kader van de Flora- en Faunawet is het verplicht onderzoek naar aanwezige flora en fauna te verrichten voorafgaand aan inrichtings- en omvormingsprojecten (2^e artikel: zorgplicht). Ook bij nieuwe bestemmingsplannen is een natuurtoets nodig. Verstoring van de flora en fauna dient zoveel mogelijk voorkomen te worden. Er worden randvoorwaarden meegegeven, zoals rekening houden met het broedseizoen van vogels en de winterslaap van egels. Eenieder heeft zorgplicht voor de flora en fauna.

Beleid

De in 2006 door de Eerste Kamer vastgestelde Nota Ruimte (2004) geeft ook de voor het groen in Deventer belangrijke Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Vogel- en Habitatrichtlijn-gebieden aan. De landgoederenzone ten noorden van Deventer is onderdeel van de EHS en de uiterwaarden vallen grotendeels onder de Vogelrichtlijn (Nature-2000 gebied). Hier moet rekening gehouden worden met de bescherming van bepaalde vogelsoorten.

Naast de landelijke Ecologische Hoofdstructuur (EHS) hebben Overijssel en Gelderland indicatief de IJssel en de uiterwaarden en het gebied rond Oxe (met landgoed Oxerhof) als EHS aangewezen. De verschillende onderdelen van de EHS moeten met elkaar worden verbonden via Ecologische Verbindingzones (EVZ). De provinciale EVZ's lagen tussen de landgoederen-zones en tussen Gooiermars en Oxe, langs de Schipbeek en de Dortherbeek en nabij Okkenbroek. De provincie heeft de EVZ's onlangs ingetrokken. De gemeente Deventer heeft in het Milieujaarprogramma van 2006 het realiseren van de EVZ Dortherbeek, Gooiermars en Frieswijk opgenomen. Het Streekplan Gelderland (2005) legt voor groen het accent op natuur langs de IJssel. In **Figuur 3.6** is een en ander weergegeven.

In het Milieuprogramma van 2006 heeft de gemeenteraad van Deventer besloten dat er een gemeentelijke ecooloog dient te worden aangesteld per 1 juli 2006. Deze functie is begin 2007 nog niet vervuld.

Kansen en ontwikkelingen

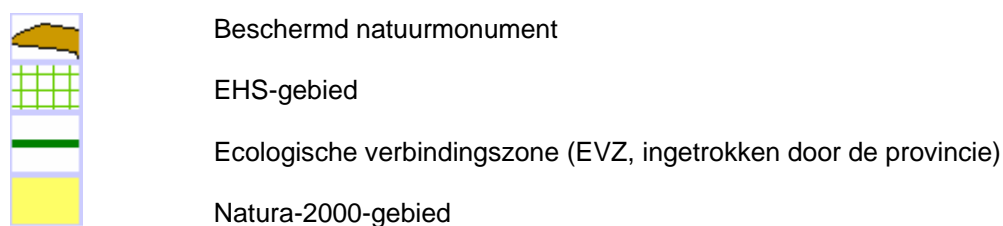
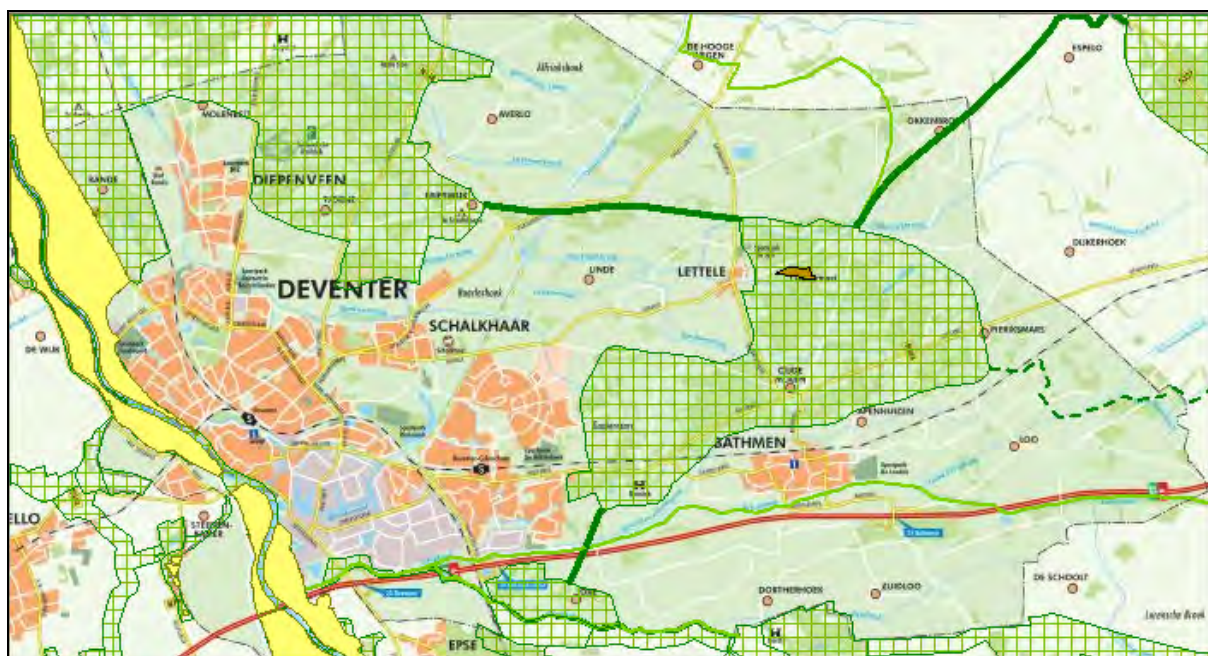
De uitwerking van de Europese Kaderrichtlijn Water, onder meer opgenomen in het gemeentelijk Waterplan (TAUW, 2006b), biedt kansen voor groen. Ruimte voor water betekent ook vaak ruimte voor groen; een betere waterkwaliteit (door bijvoorbeeld het afkoppelen van verhard oppervlak en het saneren van riooloverstorten) biedt eveneens kansen voor groen, in het bijzonder voor de flora en fauna. Een en ander wordt de komende periode samen met de waterschappen uitgewerkt.

In het kader van de Flora- en Faunawet is het verplicht bij projecten die behoorlijk ingrijpen, onderzoek te doen naar de aanwezige flora en fauna. Zo komt er (zeer plaatselijke) kennis. Ook in het kader van Milieu Effect Rapportages wordt onderzoek gedaan naar de aanwezige beplanting en dieren. In 2005 is het Actieplan 2005-2006 'Plattelandontwikkeling Deventer; samen werken aan een vitaal platteland' verschenen. Daarin worden diverse projecten genoemd die de natuurwaarden in met name

het buitengebied van Deventer (kunnen) verbeteren. Het gaat dan om het opstellen van een Landschapsonwikkelingsplan en het verkennen van mogelijkheden voor een fonds voor groene en blauwe diensten (betaalde activiteiten gericht op het beheer van natuur en landschap en op het vasthouden van water in watergangen en op percelen).

Het rapport 'Tussen de Weteringen' (2005), opgesteld in opdracht van de gemeente, geeft een eerste aanzet voor de gebiedsontwikkeling Frieswijk en 't Oostermaat. Ook in het kader van het project de Zandwetering (deelgebieden Gooiermars, Baarlerhoek, Schalkhaar, Steenbrugge-Keizerslanden, Diepenveen-Rande) en het project Gooikerspark kunnen aanwezige natuurwaarden worden versterkt, waardoor waarschijnlijk nieuwe natuur zal ontstaan. De Gooiermars is gerealiseerd. Momenteel wordt ook gekeken naar het gebied rond het nieuwe ziekenhuis op de Rielerenk in relatie tot de Douwelerkolk.

Daarnaast participeert de gemeente actief in het project Ecologische verbingszone Dortherbeek. De provincie Gelderland en de gemeente Lochem trekken dit project (Deventer, 2005).

Figuur 3.6 Natuur en ecologie in Deventer (bron: Gemeente Deventer, FlexiWeb)

Stichting IJssellandschap stelt samen met provincie Overijssel, Rijkswaterstaat en de gemeenten Olst-Wijhe en Deventer een gebiedsontwikkelingsplan op voor het gebied Keizerswaarden en Stobbewaarden in aansluiting op het landgoed Nieuw Rande. Daarbij worden de nevengeul van de IJssel (uit de planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier'), extensieve veehouderij, extensieve recreatie en natuurontwikkeling ingepast. Een globaal plan is gereed. Het inrichtingsplan IJsseluitwaarden Deventer (2004) staat voor het ontwikkelen van de IJsseluitwaarden voor natuur en recreatie in aansluiting op de stad. Met de inrichting van de Keizers- en Stobbewaarden, de Ossenwaard en de Bolwerksweide worden de uiterwaarden toegankelijk gemaakt voor natuurrecreatie. Voor de landgoederen van de Stichting IJssellandschap zijn en worden ontwikkelingsplannen opgesteld (Deventer 2005). Het gebiedsontwikkelingsplan en de ontwikkelingsplannen voor de landgoederen worden ingepast in het door de gemeente Deventer aangestuurde plan voor de nevengeul. De plannen rond de nevengeul vormen het kader voor de andere plannen.

Kansen in beheer

Gezonde ontwikkeling en duurzame instandhouding van groen zijn gebaat bij een goede samenhang van groen met de natuurlijke ondergrond. Samenhang en variatie zijn belangrijk voor het ontwikkelen van natuurwaarden. Met de situering en keuze van het soort groen kan worden ingespeeld op de variatie in de ondergrond (droog en nat, voedselarm en voedselrijk). Door variatie in de opbouw van de groenstructurelementen (bomen, heesters, kruidenlaag, gras, moeras en watervegetatie) en door variatie in beheer (intensief of extensief) kan een bijdrage worden geleverd aan de ecologische kwaliteit (biodiversiteit). Extensief beheer kan bijvoorbeeld leiden tot kleur- en soortenrijke wegbermen (Oranjewoud, 1997). Voor een optimale verbreiding en uitwisseling van plant- en diersoorten (ecologische verbindingzones) is het belangrijk dat het openbaar groen een ruimtelijke relatie heeft met andere groenelementen. Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door bermen natuurlijk te beheren. Dit kan alleen als de bermen voldoende breed zijn.

Doelstellingen

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

Hoofddoelstelling ecologie

5. Behouden en versterken van de diversiteit in flora en fauna.

Subdoelstellingen

- a. Vertaling zorgplicht in minimaal behoud van de aanwezige flora en fauna, en waar mogelijk versterken van de diversiteit in flora en fauna.
- b. Groen in de buurten zoveel mogelijk concentreren en met elkaar verbinden, zodat grotere groengebieden ontstaan, waardoor kansen ontstaan voor grotere biodiversiteit.
- c. Inrichting en beheer van de stedelijke groene hoofdstructuur per element afstemmen op te bepalen doelsoorten.
- d. Voorzover mogelijk beplantingssoorten afstemmen op bodemsoort en watersysteem, en richten op het vergroten van de biodiversiteit.
- e. Waar gewenst en mogelijk (financieel) natuurgericht beheren.
- f. De ontbrekende kennis van de flora en fauna in Deventer binnen de gemeentelijke organisatie aanvullen. Het betreft kennis van de aanwezige flora en fauna, van het ecologische systeem en hoe daarmee om te gaan.

Uitwerking

- I. Per groengebied doelsoorten bepalen, waarop inrichting en beheer afgestemd worden.
- II. Beheerwerkzaamheden afstemmen op de natuurlijke processen (bijv. rekening houden met het broedseizoen).
- III. Voor zover mogelijk beschoeide oevers, ook in de stad, omvormen naar meer natuurlijke oevers, met respect voor de cultuurhistorie.

- IV. De reeds uitgevoerde flora- en fauna-inventarisaties in kaart brengen, aanvullende inventarisaties verrichten en deze structureel actualiseren en monitoren. Een en ander bijhouden op de kaart(en) in de Milieu-atlas.
- V. De gemeente zorgt voor ecologische kennis in haar gemeentelijke organisatie.

3.6 Gebruik

Inventarisatie

Naast de landschappelijke en cultuurhistorische, stedenbouwkundige, water- en ecologische waarden van groen, zijn ook de eisen die het huidige of het gewenste gebruik aan een groengebied stelt van invloed op de groenvisie. Bij intensief gebruik zijn er bijvoorbeeld minder kansen voor een ecologische benadering, het beheer dient dan afgestemd te zijn op het gebruik.

Groen in de woonomgeving

Groen in de directe woonomgeving wordt over het algemeen het meest intensief gebruikt. De voornaamste activiteiten zijn wandelen, zitten, spelen, de hond uitlaten, zonnen en 'ernaar kijken'. Het groen dient hierop te zijn afgestemd. Daardoor is er minder op ecologische waarden afgestemd beheer mogelijk. Een goede toegankelijkheid van het groen en een sociaal veilige en verkeersveilige situatie vergroten de gebruikswaarde. Mensen willen, ter verhoging van het woongenot, een duidelijk, verzorgd en afwisselend groenbeeld vanaf de wijkentree, via de route naar de woning en van het groen direct in de woonomgeving en in de eigen tuin (Gemeente Arnhem, z.j.). Het groen moet zo worden ingericht en beheerd dat tegemoet wordt gekomen aan de wensen van bewoners. Het is moeilijk om het iedereen naar de zin te maken: de een wil een strak gazon, de ander 'wild' groen. In principe is de hele openbare ruimte informele speelruimte. Daarom moet bij de inrichting van de openbare ruimte rekening worden gehouden met de veiligheidssituatie van wegen en waterkanten. Woongroen biedt naast ruimte voor informeel spel ook ruimte voor formele speelvoorzieningen voor kinderen van 0 tot en met 5 jaar (dicht bij de woningen), voor 6- tot en met 11-jarigen (wat verder weg) en voor 12-plussers.

In het groen zijn speciale gebieden voor het uitlaten van honden aangewezen. De hond mag daar los lopen. Daarbuiten moet de hond aangelijnd zijn, en moet men - op een aantal aangewezen plaatsen na - de hondenpoep opruimen. Daarvoor staan her en der afvalbakken. Hondenpoep staat in elke wijk in de klachten-top-drie. Het hondenbeleid wordt apart van dit plan herzien. Er komt een aantal losloopgebieden. Daarbuiten moet de hond zijn aangelijnd en moet de poep worden opgeruimd.

Stads-, wijk- en buurtparken

Stads-, wijk- en buurtparken worden intensief gebruikt. Een park kan een specifiek voorzieningenpakket hebben dat bezoekers trekt. Door een intensieve padenstructuur en voorzieningen is er veel gebruikruimte. Denk bijvoorbeeld aan bankjes, speelvoorzieningen, lig- en speelweiden, dierenweide (Nieuwe Plantsoen, Vogeleiland in het Rijsterborgherpark) of een milieucentrum (in het Gooikerspark).

Natuur- en cultuurhistorische waarden en het beheer bepalen de draagkracht voor de gebruiksiteit en voor het houden van evenementen. Zonering in intensief en extensief gebruik en het uitsluiten van bepaalde gebruiksvormen die de kwaliteit van het park aantasten, is dan aan de orde (Gemeente Arnhem, z.j.). Dit wordt ondermeer bereikt door een evenwichtige spreiding van de diverse voorzieningen. Door een netwerk van paden die parken met elkaar verbinden, kan men van de ene naar de andere wijk en naar het buitengebied komen. De groene gebieden in Deventer zijn nauwelijks met elkaar verbonden; groene en recreatieve verbindingen ontbreken veelal.

Buitengebied en uitloopgebieden

In het buitengebied van Deventer kan men al wandelend, fietsend en paardrijdend genieten van het afwisselende dekzandlandschap. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de aanwezige paden en wegen. Er is voorzien in bewegwijzering, bankjes, picknicktafels, schuilhutten en parkeerplaatsen. De

Figuur 3.7 Dierenweide in het Nieuwe Plantsoen

bewegwijzering geeft wandel- en fietsroutes aan. Het Overijsselskanaal en de weteringen bieden gelegenheid om te kanoën en om van de waternatuur en het omringende landschap te genieten. Momenteel wordt gewerkt aan routes voor paardrijden en skeelers. Recreatieve verbindingen met en in de stad zijn er bijna niet. Het is van belang dat de routes in het buitengebied vanuit de stad bereikbaar zijn. Paden direct ten noorden van de stad Deventer in oostwestrichting ontbreken. Dit wordt opgevangen in het project Zandwetering. De Zandwetering wordt een nieuw uitloopegebied, direct grenzend aan de stad, met aandacht voor de verbindende lanen.

Hoe dichter bij de woonomgeving hoe intensiever groen- en recreatiegebieden worden bezocht. Het Sallandse landschap is afwisselend. De gemeente Deventer probeert samen met het Sallands Bureau voor Toerisme van Salland een (toeristisch) A-merk te maken.

In het rivierenlandschap, en dan vooral in de Ossenwaard, kan worden gestruind in 'oernatuur'. In de Ossenwaard lopen Koniksparden en Galloway-runderen. Er zijn geen speciale recreatieve voorzieningen, er kan alleen worden gewandeld. Al wandelend wordt het pad gezocht, waarbij het landschap intens wordt ervaren.

Sportparken

Sportparken zijn grote groene gebieden die specifiek zijn ingericht om een bepaalde sport te beoefenen. De groene inrichting van sportparken ondersteunt de uitoefening van de sporten. Binnen de hekken wordt het beeld bepaald door overzichtelijkheid en eenvoudig beheer. De sportparken in Deventer liggen aan de rand van de stad of een dorp. Ze grenzen aan een park of aan het buitengebied. De golfbaan ligt geheel in het buitengebied. De groene randen van de complexen kunnen door ecologisch groenbeheer natuurwaarde hebben. Het inpassen in het omringende landschap en de aansluiting op de omgeving laat in Deventer te wensen over. Ook de entrees dienen sociaal veiliger te worden ingericht. Door de sportparken meer openbaar toegankelijk te maken kunnen ze beter aansluiten op de omgeving. Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door er een wandelroute doorheen te leggen. Het beheer van het groen op het terrein en van het groen er direct omheen dienen op elkaar te worden afgestemd.

Begraafplaatsen

Begraafplaatsen vereisen een verzorgd, representatief beeld. De beplanting is er eenvoudig van opzet. Bijzondere bomen en struiken voegen hieraan nadrukkelijk een sierwaarde toe. De rust, dichtheid en ouderdom van beplantingen bieden kansen voor natuur. Ook hier geldt dat het beheer van het groen op het terrein en van het groen er direct buiten, op elkaar moeten worden afgestemd.

Volkstuinen

Deventer kent een aantal volkstuinen. Twee volkstuincomplexen zijn in beheer bij de gemeente: één aan Achter de Hoven en één in Bathmen. De overige complexen zijn in beheer bij Stichting IJssellandschap of bij een vereniging. De gemeente bekijkt of het eigendom en/of beheer van de twee volkstuincomplexen kan worden overgedragen aan derden. Daarbij dienen bepalingen over landschappelijke inpassing te worden meegegeven. Daarnaast kunnen randvoorwaarden ten aanzien van materiaalgebruik en maatvoering van opstallen, eenvormigheid van hekwerken, wateropslag, composthopen en dergelijke worden meegegeven. Gezien de grote vraag naar volkstuinen (er is een wachtlijst, terwijl het verloop niet groot is) is het wenselijk dat ze in stand worden gehouden. De gemeente Deventer zal actief zoeken naar mogelijkheden voor nieuwe volkstuinen in of nabij Deventer indien een derde die ook het eigendom en/of het beheer daarover wil voeren, met dat verzoek bij de gemeente komt.

Evenementen

Tot voor kort had de gemeente Deventer een evenemententerrein op de Platvoet. Dit moest wijken voor woningen. Inmiddels heeft de gemeente een nieuw evenemententerrein aangewezen. Het betreft een agrarisch perceel langs de RWZI aan de Roland Holstlaan. In het Rijsterborgherpark vindt jaarlijks een muziekfestival plaats, het Plugplantsoenpop. In het Worpplantsoen vinden incidenteel evenementen plaats, zoals het vertonen van een film op groot scherm (2005), een houseparty (september 2006) en buurt- en familiefeesten. In de uiterwaarden ten noorden van de Wilhelminabrug heeft in 2005 en in 2006 een vliegerfestival plaatsgevonden. De bedoeling is dit jaarlijks te organiseren. Met ingang van 2006 willen de Lions jaarlijks Stadsgolf organiseren in het Worpplantsoen, het Rijsterborgherpark, het Nieuwe Plantsoen en bij de Jan Luykenkolk (eind september). Evenementen kunnen in de grotere groengebieden worden gehouden, mits ze aansluiten op de draagkracht van het groengebied en geen schade aan het park toebrengen. Vooral de grotere parken lenen zich voor incidentele evenementen. Intensiteit, gebruiksfrequentie en duur verschillen per park. De Evenementencommissie bepaalt in Deventer of, en zo ja onder welke voorwaarden, een evenement in een park kan plaatsvinden. Dit gebeurt in overleg met de beheerder.

Sportvissen

Er zijn weinig specifieke voorzieningen, zoals een (mindervaliden-) steiger, voor sportvissers aanwezig. Deventer herbergt vier hengelsportverenigingen. In de meeste watergangen mag worden gevist, maar dan is wel een (landelijke) sportvisakte en een (lokale) visvergunning nodig. De visrechthebbende verleent de vergunningen. Dit kan zijn de gemeente, een waterschap of een instelling (bijv. Stichting IJssellandschap). De visrechthebbende kan vervolgens de visrechten verhuren. De gemeente Deventer verstrekt voor een bepaald aantal waterpartijen losse vergunningen rechtstreeks aan particulieren. Daarnaast zijn visrechten van andere waterpartijen verhuurd aan een hengelsportvereniging.

In **figuur 3.8 Gebruikskartaal** is het gebruik van groen aangegeven.

Relevante wet- en regelgeving

In het Europese Attractiebesluit 1997 zijn wettelijke veiligheidsvoorschriften voor speelplekken en het daarop voorkomende speelmeubilair gegeven.

Beleid

Het 'Beleidsplan Toerisme en recreatie; ambities van een toeristische stad' (2001) onderschrijft de betekenis van parken, de stadsrand en het buitengebied voor recreatie. De volgende relevante actiepunten zijn daarin genoemd:

- De levendigheid van parken moet worden vergroot, multifunctioneel gebruik moet worden gestimuleerd.
- In parken adequate voorzieningen treffen die aansluiten bij wensen van specifieke doelgroepen.
- Aandacht geven aan kwaliteit van routes en doorgaande wegen in parken en groengebieden.
- Samenhang tussen de diverse voorzieningen in de stadsrand versterken.
- Recreatieve potenties Zandwetering benutten voor openluchtrecreatie en als oost-westverbinding voor fietsen, wandelen en kanoën.
- Recreatief medegebruik landgoederen en agrarische bedrijven stimuleren voor extensieve recreatie.

Vanuit het beleidsplan 'Spelen in Deventer; kiezen voor kwaliteit' (september 2004) worden speelplekken tussen 2006 en 2009 via buurtspeelplannen omgevormd naar meer informele speelplekken. In 2006 worden 28 schoolpleinen opnieuw ingericht, waarna ze onderdeel uitmaken van de openbare speelruimte. In de Sociale Structuurschets van de vm. sector Welzijn Cultuur en Onderwijs wordt gevraagd om ruimte voor informele sportbeoefening en voor niet-storende informele ontmoetingsplekken voor 12- tot 23-jarigen.

Met het uitvoeren van het Entourageplan sportvelden (Deventer, 2004) wordt de ontsluiting naar en door de sportcomplexen verbeterd, zodat doorgaande routes de groengebieden en woongebieden aan weerszijden van de complexen met elkaar kunnen verbinden.

Kansen en ontwikkelingen

Het gebruik van groengebieden wordt verbeterd door het herstel van de drie historische (stads)parken, uitvoering van de projecten Gooikerspark en Zandwetering, het aanpassen van schoolpleinen en door het opstellen en uitvoeren van buurtspeelplannen.

Door stads- en wijkparken en buurtgroen met elkaar te verbinden via een groene route, al dan niet aangegeven met routebordjes, verhoogt de gebruikswaarde van het groen in Deventer.

Momenteel past de gemeente het hondenbeleid aan. Daarnaast gaat ze de visrechten herverdelen, omdat de huidige huurovereenkomsten met de hengelsportvereniging afgelopen zijn. Voor de volkstuinen en de begraafplaatsen kijkt Deventer of ze kunnen worden overgedragen (verkocht of verpacht) aan derden.

Doelstellingen

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

Hoofddoelstelling gebruik

6. Inrichting en beheer van groengebieden afstemmen op het gewenste gebruik.

Subdoelstellingen

- a. 'Robuust' gebruiksgroen dicht bij woningen bieden.
- b. Groen in wijken zoveel mogelijk concentreren.
- c. De relevante actiepunten uit het Beleidsplan Toerisme en recreatie (2001) meenemen bij de inrichting van groengebieden.
- d. Voor zover mogelijk semi-openbare gebieden (sportcomplexen, begraafplaatsen, volkstuincomplexen en speeltuinen) openbaar toegankelijk maken.

Uitwerking

- I. Per groengebied bepalen (inventariseren) wat het gewenste gebruik is, zowel vanuit gemeente, als gebruikers (doelgroepen bepalen) en dit, voor zover mogelijk, opnemen in bestemmingsplannen.
- II. Groengebieden bewust meeplannen en ontwikkelen bij stedenbouwkundige uitbreidingen (wijken en bedrijventerreinen).
- III. Bepaalde norm voor de hoeveelheid groen per woning binnen de bepaalde afstand bepalen.
- IV. Stads-, wijk- en buurtgroen niet uitgeven of te handhaven randvoorwaarden meegeven.

3.7 Beheervisie

Inventarisatie

Naast de deelvisies op landschap en cultuurhistorie, stedelijke structuur, water, ecologie en op gebruik, bepalen ook de beheer(on)mogelijkheden hoe het Deventer groen er uit komt te zien. Groenbeheer is zowel bepalend voor de groenvisie, als één van de instrumenten om de (integrale) groenvisie te realiseren en het vervolgens langdurig (duurzaam) in stand te houden. De beheervisie vormt het beleidsmatige kader voor het regulier beheer van de openbare ruimte en voor het oplossen van beheerknelpunten.

De gemeentelijke eenheid Ruimte en Samenleving beheert al het openbaar gemeentelijk groen in Deventer. Het betreft veelal groen in de stad, de dorpen en de bermen met bomen (lanen) in het buitengebied. Daarnaast beheert de eenheid vier begraafplaatsen, twee volkstuincomplexen, sportcomplexen en speelplekken. De daadwerkelijke onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd door het Deventer Groenbedrijf (DGB). Daarnaast wordt openbaar toegankelijk groen beheerd door provincie (bermen provinciale wegen), waterschappen (schouwpaden), Vitens (deel Nieuwe Plantsoen), Stichting IJssellandschap (o.a. landgoederen en uiterwaarden) en instellingen (vb. Brinkgreven).

Het doel van groenbeheer is het duurzaam in stand houden van bestaand groen. Dat gebeurt door dagelijkse onderhoudswerkzaamheden (klein onderhoud) uit te voeren en door versleten groen te vervangen door hetzelfde soort groen (groot onderhoud). In het groot onderhoud kan beperkt worden ingespeeld op veranderende (gebruiks)wensen. Indien het groen niet meer voldoet aan het gewenste gebruik, is herinrichting van het groen nodig. Dan volstaan klein en groot onderhoud niet meer en betreft het een project (een nieuw werk). Een project kan het omvormen van bestaand groen betekenen, maar ook het aanleggen van nieuw groen (nevengeul IJssel, Zandwetering, Gooikerspark).

Beheer bestaand groen

Aansturing beheer en onderhoud

Duurzaam in stand houden van groen kan alleen met kennis van het gewenste eindbeeld en van de daar achterliggende ideeën: waarom wil de ontwerper dit beeld, wat wil hij ermee bereiken, wat zijn de gewenste gebruiksfuncties. Het is nodig dat de beheerder de ideeën meekrijgt en deze doorgeeft aan degenen die het onderhoud uitvoeren. Het is daarom belangrijk dat de beheerder bij elke fase van een project betrokken is. Er moet sprake zijn van ontwerpbewust beheren (zie ook 4.4.1).

Tot 1 januari 2005 voerde de gemeente het onderhoud van het groen uit (indertijd de sector Stads- en Dorpsbeheer). Vanaf 1 januari 2005 is het onderhoud uitbesteed aan het Deventer Groenbedrijf (DGB). Daarmee is de rol van de gemeente veranderd van uitvoerder in opdrachtgever en regisseur; van zelfdoen naar organiseren.

Beheer op orde

In het kader van de 'Nota Beheerkwaliteit Openbare ruimte' (Deventer, 2003b) is onderzoek verricht naar de kwaliteit van de openbare ruimte. Daaruit blijkt dat er een onderhoudsachterstand in het groen

is door verkeerde beplantingskeuze, onvoldoende onkruidbestrijding, versleten en afgestorven beplanting. Verder blijkt dat de kwaliteit van bomen te wensen overlaat. Om voor het bestuur inzichtelijk te maken wat het onderhoud van groen kost, is het project Beheer op Orde gestart. Er zijn een Catalogus beheerobjecten openbare ruimte Deventer (C-bord) en een Beeld- en Beheerstelsel openbare ruimte Deventer (B-Bord) opgesteld. Op basis van de overeengekomen onderhoudsnormen kan de beheerder nu voor elke beplantingssoort (beheereenheid) aangeven wat het kost om deze op het niveau 'sober', 'basis' en 'hoog' te onderhouden. In **bijlage 3** zijn het C-bord en het B-bord toegelicht. In het C-bord zijn de meest voorkomende verschijningsvormen van de openbare ruimte op basis van structuur- en patroonopbouw in beeld gebracht en gecategoriseerd. Het C-bord heeft als doel het verbeteren van de communicatie tussen de verschillende betrokken partijen over de openbare ruimte.

Van natuurlijk tot cultureel beeld

Beheer kan een heel natuurlijk beeld (ruigte) tot een heel cultureel (sierlijk, strak) beeld ondersteunen. Natuurlijk beheer houdt rekening met natuurlijke processen, wat ruimte geeft in de planning. Cultureel beheer is veel intensiever. Over het algemeen geldt: hoe dichter het groen bij de woning ligt en hoe intensiever het gebruik ervan is, hoe cultureel het streefbeeld en hoe intensiever het beheer is.

Extensief en intensief beheer

Uitgangspunt is intensief beheer in de bebouwde kom van stad en dorp. Natuurlijk beheer wordt voorgestaan in de randen van de grotere groengebieden, waar de gebruikintensiteit lager is. Dit geldt niet voor de intensief gebruikte stadsparken het Worpplantsoen en het Rijsterborgherpark.

Figuur 3.9 Rijsterborgherpark: cultureel beeld, intensief beheer

Ook in gebieden die aansluiten op het buitengebied wordt natuurlijk beheer voorgestaan. Het gaat om de bermen van radiaalwegen en groene gebieden die van buiten naar binnen steken ('vingers'). Natuurlijk zijn ook de Douwelerkolk, de bufferzone Graveland, de uiterwaarden en het Vlierspad. Beplantingsranden van semi-openbare terreinen, zoals begraafplaatsen en sportcomplexen, kunnen door een natuurlijk beheer aansluiten op de directe omgeving. Voor de grotere groengebieden wordt dit in beheerplannen uitgewerkt.

Gefaseerd beheer

In het beheer kan worden ingespeeld op mogelijkheden voor flora en fauna, niet alleen door te variëren in intensief en extensief beheer, maar ook door de tijd waarop beheerwerkzaamheden plaatsvinden te variëren, zowel naar plaats als in tijd. Dit brengt wel meer onderhoudskosten met zich mee, omdat niet altijd even efficiënt kan worden gewerkt: er moet later worden teruggekomen. De fasering van dunnen en maaien wordt in de desbetreffende beheerplannen voor grote groengebieden en in het maai-beheer uitgewerkt.

Beheer van gradiënten

Deventer ligt tussen het rivierenlandschap met als bodemsoort klei en het dekzandlandschap met als bodemsoort zand. Juist op de overgang van klei naar zand, van laag naar hoog, van nat naar droog, komt een verscheidenheid aan soorten beplantingen voor. Uitgangspunt in het beheer is deze verscheidenheid zoveel mogelijk in stand te houden en waar mogelijk te versterken. Opgemerkt moet worden dat in de stad veel 'overhoop' is gehaald en er weinig over is van de oorspronkelijke grondsoort: er is veelal cunetzand aangelegd.

Beheer van bermen

Het maaieregime is afhankelijk van de beschikbare ruimte en van objecten die in de berm staan. Natuurlijke bermen hebben ruimte nodig; in smalle bermen is geen goed natuurlijk beheer mogelijk, zodat daar intensief wordt gemaaid. Overhangen van kruidenvegetaties op de rijbaan en verkeersonveilige situaties door hoge kruidenvegetaties moeten worden voorkomen. Het beleid is gericht op een rustig, net en veilig beeld van de wegen. Dit betekent over het algemeen dat de midden- en tussenbermen en de eerste meter van de buitenberm langs de hoofdontsluitings- en wijkwegen intensief worden gemaaid. Wegen die in verbinding staan met het buitengebied, de radiaalwegen, en de wegen in het buitengebied krijgen een ruim profiel met laanbomen aan weerszijden en extensief maai-beheer. Daar waar voldoende ruimte is worden de oevers en taluds langs watergangen extensief beheerd. Dit is uiteraard afhankelijk van het gewenste gebruik. Dit wordt uitgewerkt in een overzicht van de verschillende wegprofielen met inrichtingsaspecten en beheerkeuzes.

Beheer van bomen: beschermwaardige bomen

In Deventer staan zowel gemeentelijke als particuliere bomen die individueel bijzonder beschermwaardig zijn, of onderdeel uitmaken van een beschermwaardige structuur, waardoor ze speciale bescherming genieten. Deze bomen gaat de gemeente op een lijst met bijzonder beschermwaardige bomen plaatsen. Het zijn bomen en boomstructuren die op basis van leeftijd, soort (zeldzaamheid), natuur- en/of landschappelijke waarde, cultuurhistorische waarde (de geschiedenis achter de boom), conditie of beeldbepalendheid bijzonder zijn. Het gaat om monumentale, potentieel monumentale, bijzonder belangrijke en herdenkingsbomen.

De gemeente staat een pro-actief beleid voor, waarbij ze aangeeft voor welke bomen een kapvergunning nodig is als men een boom wil kappen. Dit is in de lijn van de Rijksoverheid in het kader van de instelling van een omgevingsvergunning per 1 januari 2008, waarin de kapvergunning kan worden opgenomen. Wel staat de gemeente een achtervang voor, zodat voor bomen die beschermwaardig zijn, maar bij het opstellen van de lijst over het hoofd zijn gezien, toch een kapvergunning nodig is. Momenteel is een kapvergunning nodig voor bomen met een minimale diameter van 10 cm op 1.30 m boven maaiveld. De bomenverordening wordt hierop per 2007 aangepast. De lijst met bijzonder beschermwaardige bomen en boomstructuren wordt vastgesteld door de Gemeenteraad en elke vijf jaar geactualiseerd.

Vervanging van lanen

Laanstructuren worden zo lang mogelijk in stand gehouden. Op basis van kennis en inzicht wordt bepaald of een bepaalde laan vervangen moet worden, wegens uitval, ziekte en/of beeld. Het beschikbare budget is taakstellend. De laanboomverjonging is opgenomen in het Meerjaren

Onderhoudsprogramma (MJOP). De laan wordt in één keer of in een beperkt aantal delen vervangen. Het gaat om lanen in het buitengebied en de lanen (de historische uitvalswegen) in de stad.

Begrazing

Het groen in het rivierenlandschap is natuurlijk, ruig. De gemeente voert op haar terreinen beheer uit met de hulp van grote grazers, die daar van origine voorkomen: het roodbonte Maas, Rijn en IJssel-vee. Ze zijn bestand tegen de wisselende zomerse en winterse omstandigheden. Op dit moment worden ze ingezet in de IJsseluiterwaarden rond de Zandweerdhaven en voor het vm. IJsselhotel tussen de veerpont en de Wilhelminabrug, en bij de Douwelerkolk. In de Ossenwaard past Stichting IJssellandschap Konikpaarden en Galloway's toe. In de kleinere natuurgebieden, het Vlierspad in Borgele en in de groene bufferzone ten noorden van handelspark De Weteringen, lopen respectievelijk Landgeiten en Soayschappen. Uitgangspunt bij het toepassen van grazers bij het beheer is dat de soort aan moet sluiten bij het landschappelijke karakter van een gebied en dat het aantal grazers afgestemd is op de capaciteit (draagkracht) van het gebied.

Duurzaam beheer

De (on)mogelijkheden van beheer bepalen of het gewenste groene eindbeeld gehaald en in stand kan worden gehouden. Dit gebeurt op een duurzame manier. Dat houdt in dat het behaalde (gewenste) eindbeeld continu wordt beheerd om langdurig hetzelfde beeld in stand te houden. Duurzaam houdt ook in dat de ongewenste kruiden in groen niet bestreden worden met chemische bestrijdingsmiddelen, maar mechanisch. Uitzondering hierop vormen de sportvelden. Daar is het in stand houden van bespeelbare velden het uitgangspunt; andere vormen van het in de hand houden van de ongewenste kruiden is zowel ergonomisch als financieel ondoenlijk.

Dood hout

Dood hout heeft grote waarde voor insecten en kleine zoogdieren. Het gaat om bomen, takken en bladeren. Bij intensief beheerde gebieden zijn dode bomen en takken niet op hun plaats; in grotere natuurlijk ingerichte en extensief beheerde gebieden wel. Daar kunnen ook de dode bladeren blijven liggen. Snoeiafval is nergens gewenst, tenzij in natuurlijke gebieden waar het in rillen wordt opgestapeld. Voor dood hout is ruimte nodig. Dode bladeren en snoeiafval zijn in intensief gebruikte en beheerde gebieden niet gewenst; in de randen van de grotere gebieden kan dit juist blijven liggen. Door afgefallen blad en bloesem kunnen onveilige situaties ontstaan of kan een grasmat verstikt raken. Waar dat plaatsvindt wordt het afgefallen blad en bloesem verwijderd.

Meerjarenprogramma

Om aan te geven welk groen de komende jaren aan vervanging toe is (groot onderhoud), is inzicht in de ouderdom en technische staat van het groen nodig. Aan de basis daarvan staan technische inspecties. Elk plantvak moet regelmatig (eens in de drie jaar) worden geïnspecteerd en via een code voor het desbetreffende vak met de technische staat worden opgenomen in het gegevensbestand (DgDialog). Op basis van de programmering kan het benodigde vervangingsbudget voor de eerstkomende jaren worden bepaald.

Inrichting

Aansturing vanuit beheer

Om de belangen van 'groen' goed te kunnen vertegenwoordigen bij inrichtingsprojecten, is het nodig om te weten wat de gemeente wil met het groen en is kennis van het landschap, de cultuurhistorie, de stedenbouwkundige structuur, het water, het (gewenste) gebruik en van de mogelijkheden en onmogelijkheden in het beheer nodig. Dit groenbeleidsplan geeft hiervoor de basis: het geeft een beschrijving van de genoemde aspecten op hoofdlijnen (hoofdstuk 3), de ambities en uitgangspunten. Daarnaast zijn meer technische eisen. Die worden beschreven in het Handboek Randvoorwaarden en kwaliteitseisen (zie 4.3.2). Om deze kennis in te brengen bij projecten is het nodig dat de beheerder bij

elke fase van een project betrokken wordt. Er moet sprake zijn van beheerbewust ontwerpen (zie ook 4.3.5).

Minimale schaalgrootte

Voor een efficiënt beheer dienen plantvakken een bepaalde minimale schaalgrootte te hebben. Hierdoor komen minder verschillende beheerregimes naast elkaar voor en neemt het aantal (dure) meters rand af. Er ontstaat enerzijds een rustiger en netter beeld, anderzijds biedt dit kansen voor de (robuustere) natuur.

Groen concentreren

Het komt nog voor dat 'overhoekjes' in stedenbouwkundige ontwerpen 'maar' worden ingeplant. Dit zijn vaak kleine stukjes (woon)groen die relatief duur zijn en weinig gebruikswaarde kennen. We noemen dit ook wel snippergroen. Snippergroen dient te worden voorkomen tijdens de planvorming. Daar waar wel snippergroen voorkomt kan worden overwogen om dit aan de eigenaar van een aangrenzende woning uit te geven (met een gebruikersovereenkomst; is huidig beleid) dan wel te verkopen.

Figuur 3.10 Jan Luykenkolk vóór het grootonderhoud 2006/2007

Grotere groengebieden hebben meer gebruiksmogelijkheden dan vele kleine stukjes groen en kunnen intensiever gebruik aan. Ook de natuurwaarden zijn door de diversiteit aan flora en fauna hoger. Verzocht wordt dan ook in nieuwbouwplannen het groen zoveel mogelijk te concentreren en het gebruik en beheer ervan te zoneren (intensief versus extensief). Groen in de directe woonomgeving is belangrijk voor onder andere natuureducatie en de leefbaarheid. Als het groen niet in de directe omgeving samengevoegd kan worden, dienen de kleine stukjes groen gehandhaafd te blijven. Minimaal dient de bestaande oppervlakte groen gehandhaafd te blijven.

Groennorm

Dat groen goed is voor maatschappij en economie, is in hoofdstuk 2 duidelijk aangetoond. Alterra hanteert een norm van 75m² openbaar toegankelijk groen per woning, gezien over de hele stad. Dit is niet alleen openbaar groen, maar ook openbaar toegankelijk groen van derden (zie 2.5). De gemeente Deventer wil dat, in verband met demografische ontwikkelingen en rekening houdend met

veranderende wensen van de gebruikersgroep(en), iedere inwoner binnen 300 m gebruiksgroen kan bereiken. Of alle bewoners van Deventer dit halen, wordt duidelijk zodra Groene Meters III van Alterra uitkomt. Overigens tellen de uiterwaarden van de IJssel volgens de gemeente wel mee. Duidelijk is dat inbreidingen in groen (parken) niet mogen plaatsvinden of elders (in of direct om stad of dorp) moeten worden gecompenseerd.

Plantmateriaal: soort en aantal

Bij nieuwe aanplant (ook bomen) worden soort en aantal afgestemd op de ondergrondse en bovengrondse groeiruimte en op de bodemsamenstelling, zodat de kans van aanslaan en uitgroeien tot de natuurlijke (eind)vorm groter is. Dit houdt in dat bij nieuwe aanleg niet te veel planten worden aangeplant en meer rekening wordt gehouden met de uiteindelijke grootte van de planten (en bomen). Dunnen is in dit geval minder nodig dan momenteel. Het beeld dient acceptabel te zijn en door het snel bedekken van de bodem is minimale onkruidbestrijding nodig.

Dit houdt ook in dat bomen zoveel mogelijk in een ruim plantvak worden geplant en zo min mogelijk in verharding. Zo wordt voorkomen dat verharding omhoog wordt gedrukt, en dat bomen te dicht op elkaar of bij een lichtmast staan. Door een flinke afstand van de boom tot kabels en leidingen wordt voorkomen dat de boom wordt beschadigd. Door afstand te houden wordt voorkomen dat bomen ziek worden en dat er vaak moet worden gesnoeid. Bij aanplant van nieuwe bomen moet daarom bij de keuze voor soort en aantal rekening gehouden worden met de ondergrondse en bovengrondse groeiruimte en de bodemsamenstelling. Voorkeur gaat uit naar het planten van bomen met stabiele kroon (eindafstand), zodat onderhoudsmaatregelen die het constante beeld aantasten worden voorkomen. Hierdoor zullen minder bomen worden geplant dan in het verleden het geval was.

In de stad is het acceptabeler dat een boom niet volledig uitgroeit en een lagere leeftijd bereikt dan bijvoorbeeld in het buitengebied. De bomenhoofdstructuur moet duurzaam worden aangelegd. Dat begint met de aanplant van bomen met een behoorlijke beginmaat en het scheppen van randvoorwaarden zodat de bomen kunnen uitgroeien tot het gewenste beeld. Bij het bepalen van het sortiment wordt ook rekening gehouden met de waarde voor flora en fauna. Insecten zijn afhankelijk van *waardplanten* voor de voortplanting en van *nectarplanten* voor de voedselvoorziening. Voor vogels zijn *besdragende planten* als voedselvoorziening van belang.

Relevante wet- en regelgeving

De Flora- en faunawet is van toepassing als er in een gebied beschermde soorten voorkomen of mogen worden verwacht. Voor regulier beheer, waaronder berm- en slootbeheer, hoeft niet elke keer ontheffing te worden aangevraagd als er een beheerplan is. Beschermde soorten mogen niet worden verwijderd, verstoord of bedreigd.

In het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water en de vertaling ervan naar Nederlands beleid zal chemische onkruidbestrijding zeer waarschijnlijk op termijn worden verboden, ook op verhardingen en op sportvelden.

Waterschap Groot Salland is bezig met het opstellen van een nieuw lozingsvergunningstelsel. Daarin schrijft zij voor dat, als een gemeente chemisch onkruid bestrijdt, dat via de DOB-methode (Duurzaam Onkruid Bestrijden) dient te gaan en dat gestreefd moet worden naar het beëindigen van de chemische onkruidbestrijding in 2007.

Beleid

In de Stadsvisie (Gemeente Deventer, 2004b), is het thema 'Openbare ruimte' een van de vijf prioriteiten. Voor groen ligt het accent op parken, (wijk)groen en speelvoorzieningen.

Door de Nota Beheerkwaliteit Openbare Ruimte Deventer in 2003 vast te stellen, heeft de Deventer gemeenteraad aangegeven dat het kwaliteitsniveau voor de aspecten 'schoon' en 'heel' groen van sober naar basis moet binnen de bestaande beheergelden. De binnenstad, De Vijfhoek en alle nieuw aangelegde openbare ruimten, waaronder groen, dienen op niveau basis te worden onderhouden. Met

de privatisering van de onderhoudsdienst wordt het kwaliteitsniveau vooralsnog op 'sober' gehanteerd wegens bezuinigingen. De bezuinigingsopgave staat de uitgesproken ambitie het kwaliteitsniveau op basisniveau te krijgen in de weg.

Kansen en ontwikkelingen

Vanuit beheer worden momenteel nog twee historische stadsparken, het Rijsterborgherpark en het Nieuwe Plantsoen, hersteld. Uitgangspunt daarbij is het oorspronkelijke ontwerp. De parken worden aangepast aan het gebruik in de 21^e eeuw.

Door het afstemmen van het groenbeheer met het groenbeheer door andere beheerders (provincie, waterschappen, Vitens, Stichting IJssellandschap en instellingen) worden kansen benut. De gemeente Lochem gaat een onderzoek doen naar de mogelijkheden om een biomassa-fabriek op te zetten. De fabriek kan gevoed gaan worden met groenafval. Wellicht kan de gemeente Deventer daar te zijner tijd ook haar groenafval laten verwerken.

Communicatie kan groen voor het voetlicht brengen en gemaakte keuzes ten aanzien van de inrichting en het beheer van de openbare ruimte naar de gebruikers, de inwoners van Deventer, de politiek en collega-ambtenaren inzichtelijk maken. Dit is in hoofdstuk 6 nader uitgewerkt.

Doelstellingen

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

Hoofddoelstellingen beheer

- 7. *Beheer afstemmen op gewenst gebruik en vastgesteld (eind)beeld, rekening houdend met de deelvisies landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water en ecologie.***

Subdoelstellingen

- a. Beheerbewust ontwerpen.
- b. Ontwerpbewust beheren.

Uitwerking

- I. In alle fasen van een project advies (uitgangspunten en eisen) (mee)geven vanuit beheer.
- II. Voor de overdracht van een project ontwerpuitgangspunten, beoogd gebruik en gewenst eindbeeld aan beheer meegeven.
- III. Beheerplannen voor het groen opstellen in overleg met belanghebbenden (eigenaar, ontwerper, beheerder, onderhoudsplichtige).
- IV. Ontwerp afstemmen op beschikbare financiële beheermiddelen, of extra benodigde financiële beheermiddelen voor het realiseren en in stand houden van het vastgestelde eindbeeld (ontwerp) vóór uitvoering van het ontwerp regelen.

- 8. *Door interne en externe communicatie groen voor het voetlicht brengen en de inrichtings- en beheerkeuzen inzichtelijk maken.***

3.8 Groenvisie en speerpunten met ambitiekaart

3.8.1 Inleiding

Op basis van de deelvisies landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water, ecologie, gebruik en beheer is de groenvisie geformuleerd. Indien de deelvisies niet met elkaar stroken moet een afweging worden gemaakt op basis van de gegeven beleidsuitgangspunten. In 3.8.3 zijn de speerpunten van het groenbeleid gegeven. De ruimtelijke ambities op stedelijk niveau zijn weergegeven in de ambitiekaart. Dit is een eerste aanzet om het beleid zoals geformuleerd in dit groenbeleidsplan te vertalen naar de praktijk. De ambitiekaart wordt later per wijk operationeel uitgewerkt in een wijkkaart.

3.8.2 Groenvisie

De hiervoor besproken deelvisies landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water, ecologie, gebruik en beheer leiden tot de volgende groenvisie:

Groenvisie

De gemeente Deventer streeft naar een gevarieerd aanbod van betekenisvol en aantrekkelijk groen. Ze doet dit door in te spelen op de verschillen in ligging, omvang, functie, historische betekenis en gebruikswensen. Dit leidt tot omgevingsbewust ontwerpen en vervolgens tot ontwerpbewust beheren.

Beleidsuitgangspunten

De deelvisies zullen niet altijd met elkaar stroken. Dan dient een afweging te worden gemaakt. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten.

Behoud en versterken van het ontwerp

Het ontwerp, gebaseerd op herkenbare kenmerken van het landschap en de cultuurhistorie, de stedenbouwkundige structuur en de waterstructuur, vormt de duurzame – in stand te houden – basis voor de inrichting en het beheer van het groen. Het ontwerp fungeert als onderlegger en refereert aan een authentiek landschap. Het is tevens een waardevolle basis om plekken in de stad een duurzame identiteit en kwaliteit te geven. Dit bepaalt mede de sfeer in en de identiteit van een wijk. Bij verdere uitwerking zal dan ook per groengebied eerst moeten worden bepaald wat de aanwezige kwaliteiten vanuit landschap, cultuurhistorie, stedenbouw, water en ecologie zijn. Versnippering van het landschap en het ecologische systeem wordt teruggedrongen. De landschappelijke onderlegger, de monumentale parkaanleg en de monumentale bomen hebben de langste ontstaansgeschiedenis en kunnen slechts tegen een hoge prijs worden vervangen. Potentieel monumentale groengebieden en bomen krijgen de kans om tot volle wasdom te komen.

Groen blijft groen

De totale hoeveelheid groen in Deventer blijft minimaal gehandhaafd. Uitgangspunt is komen tot 75 m² openbaar toegankelijk groen binnen de bebouwde kom per woning. Iedere inwoner kan binnen 300 m. vanaf zijn woning groen van recreatieve betekenis bereiken. Mocht er groen verdwijnen door functiewijziging (zoals bij inbreiding), dan moet dit worden gecompenseerd. Kansen om de ambities van dit groenbeleidsplan te kunnen realiseren worden benut.

Robuust groen

Voor een efficiënt beheer dienen plantvakken een minimale schaalgrootte te hebben. Er ontstaat enerzijds een rustiger en netter beeld, anderzijds biedt dit kansen voor de (robuustere) natuur.

Kansen, zoals herstructurering, om het (nieuwe) groen zoveel mogelijk te concentreren, moeten worden aangegrepen om dit ook in bestaand gebied voor elkaar te krijgen. Kleine structuurloze stukjes en smalle stroken groen moeten worden voorkomen. Grotere groengebieden hebben meer gebruiksmogelijkheden dan vele kleine stukjes groen en kunnen intensiever gebruik aan. Ook de natuurwaarden zijn door de diversiteit aan flora en fauna hoger.

Variatie in groen

Naast variatie in schaalgrootte, is ook variatie in het soort groen, in de beheereenheden nodig. Door in te spelen op de ondergrond, het casco, wordt variatie tussen buurten bereikt. Daarnaast dient binnen een buurt ook variatie in groen te zijn, dus van strak gazon tot bosplantsoen. Dit levert beeldkwaliteit en leefbaarheid op.

Robuust groenbeheer

Wat voor 'robuust groen' geldt, geldt ook voor het beheer: geen te kleine beheereenheden en te veel verschillende beheerregimes naast elkaar. Dit maakt het beheer overzichtelijker, efficiënter en dus goedkoper.

De ontwerper moet dus een evenwicht vinden tussen variatie in groen en robuust groen.

Beheer duurzaam afgestemd op eindbeeld

Of een gewenst eindbeeld gehaald wordt is ondermeer afhankelijk van de mogelijkheden en onmogelijkheden van het beheer en van de beschikbare middelen voor het onderhoud. Een streefbeeld moet beheerbaar zijn en duurzaam in stand kunnen worden gehouden. Het beheer moet afgestemd zijn op het vastgestelde eindbeeld.

Prioriteit bij structureel groen

Inrichting en beheer zijn afgestemd op behoud van groene kwaliteit op de lange termijn. Bij de prioriteitsstelling in beheer en inrichting van parken onderling, wordt uitgegaan van het potentieel aan gebruikers: hoe groter het 'bedieningsgebied', hoe groter het gebruikerspotentieel en dus het gebruik en het belang van het park voor Deventer. Het belangrijkste is de ligging. Indien een park in het hart van de stad ligt, tegen het centrum aan, zijn in principe alle bewoners en toeristen van Deventer potentiële gebruikers. Daarnaast is de omvang en dus de draagkracht van een park van belang: hoe groter een park, hoe meer gebruikers het kan hebben en hoe groter daardoor het achterland. Ook is de diversiteit in beeld en gebruik groter, waardoor het park weer aantrekkelijker is.

Elke buurt, wijk, dorp en stad heeft zijn eigen groen

Dit wordt ingegeven doordat elke grootte van een groengebied zijn eigen gebruik kent. In buurtgroen wordt een kort ommetje gemaakt, wordt gespeeld, de hond uitgelaten; in wijk- en dorpsgroen blijft men langer, zoekt de herten op, kijkt en geniet van hetgeen zich in het park afspeelt, fietst of wandelt er. In een stadspark is er ruimte voor kunst, cultuurhistorie en culturele evenementen. Bij uitbreidingen dient hiermee rekening te worden gehouden: er dient zowel wijkgroen (rondom de uitbreiding) als buurtgroen (in de uitbreiding) te worden aangelegd. In een aantal bestaande wijken ontbreekt buurtgroen, zoals in Zandweerd-zuid (zie ook 2.5 en 3.3).

3.8.3 Speerpunten met ambitiekaart

Op basis van de inventarisaties en analyses van het landschap en de cultuurhistorie, de stedenbouwkundige structuur met de stedelijke groenstructuur, het water, de ecologie, het gebruik, de beheervisie en de groenvisie met uitgangspunten, zijn de volgende speerpunten van het groenbeleid bepaald.

1. Omgevingsbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren

Omgevings- en beheerbewust ontwerpen

Om de belangen van 'groen' goed te kunnen vertegenwoordigen bij nieuwe werken en om beheerknelpunten te voorkomen, is het nodig te weten wat de gemeente wil met het groen. Hierbij is kennis van het landschap, de cultuurhistorie, de stedenbouwkundige structuur, het water, het (gewenste) gebruik en van de (on)mogelijkheden in het beheer nodig. Om de gevraagde kennis in huis te hebben en te kunnen gebruiken, is een professionele organisatie nodig, zowel in opdrachtgeverschap, beheer (professionele beheerder), projectleiding en besteksvorbereiding, als in directievoering en toezicht op de uitvoering van nieuwe werken. De beheerder hoort in elke fase van een project betrokken te zijn. Er moet sprake zijn van omgevings- en **beheerbewust ontwerpen** (zie ook 4.3.5).

Ontwerpbewust beheren

Duurzaam in stand houden van groen kan alleen met kennis van het gewenste eindbeeld en van de daarachterliggende ideeën: waarom wil de ontwerper dit beeld, wat wil hij ermee bereiken, wat zijn de gewenste gebruiksfuncties. Het is nodig dat de beheerder deze ideeën meekrijgt en doorgeeft aan degenen die het klein en groot onderhoud voorbereiden en uitvoeren. Het is daarom belangrijk dat de beheerder bij elke fase van een project is betrokken. Er moet sprake zijn van **ontwerpbewust beheren** (zie ook 4.4.1).

Meerjarenprogramma groot onderhoud

Ondanks goed klein onderhoud, is groen na verloop van tijd (technisch) op en moet worden vervangen. Dit valt onder groot onderhoud. Om aan te geven welk groen de komende jaren aan vervanging toe is, is inzicht in de ouderdom en technische staat van het groen nodig. Aan de basis daarvan staan technische inspecties. Elk plantvak wordt eens in de drie jaar geïnspecteerd en via een code voor het desbetreffende vak met de technische staat opgenomen in het gegevensbestand (DgDialog). De bomen worden eens in de vijf jaar geïnspecteerd. Op basis van de **meerjarenprogrammering** kan het benodigde vervangingsbudget voor de eerstkomende jaren worden bepaald.

2. robuust groen: structuur versterken en aanvullen

Het groen is een belangrijk onderdeel van het stedenbouwkundige weefsel van de stad en land. Het is geordend door de IJssel. Het bestaat op stads- en wijkniveau uit de IJssel met de uiterwaarden, de grotere groengebieden in en om de stad, de Zandwetering en de verbindingen.

De IJssel met zijn uiterwaarden

De uiterwaarden van de IJssel vormen een groot uitloopgebied. Direct voor de stad is de gemeente Deventer druk doende met het verhogen van de recreatieve en toeristische mogelijkheden. Het Worpplantsoen, inclusief de camping, is opgeknapt. Het voormalige IJsselhotel wordt eveneens aangepakt. Het realiseren van een nevengeul is van bovenlokaal belang en biedt kansen om de recreatieve en ecologische mogelijkheden verder uit te bouwen, bijvoorbeeld door de aanleg van een passantenhaven voor de binnenstad. Ten zuiden van de Wilhelminabrug en ten noorden van de spoorbrug is vooral plaats voor verdere ontwikkeling van flora en fauna en extensieve recreatie.

Figuur 3.11 Het Worpplantsoen

De grotere groengebieden tussen IJssel en Zandwetering

Voor de grotere groengebieden hebben een belangrijke functie in de stedenbouwkundige structuur en voor de diversiteit in flora en fauna. Om deze functies te kunnen blijven vervullen moeten ze met elkaar verbonden zijn. Zo ontstaat een groen raamwerk als onderbouwing van de stedenbouwkundige structuur.

Het *Nieuwe Plantsoen* is ontstaan rond de waterwinning. Het park is grotendeels van watermaatschappij Vitens. Het is geheel openbaar toegankelijk. De gemeente Deventer is samen met Vitens het park aan het herstellen, waarbij het oorspronkelijke ontwerp van Leonard Springer als basis dient en de gebruiksmogelijkheden worden vergroot. Het herstel van het Nieuwe Plantsoen dient te worden afgerond, zodat er een optimaal toegankelijk en bruikbaar park ontstaat waar mensen graag verblijven.

De tuin van psychiatrisch ziekenhuis *Brinkgreven* is gedeeltelijk openbaar, maar ligt vrij geïsoleerd. De eigenaar knapt het terrein op. Brinkgreven moet, in samenhang met de plannen voor het toekomstige ziekenhuis op de Rielerenk, worden gekoppeld aan de Douwelerkolk.

De *Douwelerkolk* wordt door de gemeente natuurlijk beheerd en is toegankelijk. Gezien de aanwezige natuurwaarden is het van belang dat het gebied ten oosten van de kolk natuurlijk en weinig toegankelijk blijft (rivierenlandschap). De gebruiksdruk aan de westkant is echter niet te ontkennen. Hier dient de inrichting te worden aangepast, bijvoorbeeld op basis van het landschap van het vm. landgoed de Wijtenhorst. De kwaliteit van de verbinding van de Douwelerkolk met de Zandwetering en het buitengebied neemt af door realisatie van het sportpark en woningbouw aan de oostkant van Schalkhaar. Voor het instandhouden van de bijzondere flora en fauna aan de oostkant van de kolk is deze verbinding erg belangrijk, anders is uitwisseling met het buitengebied nagenoeg onmogelijk.

Voor het *Gooikerspark* wordt momenteel een plan gemaakt dat gericht is op gebruik door de bewoners van Colmschate-Noord en De Vijfhoek, en op natuureducatie. Via het landgoed Achterhoek en sportpark Colmschate-Noord staat het Gooikerspark in verbinding met het buitengebied (landgoed De Bannink). Uitvoering is gepland voor 2006 en begin 2007.

De Zandwetering

De Zandwetering is potentieel zowel natuurlijk als recreatief van groot belang. Door het realiseren van de plannen voor de Zandwetering nemen de recreatieve uitloopmogelijkheden in vooral oostwest-richting toe. De betekenis, zowel recreatief als natuurlijk, van diverse buurtparken in het noorden van Deventer wordt vergroot als ze worden aangesloten op de Zandwetering. Het gaat om het Vlierspad, de sportcomplexen in Borgele, het groen rond de waterpartijen in Keizerlanden (en Brinkgreven), Park Braband en de Douwelerkolk via de zone langs het Overijsselskanaal (ook recreatief!).

De Schipbeek en de Dortherbeek zijn (provinciale) ecologische verbindingzones. Het landelijke gebied ten oosten van de stad Deventer wordt via de beken verbonden met het stroomgebied van de IJssel, zodat uitwisseling van flora en fauna mogelijk is.

Verbindingen

Het groen dient zoveel mogelijk samenhang te hebben en dus met elkaar in verbinding te staan. Hierdoor nemen de waarde en de kwaliteit van het groen toe.

Het groen bij de Sportveldenlaan / de Frans van Mierisstraat dient vanuit natuuroogpunt in verbinding te staan met de uiterwaarden. Het gebied is samen met het groen rond de Jan Luykenkolk(en), belangrijk voor de verbinding tussen het buitengebied en onder andere het Nieuwe Plantsoen. Op dit moment worden er plannen ontwikkeld voor woningbouw op een groot gedeelte van deze locatie (plannen Rembrandtkade). Belangrijk is erop toe te zien dat hier een robuuste verbinding blijft. Het Venenplantsoen dient vanuit natuuroogpunt en gebruik via het groen langs de Douwelerwetering in verbinding te staan met de Douwelerkolk.

De Schipbeek en de Dortherbeek zijn natte ecologische verbindingzones. Het landelijke gebied ten oosten van de stad Deventer wordt via de beken verbonden met het stroomgebied van de IJssel, zodat uitwisseling van flora en fauna mogelijk is.

Het groene raamwerk wordt gecompleteerd door de bomen langs de radialen en de ringwegen. De Ceintuurbaan wordt in het Masterplan wijk 4 (Gemeente Deventer, 2005) genoemd als 'groene boulevard'. De laanstructuur van de radialen sluit aan bij de lanen in het buitengebied: een of twee bomenrijen aan weerszijden van de weg. De structuur is niet volledig en dient te worden aangevuld. De ringwegen laten een divers beeld zien. Hier moet structuur in komen: het zijn binnenstedelijke wegen, geen radialen en dus moeten ze een ander beeld hebben: bomen in de middenberm.

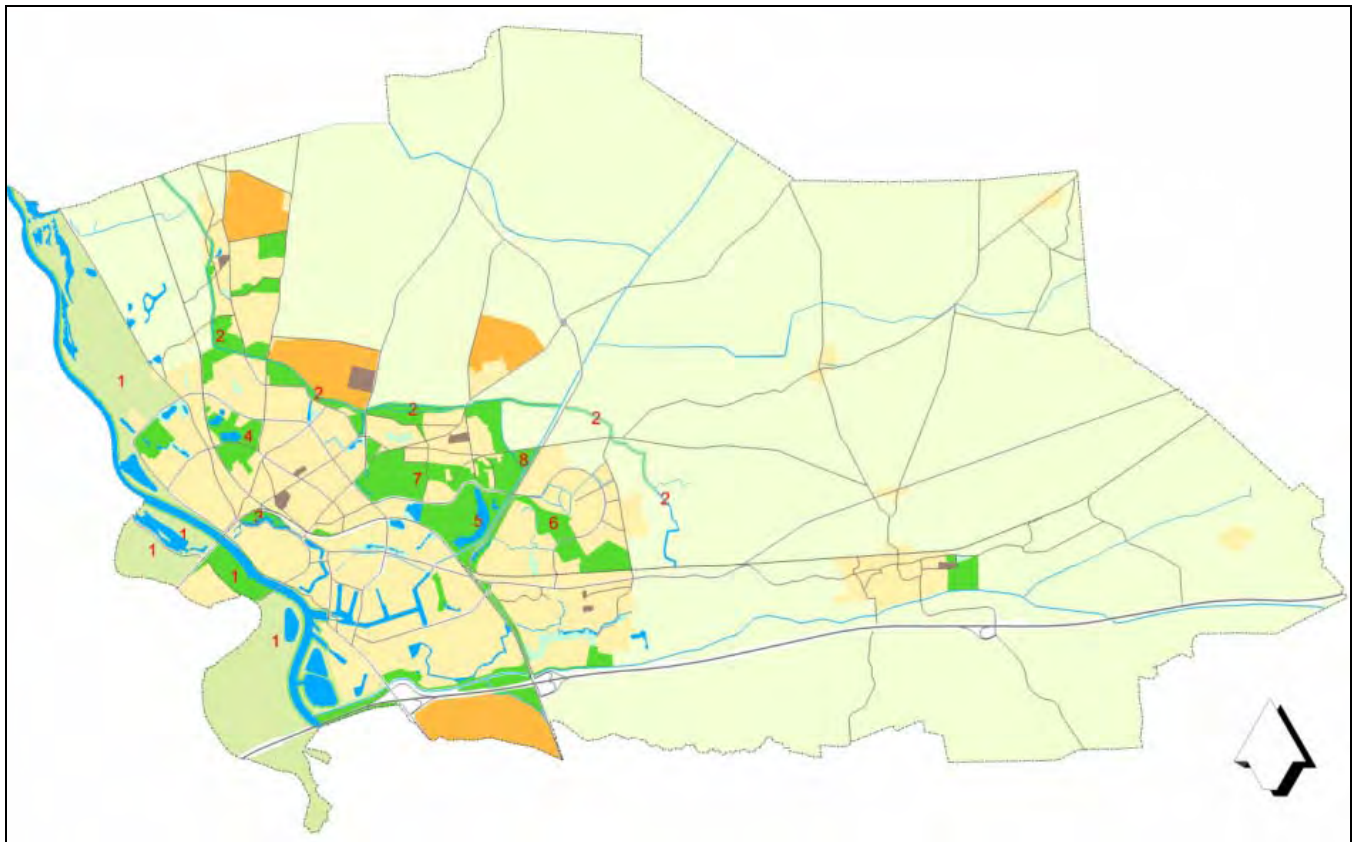
Uitbreidingen

De verstedelijkingsontwikkelingen vinden in noordoostelijke richting plaats (ten noorden van de Zandwetering), tussen de EHS-kerngebieden (de landgoederen). Ook dit gebeurt weer min of meer parallel aan de IJssel. Het is vanuit recreatief en natuurlijk oogpunt van belang dat de uitbreidingsgebieden worden omsloten door een groene gordel (uitloopgebied) die – voorzover mogelijk - in verbinding staat met de Zandwetering. Voor recreatie dicht bij huis dienen de uitbreidingsgebieden een buurtpark te krijgen ('middengroen').

Bovenstaande ambities zijn vertaald in projecten die geprioriteerd zijn op basis van de uitgangspunten genoemd onder 3.8.2.

1. (meeliften met) IJssel-uiterwaarden met nevengeul
2. (meeliften met) Zandwetering, inclusief verbindingen met buurtparken
3. Herstel Rijsterborgherpark
4. Herstel Nieuwe Plantsoen
5. Douwelerkolk: oostzijde natuur; westzijde park (beheerplan)
6. (meeliften met) Gooikerspark
7. (meeliften met) Rielerenk, in aansluiting op Brinkgreven en Douwelerkolk
8. Verbindingszone langs Overijsselskanaal tussen Douwelerkolk en Zandwetering

De ligging van de projecten zijn weergegeven in **figuur 3.12 Projectenkaart**.

Figuur 3.12 Projectenkaart

Naast deze projecten ('ambities van formaat') wil de gemeente Deventer:

- Het karakteristieke beeld van het groen, en de begraafplaatsen in het bijzonder, handhaven
- De sportcomplexen in de groenstructuur opnemen.
- In het bijzonder de groengebieden met natuurwaarden met de IJssel of de Zandwetering en het buitengebied verbinden.
- Het buurtgroen ontwikkelen zodat het groen is afgestemd op de gebruikswensen van de omwonenden. Indien buurtgroen ontbreekt nagaan of het realiseren ervan mogelijk is (te beginnen in Zandweerd Zuid).
- Het groen in de woon- en werkgebieden dient zo robuust mogelijk en bruikbaar te zijn.
- In nieuwe woon- en werkgebieden groen met een centrale ligging en een groene ring rondom in aansluiting met Zandwetering meenemen in de plantontwikkeling.
- De lanenstructuur van de radiaalwegen aanvullen. Het streefbeeld is 1 of 2 rijen bomen aan weerszijden van de weg, aansluitend bij de lanen in het buitengebied.
- De lanenstructuur van de ringwegen is naar binnengericht: de bomenrij staat zoveel mogelijk in de middenberm.
- De identiteit van de groenstructuur met kenmerken van het dekzandlandschap versterken.
- De identiteit van de groenstructuur met kenmerken van het rivierenlandschap versterken.

Voor alle groengebieden geldt dat de ondergrond, gevormd door landschap en cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water en de aanwezige flora en fauna, het casco voor het ontwerp vormt en dat de verdere inrichting zo moet zijn dat kan worden ingespeeld op veranderende gebruikswensen. Er moet dus een stevige basis worden aangelegd, waarbij de detailinrichting flexibel kan worden ingevuld.

Het bovenstaande is ruimtelijk vertaald in de **Ambitiekaart stedelijk groen, figuur 3.13**.

Hiermee is Deventer er nog niet. Voor elk element van de stedelijke groenstructuur wordt de groenvisie uitgewerkt in een streefbeeld. Uit het streefbeeld volgen knelpunten en kansen en daaruit volgen weer concrete acties om het gewenste beeld te kunnen realiseren. De inrichtings- en beheeracties worden vervolgens geconcretiseerd op wijkkaarten.

3. investeringskredieten

Vaak kan worden meegelift met projecten. Voor het realiseren van ingrijpende omvormingen en van de ambities genoemd onder speerpunt 2 zijn extra financiële middelen nodig. Projecten die momenteel spelen waarmee het groenbeleid kan meeliften zijn onder meer de ontwikkeling van de nevengeul, de Zandwetering, het Gooikerspark, het herstel van drie historische stadsparken, de herstructurering van de Rivierenwijk, Keizerslanden en Borgele (wijken 3 en 4), de plannen voor de Rielerenk en in- en uitbreidingen.

Op basis van een krediet kan vaak een even groot bedrag aan subsidies worden binnengehaald. Indien de omvormingen en projecten moeten worden betaald uit het huidige onderhoudsbudget, is niveau basis niet haalbaar voor 2010. Dan kan het gewenste beeld niet duurzaam in stand worden gehouden. De beplanting gaat op den duur zelfs kapot en het groen kan niet meer voldoen aan de gewenste (gebruiks)functies.

De gemeenten Diepenveen, Bathmen en Deventer kenden geen structurele budgetten voor het buitengebied. De belangrijkste beheerders van het buitengebied waren en zijn dan ook de agrariërs en Stichting IJssellandschap. Voor het beheer en onderhoud van het buitengebied zullen in overleg met de Stichting IJssellandschap nadere voorstellen worden ontwikkeld.

Hoofdstuk 4. Instrumenten

4.1 Inleiding

Om de groenvisie voor Deventer te realiseren, kan de gemeente een uitgebreid pakket van (bestaande en nieuwe) instrumenten gebruiken. Het gaat om de bestuurlijke vraag: "Wat willen we bereiken en hoe kunnen we dat bereiken en in stand houden?" De instrumenten hebben betrekking op de ontwikkeling van de stad en de dorpen, op de inrichting van de openbare ruimte en het beheer van het groen. Daarnaast zijn er flankerende instrumenten zoals vergunningverlening en -handhaving, bewonersparticipatie en communicatie. Hieronder worden de verschillende instrumenten weergegeven. Achter het instrument is tussen haakjes aangegeven of het een bestaand of nieuw instrument is.

4.2 Ontwikkeling van stad en dorpen

De groenvisie is een belangrijk kader voor ontwikkelingsinitiatieven in de stad en de dorpen. Deze dient daarom meegenomen te worden als 'input' (richtsnoer) en uitgangspunt bij het opstellen van ontwikkelingsplannen en –visies in de gemeente, zowel van de gemeente als van externe partijen. Het gaat bij de groenvisie voor een belangrijk deel om nieuwe en gewenste ontwikkelingen in de groenstructuur, in en om de stad en de dorpen. Hierbij kan een aantal instrumenten worden gehanteerd. Het gaat om opname van groen in bestemmingsplannen, het opstellen van de ontwikkelingsplannen en (wijk)visies, de begrenzing van de bebouwde kom in het kader van de Boswet, en door compensatie voor verloren gegaan groen op te leggen.

4.2.1 Bestemmingsplannen (bestaand)

Het bestemmingsplan is bij uitstek het instrument om kwetsbare gebieden te beschermen. De bestaande en toekomstige grotere groengebieden, het stads-, wijk- en buurtgroen, zijn in bestemmingsplannen op diverse manieren aangeduid. In met name de te actualiseren bestemmingsplannen dienen deze grotere groengebieden zoveel mogelijk de eenduidige bestemming 'groen' te krijgen. Op de plankaart worden zoveel mogelijk scherpe begrenzingen ('*groene contouren*') van de stedelijke hoofdstructuur aangegeven. In ontwikkelingsgebieden, zoals nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen kunnen andere keuzes gemaakt worden als dit bestemmingsplantechnisch noodzakelijk is.

Het openbaar groen dicht bij de woningen, het woongroen, is in bestemmingsplannen niet altijd als 'groen' aangegeven, maar kan tevens vallen onder een verkeers- of woonbestemming. Woongroen is relatief klein van oppervlakte. Het is vanuit het beheer niet altijd gewenst om ze in stand te houden. Omdat inwoners groen dicht bij de woningen vaak hoog waarderen en groen de leefbaarheid verhoogt, is het van belang de hoeveelheid (oppervlakte) groen te behouden, waarbij de locatie van dat groen dus kan verschuiven. Tevens kan, met name bij ontwikkelingsgerichte bestemmingsplannen, gedacht kan worden aan het opnemen van een norm per wijk of buurt in de bestemmingsplanvoorschriften.

Ook beschermwaardige bomen kunnen in bestemmingsplannen worden opgenomen. In eerste instantie gaat het dan om de (landelijk) monumentale bomen, in tweede instantie kan gedacht worden aan de rest van de op te stellen lijst met beschermwaardige bomen.. Per situatie vindt dan een afweging plaats in hoeverre bescherming noodzakelijk is en hoe dit in de voorschriften geregeld kan worden.

4.2.2 Ontwikkelings- en wijkvisies (nieuw)

In ontwikkelings- en wijkvisies wordt de gewenste (toekomstige) ontwikkelingsrichting van een bepaald gebied beschreven. De groenvisie is daarbij een van de uitgangspunten. Als groenbeheerders in een vroeg stadium bij projecten betrokken worden, komen tegenstrijdige belangen en onverwachte mogelijkheden naar voren. Eventuele beheer- en onderhoudsknelpunten worden zichtbaar en kunnen vroegtijdig worden opgelost.

4.2.3 Begrenzing bebouwde kom Boswet (aanpassen)

De bestaande begrenzing in Deventer van de 'bebouwde kom Boswet' is van voor de herindelingen met Diepenveen en Bathmen. Gemeenten zijn verplicht de begrenzing van de 'bebouwde kom Boswet' aan te geven om bos en andere houtopstanden -en de daarbij behorende natuur- en economische waarden- veilig te stellen en waar mogelijk uit te breiden. Iedereen die in een bos wil gaan kappen moet dat van tevoren melden. Het gekapte moet vervolgens opnieuw worden ingeplant of op een andere plek worden gecompenseerd. Voor het veiligstellen van bos-, natuur- en landschappelijke waarden door inrichting en beheer, kunnen vaak beheersubsidies worden verkregen als ze buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen.

Om als gemeente zeggenschap te krijgen over het groen in nieuwe uitbreidingswijken en bedrijventerreinen, dienen die binnen de bebouwde komgrens te liggen. Omdat na de gemeentelijke herindeling de grenzen niet zijn aangepast, wordt voorgesteld de begrenzing te wijzigen, zodat de uitbreidingswijken, zoals De Vijfhoek, binnen de bebouwde komgrens Boswet komen te liggen.

4.2.4 Groen- en natuurcompensatie in de stad (nieuw)

In de stad is voortdurend sprake van functie- en bestemmingswijzigingen. In de praktijk blijkt dat groen nogal eens moet wijken voor andere functies, terwijl juist een evenwichtige verhouding tussen groen en bebouwing belangrijk is voor een goed klimaat.

Groencompensatie is een instrument dat de effecten van ruimtelijke ingrepen en de omvang van herstelmaatregelen inzichtelijk maakt en de hoeveelheid groen in balans houdt. Groenareaal in de stad neemt af door inbreidingen, verkoop van openbaar groen en door het kappen van bomen. Groencompensatie kan worden gevonden in herstel van gelijke groenoppervlakte en in kwaliteitsverbetering van bestaand en blijvend groen. Het liefst dicht bij de plaats van het groenverlies. Als kwantitatieve en/of kwalitatieve compensatie niet mogelijk is, kan gedacht worden aan een financiële vergoeding.

Daarnaast moeten de natuurwaarden worden gecompenseerd bij ruimtelijke ontwikkelingen (niet via geld). Dan is sprake van natuurcompensatie. Natuurcompensatie vloeit voort uit de natuurbeschermingswetten, waarin regels zijn opgesteld om de natuur in Nederland te beschermen. De basis van natuurcompensatie is het op een andere plaats ruimte creëren voor natuur die verdwijnt door ruimtelijke ingrepen, waardoor de omvang van de natuur in Nederland gelijk blijft.

Daarbij staat het beschermen van waardevolle natuur voorop. Compensatie is pas aan de orde, wanneer de aantasting van natuur onvermijdelijk is: eerst moet worden afgewogen of er daadwerkelijk een zwaarwegend maatschappelijk belang is dat de ingreep rechtvaardigt, en vervolgens moet worden gekeken of er geen alternatieven zijn zowel in de ruimte als in de tijd.

De Provincie Overijssel heeft de landelijke eisen voor compensatie uitgewerkt in een nota 'Richtlijnen Compensatiebeginsel- Richtlijnen voor de toepassing van het Compensatiebeginsel voor natuur, bos en landschap' van juli 2001. De compensatierichtlijn van de provincie houdt in dat voorop staat dat bij ruimtelijke ingrepen aantasting van natuur en landschap zoveel mogelijk moet worden vermeden. Het is van belang de provinciale richtlijn te vertalen naar gemeentelijk beleid. Groen- en natuurcompensatie moeten verder worden uitgewerkt.

4.3 Inrichting van de openbare ruimte (ontwerp-, voorbereidings- en realisatiefase)

Bij ruimtelijke (her)ontwikkeling in een groene omgeving zal de rode (bebouwing) en groene (en blauwe (water)) opgave tegelijk moeten plaatsvinden. Daarbij kunnen de volgende instrumenten worden ingezet: wijkkaarten, het Handboek Randvoorwaarden en kwaliteitseisen, de Natuurkalender en uitgifte openbaar groen.

4.3.1 Wijkkaarten (nieuw)

De groenvisie dient vertaald te worden voor heel Deventer. Per stedenbouwkundig structurelement dient de visie vertaald te worden in ambities en per wijk neergelegd in een kaart. In de kaart zijn de acties opgenomen die op korte en middellange termijn nodig zijn om het gewenste beeld te realiseren. Het gaat vooral om aanpassing van groenbeheer en onderhoud aan het gewenste eindbeeld. Hierbij zal op hoofdlijnen worden gewerkt.

4.3.2 Handboek Randvoorwaarden en kwaliteitseisen (nieuw)

Een Handboek Randvoorwaarden en kwaliteitseisen geeft bij in- en uitbreidingsplannen de randvoorwaarden vanuit beheer mee. Het bevat voor elke projectfase een checklist met beheeraspecten waarmee rekening moet worden gehouden. Na overdracht van de gerealiseerde openbare ruimte moet de gemeente niet worden opgezadeld met een openbare ruimte die niet of tegen (te) hoge kosten beheerd en onderhouden wordt. Hoe verder het project vordert, hoe gedetailleerder de beheereisen. Het gaat om maatvoeringen, kwaliteitseisen en eisen ten aanzien van de uitvoering. Het Handboek wordt onderdeel van het Programma van Eisen.

4.3.3 Natuurkalender (nieuw; in concept gereed)

Werken met groen betekent tegenwoordig ook steeds meer werken met regelgeving. De Flora- en faunawet geldt sinds april 2002; de nieuwe Natuurbeschermingswet vanaf 1 oktober 2005. In deze wetten zijn de regels vanuit de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn doorgevoerd en worden handelingen verboden waardoor met name genoemde dier- en plantensoorten of hun leefgebieden worden bedreigd of verstoord. Dat kan in de praktijk betekenen dat bouwwerkzaamheden en werkzaamheden binnen het reguliere beheer en onderhoud in de gemeente Deventer niet zonder een ontheffing kunnen worden uitgevoerd, of op een ander tijdstip moeten worden uitgevoerd. Het is zaak het moment van deze werkzaamheden goed af te stemmen op de aanwezige natuurwaarden. Deze noodzaak tot praktische toepassing van de natuurwetgeving is de aanleiding om het werken met de Natuurkalender in de gemeente Deventer in te voeren.

4.3.4 Uitgifte openbaar groen (evalueren bestand beleid)

Bij woongroen gaat het vaak om kleine stukjes groen die relatief duur in onderhoud en van lage kwaliteit zijn. Om ervoor te zorgen dat het gewenste eindbeeld van een wijk wordt bereikt en ook de beheerkosten beperkt blijven, wordt snippergroen bij (her)inrichting zoveel mogelijk voorkomen of samengevoegd met ander groen. Alleen woongroen dat direct grenst aan de tuin van de aanvrager komt voor uitgifte of verkoop in aanmerking. In het huidige beleid (2003) wordt snippergroen uitgegeven door gebruikersovereenkomsten. In de gebruikersovereenkomsten worden nadere randvoorwaarden over gebruik van de grond opgenomen (verbod plaatsen schuttingen, verwijderen groen, enzovoorts). Bij deze regeling is weinig rekening gehouden met de stedenbouwkundige opzet van de wijken, die in het nieuwe groenbeleid wordt voorgestaan. Ook leeft het idee om snippergroen

te verkopen. Het huidige beleid dient geëvalueerd te worden. Daarbij moeten de (on)mogelijkheden die het betreffende bestemmingsplan geeft in het oog gehouden worden: het is vaak niet mogelijk openbaar groen in bruikleen te geven of te verkopen, zonder een bestemmingsplanwijziging.

4.3.5 Beheerbewust ontwerpen (formeel regelen)

Beheerknelpunten kunnen tijdens ontwerp en technische uitwerking voorkomen worden. Het gaat dan om hoge beheer- en onderhoudskosten en ontevreden beheerders, gebruikers en dus bestuurders. Daarvoor is het nodig de kennis en ervaring van beheerders met de consequenties van ontwerpen, materialen en constructies al in het begin van het ontwerpproces in te zetten (integraal ontwerpen). Voorbeelden van beheerbewust ontwerpen zijn: nieuwe aanplant afstemmen op onder- en bovengrondse groeiruimte en bodemsamenstelling, voorkomen van snippergroen, bodem zoveel mogelijk bedekken en weinig voegen in verhardingen toepassen (voorkomen van onkruid).

4.4 Groenbeheer

Om het gewenste eindbeeld te verwezenlijken en duurzaam in stand te houden dient het beheer daarop te worden afgestemd. Naast het toepassen van de richtlijnen in de Natuurkalender (zie 2.3) bij beheer, dient de ontwerper de ideeën, de filosofie achter het ontwerp aan de beheerder over te dragen (ontwerpbewust beheren). Dat kan dan zijn beslag krijgen in beheerplannen.. Door te monitoren kan nagegaan worden of het gewenste eindbeeld ook daadwerkelijk gerealiseerd is en in stand wordt gehouden.

4.4.1 Ontwerpbewust beheren (formeel regelen)

In het beheer dient het gewenste eindbeeld als basis genomen te worden. Dan moet de beheerder wel weten wat dit is. Dat kan door de filosofie, de bedoelingen achter het ontwerp (waarom zo ontworpen), de ontwerpuitgangspunten, het beoogd gebruik en het eindbeeld vóór de overdracht van een project aan de beheerder door te spreken. Voor een beter begrip is het aan te raden de toekomstige beheerder al vroeg bij het ontwerp te betrekken. Het eindbeeld kan dan neergelegd worden in de beheerplannen en vertaald worden in het onderhoudsbestek.

4.4.2 Beheerplannen (bestaand)

Beheerplannen geven aan hoe een gebied dient te worden beheerd om het gewenste (eind)beeld te behalen en in stand te houden. De filosofie van een ontwerp kan erin worden aangegeven. Beheerplannen worden voor tien jaar opgesteld voor groengebieden die afwijken van het standaard beheer en onderhoud. Het gaat dan om de grotere groengebieden (vooral stads- en wijkparken). Voor een aantal grotere groengebieden in Deventer zijn beheerplannen opgesteld. Ze zijn van rond 1990 en inmiddels achterhaald. Voor de historische parken worden dit jaar beheerplannen opgesteld, inclusief de Douwelerkolk. Daarbij wordt uitgegaan van de 'onderlegger' bestaande uit het landschap, cultuurhistorie, stedenbouwkundige structuur, water, bestaande flora en fauna en van de gewenste flora en fauna, gewenst gebruik en de mogelijkheden en onmogelijkheden van beheer. De potenties van een gebied met betrekking tot ecologie worden, eventueel in samenwerking met plaatselijke natuur- en milieuorganisaties, in beeld gebracht. Deze mogelijkheden worden bewust meegenomen in de planvorming.

4.4.3 Monitoren (nieuw)

Door elk jaar op een aantal aspecten in de openbare ruimte te monitoren, kan nagegaan worden of de voorgenomen inspanningen zijn verricht en of ze bijgedragen hebben aan de van tevoren geformuleerde doelstellingen (zoals het gewenste beeld). De monitoring die in 2006 binnen de vm. sector Gemeentewerken is opgezet (Monitoring Openbare Ruimte, MOR), richt zich op 'heel' en 'schoon' van alle zichtbare aspecten van de openbare ruimte. Groen is een van die aspecten. Per jaar wordt bepaald wat het beschikbare budget is, wat daarvoor gedaan moet worden (te verrichten inspanningen), wat het resultaat moet zijn, het effect van de inspanningen en wat de waardering ervoor door de burger is (een cyclisch proces).

4.5 Vergunningverlening en handhaving

Het Rijk stelt regels op waar de gemeente aan moet voldoen, of die ze moet handhaven. Daarnaast kan de gemeente zelf ook regels stellen met het oog op de bescherming van groen.

4.5.1 Flora- en faunawet; natuurmeetnet (nieuw)

De Flora- en faunawet stelt regels ten aanzien van een voorgenomen ingreep die risico kan opleveren voor beschermde planten- en diersoorten. Het gaat bijvoorbeeld om een bouwplan, een herinrichting, groot onderhoud of een wijziging in het beheer. Voor realisering dient nagegaan te worden welke beschermde soorten er voorkomen. Als die aanwezig zijn, is een ontheffing vereist. Ook dient nagegaan te worden wat de effecten van de uit te voeren werkzaamheden op de flora en fauna zijn. Deze monitoring wordt structureel door een natuurmeetnet op te zetten. Daarbij wordt de flora en fauna met regelmaat op een nader te bepalen aantal punten geïnventariseerd, zodat veranderingen worden signaleerd.

4.5.2 Kap- of bomenverordening (aanpassen)

Figuur 4.1 Kastanje in het Worpplantsoen.

De kapverordening wordt ingezet om 'beschermwaardige' bomen een zekere bescherming te geven. Momenteel is een kapvergunning vereist voor het vellen van een houtopstand (boom) met een minimale diameter van 10 cm op 1.30 m boven maaiveld. Aan de kapvergunning kunnen aanvullende voorwaarden worden gesteld. De gemeente gaat de kapverordening aanpassen, waarbij wordt gewerkt met een lijst met beschermwaardige bomen, verruiming van de (minimale) diameter en invoeren van een herplantplicht. Per 1 januari 2008 kan de kapvergunning onderdeel uitmaken van de omgevingsvergunning. Dit is aan de aanvrager. Daarnaast heeft de regering ideeën om gemeenten te verplichten met een lijst met 'beschermwaardige' bomen te gaan werken. De kapverordening is opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening.

4.5.4 APV (aanpassen)

Op veel plaatsen in Deventer is openbaar groen illegaal in gebruik genomen. Hiertegen is momenteel nauwelijks (bestuursrechtelijk) op te treden, omdat het jarenlang is gedoogd. Op grond van het betreffende bestemmingsplan is er wel tegen op te treden. Momenteel kan de gemeente als eigenaar (privaatrechtelijk) optreden indien sprake is van vernieling van groen. De regels tegen illegale ingebruikname van openbaar groen dienen duidelijk in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) te worden opgenomen en het gedoogbeleid moet worden gestopt.

4.6 Bewonersparticipatie

Inbreng van bewoners, zowel bij het opstellen van plannen als bij het beheer, brengt betrokkenheid bij het groen met zich mee en kan klachten voorkomen.

4.6.1 Participatie in plannen

Inbreng van bewoners bij het opstellen van plannen brengt betrokkenheid en draagvlak met zich mee. Ook kunnen in een vroeg stadium de (gebruiks)wensen van bewoners worden meegenomen. Bezwaren in een later stadium worden zo veelal voorkomen. Er vindt overleg plaats met natuur- en milieuverenigingen, zoals met de Deventer Bomenstichting en Stichting Natuur Anders. Ook kent Deventer de formeel ingestelde Adviesraad Natuur en Milieu. De adviesraad wordt geadviseerd door het Platform Natuur en Milieu. De deskundigheid van natuur- en milieuverenigingen is groot.

4.6.2 Participatie in beheer

Groenonderhoud door bewoners vindt in Deventer nagenoeg niet plaats, tenzij incidenteel en op individuele basis. De gemeente is hier terughoudend in, want voortgang van zelfbeheer hangt vaak samen met het enthousiasme van een beperkt aantal mensen. Zodra die mensen verhuizen, is het vaak snel afgelopen met dit zelfbeheer en moet de gemeente het onderhoud weer zelf uitvoeren. Daarnaast is in 2005 besloten dat al het huidige en toekomstige groenonderhoud uitgevoerd wordt door het Deventer Groenbedrijf (DGB).

Op een aantal plaatsen in Deventer voert Stichting Natuur Anders specialistisch natuuronderhoud voor de gemeente uit en voeren vrijwilligers onderhoudswerkzaamheden uit in het gebied rond de Douwelerkolk.

Op bedrijventerrein Bergweide geeft de Stichting Bedrijvenparkmanagement Deventer namens de ondernemers opdracht aan het DGB om het onderhoud uit te voeren. De gemeente betaalt hieraan mee. Extra (beeld-) kwaliteit wordt betaald door de deelnemende ondernemers. Een stapje verder gaat Business Investment District (BID). Hier kan de gemeente deelname aan groenonderhoud door bedrijven dwingend opleggen.

4.7 Communicatie

Om de door de gemeente gemaakte keuzes in groenaanleg en –beheer uit te leggen is communicatie zowel binnen de gemeentelijke organisatie als met de inwoners noodzakelijk. Het Milieucentrum Deventer (MCD) aan de Maatmansweg verzorgt in opdracht van de gemeente educatie rondom natuur en milieu. Zij organiseert tentoonstellingen in eigen huis en ontwikkelt schoollessen. Informatie rondom inrichting, groenplannen en groenbeheer verzorgt de gemeente zelf. In hoofdstuk 6 wordt hier verder op ingegaan.

Hoofdstuk 5 Projecten- en activiteitenlijst

In de voorgaande hoofdstukken, in het bijzonder in de hoofdstukken 3 en 4 staan veel ambities, al dan niet vertaald in projecten en activiteiten, om de groenvisie vorm te geven. De activiteiten zijn schematisch in een lijst gezet. (Zie **figuur 5.1**). Ze zijn geordend aan de hand van de indeling van de programmabegroting 2007: beleid, beheren, programmeren, uitvoering, verbeteren werkwijze, PR en communicatie, bewonersparticipatie en monitoren. Per punt is aangegeven op welk programma van de gemeente het punt betrekking heeft, of de activiteit een wettelijke verplichting is en wanneer de activiteit staat gepland. Tenslotte is aangegeven of de activiteit betaalt wordt/kan worden uit regulier budget of uit specifieke projectbudget(ten).

Beleid						
1	bepaalde vogelsoorten in Natura-2000-gebieden beschermen	5	ja	altijd	X	
2	opstellen nieuwe bomenverordening met lijst beschermwaardige bomen en bomenfonds	3	nee	2006-2007	X	
3	Rielerenk en Zandwetering opnemen in bestemmingsplan als 'groen'	6	nee	z.s.m.	X	
4	na gereedkomen herstelplan Nieuwe Plantsoen, en evt. Worplantsoen, aandragen voor status van Rijksmonument	3	nee	2008	X	
5	uitgangsvoorwaarden groencompensatie opnemen in handboek groen of pve/pvu	3	nee	2008	X	
6	vastleggen stedelijke hoofdstructuur met harde groen-grenzen (contouren) in bestemmingsplannen	6	nee	altijd	X	
7	benoemen van storende elementen en ontbrekende schakels in de groenstructuur en deze opheffen resp. realiseren door aanpassingen in de inrichting van de openbare ruimte of het groen	3 en 6	nee	2007 e.v.	X	X
8	verbinden van stads- en wijkparken en buurtgroen met elkaar door groene routes, al dan niet vergezeld van routebordjes	3 en 6	nee	2008 e.v.	x	
9	onderzoek naar alternatieven voor chemische onkruidbestrijding	3	nee	2008 e.v.	X	
10	onderzoek naar mogelijkheden voor een groenfonds	6	nee	2007	X	
11	gebruik maken van kennis natuur- en milieuverenigingen	3, 5, 6 en 8	nee	altijd	X	
12	per groengebied doelsoort bepalen	5	nee	2007 e.v.	X	
13	reeds uitgevoerde flora- en fauna-inventarisaties op kaart (laten) zetten (nagaan wat Milieu reeds heeft)	5	nee	2007	X	X
14	aanvullende flora- en fauna-inventarisaties (laten) verrichten	5	nee	2007-2008		X
15	intensiteit, frequentie en duur evenementen in groengebieden afstemmen op draagkracht van het groengebied	Even.cie/ 3	nee	altijd	X	
16	herzien visrechten-verdeling	3	nee	2007	X	
17	ruimte voor informele sportbeoefening en niet-storende ontmoetingsplekken 12+ creëren	sport/ 6	nee	altijd	X	X
18	per groengebied bepalen wat het gewenste gebruik is	3/sport	nee	2007 e.v.	X	
19	groengebieden bewust meeplannen en ontwikkelen bij stedenbouwkundige uitbreidingen (wijken en bedrijventerreinen).	6	nee	altijd	X	

vervolg activiteitenlijst

nr.	activiteit	Programma*	wettelijk verplicht	uitvoerings- periode	budget	
					regulier budget	project budget^
20	bepalen norm voor hoeveelheid groen per woning	3 en 6	nee	2007 e.v.	X	
21	stads-, wijk- en buurtgroen niet uitgeven (ambitie)	3, 6 en 8	nee	altijd	X	
22	regels tegen illegaal in gebruik nemen van openbaar groen	3	nee	2007 e.v.	X	
23	opstellen, handhaving ervan uitwerken en opnemen in APV					
23	opstellen schema berminrichting en -beheer per wegprofiel	3	nee	2008	X	
24	groenbeleid inbrengen als een van de uitgangspunten bij ontwikkelings- en wijkvisies	3	nee	altijd	X	
25	opstellen plan van aanpak inrichtingswijzer (richtlijnen)	3	nee	2007	X	
26	groene invulling van de entrees Zutphenseweg en Siemelinksweg	3	nee	2007-2008	X	X
27	aanpassen begrenzing bebouwde kom Boswet	3	nee	2007	X	
28	opstellen groen- en/of natuurcompensatiebeleid met groen- of natuurfonds	3 en 5	nee	2007	X	
29	opstellen wijkkaarten met acties voor korte en middellange termijn	3	nee	2007 e.v.	X	
30	opstellen Handboek Randvoorwaarden en kwaliteitseisen, onderdeel groen	3	nee	2006-2007	X	
31	vast laten stellen Natuurkalender	5	nee	2007	X	
32	evalueren uitgiftebeleid	3	nee	2006	X	
33	per project nagaan of er subsidiemogelijkheden zijn	3, 5, 6 en 8	nee	altijd	X	
Beheren						
34	verbinden groengebieden door natuurlijk bermbeheer	3	nee	2008 e.v.	X	
35	inrichting en beheer afstemmen op bepaalde doelsoort	3, 5, 6 en 8	nee	2008 e.v.	X	
36	beheerwerkzaamheden zoveel mogelijk afstemmen op de natuurlijke processen	3	nee	altijd	X	
37	opstellen beheerplannen voor grotere groengebieden	3	nee	2006-2007	X	
38	aanpassen beheer Vlierspad	3	nee	na 2008	X	
39	bij elk project in elke fase beheeradvies geven (beheerbewus ontwerpen)	3, 6 en 8	nee	2007 e.v.	X	
40	voor overdracht uitgevoerd project achtergrond aan beheer doorgeven (ontwerpbewust beheren)	3, 6 en 8	nee	2007 e.v.	X	
41	beheer betrekken bij alle fasen van een project	3, 6 en 8	nee	2007 e.v.	X	
42	overdracht van ontwikkelaar en uitvoerder aan beheer met toelichting door ontwerper over achtergrond gewenst eindbeeld	3 en 8	nee	2007 e.v.	X	
Programmeren						
43	opstellen meerjarenprogramma groen	3	nee	2007 e.v.	X	
Uitvoering						
44	waterpartijen 'schoon' houden	3	ja	altijd	X	X
45	de inrichting van de oevers zoveel mogelijk aan laten sluiten op de inrichting van de directe (groene) omgeving, door bv. omvorming naar meer natuurlijke oevers	3 en 6	ja	2007 e.v.		X
46	onderzoek naar aanwezige flora en fauna voor inrichtings- en omvormingsprojecten	5	ja	altijd	X	X
47	realisering gebiedsontwikkeling Frieswijk - 't Oostermaet, Gooiermars-Oxe, Schipbeek, Dortherbeek en bij Okkenbroek EVZ Frieswijk - 't Oostermaet, Rielerenk	5	ja	2007 e.v.	X	X

vervolg activiteitenlijst

nr.	activiteit	Programma*	wettelijk verplicht	uitvoerings- periode	budget	
					regulier budget	project budget^
48	meeliften met projecten als reconstructie, Zandwetering, Schipbeek, Dortherbeek, Gooikerspark, EVZ Frieswijk - 't Oostermaet, Rielerenk	3, 5, 6 en 8	nee	2007 e.v.	X	
49	verder herstellen Rijsterborgherpark	3 en 6	nee	2007 e.v.		X
50	verder herstellen Nieuwe Plantsoen	3 en 6	nee	2007 e.v.		X
51	behoud en herstel van specifieke stedenbouwkundige kenmerken	3, 6 en 8	nee	altijd	X	X
52	behouden en versterken kenmerkende inrichtingsvormen	3 en 6	nee	altijd	X	X
53	beplantingssortiment zoveel mogelijk aansluiten bij aanleg wijk	3, 5, 6 en 8	nee	altijd	X	X
54	verder uitvoeren project Zandwetering	6	nee	2007 e.v.		X
55	sportparken openbaar toegankelijk maken	sport	nee	2007 e.v.		X
56	afstemmen groen sportparken en begraafplaatsen op groen in de directe omgeving, o.a. door uitvoering Entourageplan sportvelden	3, 5, 6 en 8	nee	2007 e.v.		X
57	verder opstellen en uitvoeren buurtspeelplannen	3	nee	2007-2010		X
58	ontwerp afstemmen op beschikbare beheermiddelen	3, 6 en 8	nee	altijd	X	
59	gebruik maken van de Natuurkalender	3, 6 en 8	nee	2007 e.v.	X	
PR en communicatie						
60	opstellen communicatieplan groen	3	nee	2007	X	
61	(integraal) communicatieplan opstellen / uitvoeren	3	nee	2007 e.v.	X	
Bewonersparticipatie						
62	bewoners en natuur- en milieuverenigingen betrekken bij groenplannen (beleid, omvorming, inrichting)	3	nee	altijd	X	
63	huidige samenwerking met natuur- en milieuverenigingen continueren en indien kansen zich voordoen uitbouwen	3 en 5	nee	altijd	X	
Monitoren						
64	structureel actualiseren en monitoren kennis flora en fauna	5		elk jaar	X	
65	monitoren groen door bepalen ouderdom per plantvak en verrichten technische inspecties: elk plantvak eens per 3 jaar	3	nee	elk jaar	X	
66	uitvoeren, evalueren en eventueel aanpassen Monitoring Openbare Ruimte	3	nee	elk jaar	X	
67	Opzetten en jaarlijks bijhouden van een natuurmeetnet	5	nee	2007 e.v.	X	
68	voortgang bovenstaande activiteiten jaarlijks monitoren	allen	nee	elk jaar	X	

- * 3 Programma Openbare Ruimte
5 Programma Milieu
6 Programma Ruimtelijke Ontwikkeling

Figuur 5.1 Activiteitenlijst

Hoofdstuk 6 Realisatie

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht geboden van de inzet van de middelen en de financieringsbronnen waaruit deze middelen worden betrokken. Om de groenvisie te realiseren is voldoende budget nodig, daartoe worden mogelijke financieringsbronnen genoemd. Om het verhaal van dit groenbeleidsplan naar buiten te brengen is communicatie nodig. Ten slotte is ingegaan op het monitoren van de activiteitenlijst, om na te gaan hoe het loopt met het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten en dus hoe het staat met het realiseren van de groenvisie.

6.2 Inzet van middelen voor groen

Dagelijks onderhoud groen

Het dagelijks onderhoud van het groen beslaat een reeks van werkzaamheden die zijn opgenomen in werkpakketten per groentype. De werkpakketten zijn gericht op het schoon, heel en veilig houden van het groen, waarbij moet worden opgemerkt dat het verwijderen van papier en afval uit het groen niet ten koste gaat van het groenbudget, maar ten laste komt van het budget voor afval en reiniging. De berekening van de benodigde budgetten vindt plaats op grond van arealen, groentypen en werksoorten. Bijzonderheden als de bloembakken in de binnenstad, de iepziektebestrijding, het onderhoud van de monumentale bomen en de niet-verhaalbare kosten door schade, komen eveneens ten laste van het budget voor het dagelijks onderhoud van het groen. Jaarlijks wordt op grond van de informatie die is vastgelegd in het Groenbeheersysteem een doorberekening gemaakt van de benodigde middelen voor dagelijks onderhoud.

Groot onderhoud van het groen

Het groot onderhoud van het groen omvat het periodiek uitvoeren van die werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor een duurzame instandhouding van het aanwezige groen in de stad. Het gaat hierbij om het vervangen van versleten beplanting, uitvoeren van gazonherstel, verbeteren van de groeiomstandigheden van bomen en vervangen van dode en ernstig zieke bomen. Objecten die voor groot onderhoud in aanmerking komen, worden opgenomen in het meerjarenprogramma (MJOP).

Kwaliteitsverbetering en herinrichting van het groen

Dit betreft werkzaamheden waarbij het bestaande groen wordt heringericht om de gebruiks- en belevingswaarde te verbeteren. De noodzaak tot herinrichting of grootscheepse kwaliteitsverbetering van bestaande groenvoorzieningen wordt veelal veroorzaakt door intensief gebruik, veranderende maatschappelijke omstandigheden en gewijzigde samenstelling van de bevolking. Objecten die voor kwaliteitsverbetering in aanmerking komen, worden opgeslagen in het meerjarenprogramma (MJOP). Dit is een programma van kleinschalige en grootschalige voorstellen voor herinrichting en kwaliteitsverbetering van groenobjecten. Ook worden objecten opgenomen in de stedelijke programmering (bijvoorbeeld in de herstructurering).

6.3 Financieringsbronnen

Voor het realiseren van de groenvisie, en dus van de projecten en activiteiten, is geld nodig. Naast de eigen reguliere beheergelden en onderhoudsbudgetten voor klein regulier en groot onderhoud, is geld van andere programma's nodig. Ook door het heffen van leges en het instellen van een groencompensatiefonds (zie ook 4.2.4) wordt dekking gegenereerd voor bepaalde gewenste activiteiten. Andere mogelijkheden zijn gemeentelijke investeringsgelden en subsidies.

Programmabegroting gemeente Deventer

De gemeentelijke programmabegroting is opgebouwd uit een aantal deelprogramma's. De middelen voor voorbereiding en beheer, regulier onderhoud, herinrichting en kwaliteitsverbetering van het openbaar groen zijn opgenomen in het deelprogramma "Openbare Ruimte". Het regulier klein onderhoud en het groot onderhoud op kwaliteitsniveau sober, met accenten op basis, worden uit het onderhoudsbudget betaald. Het regulier onderhoud betreft 4,8 miljoen euro (2006). Het budget voor het groot onderhoud neemt de komende jaren toe met 0,115 miljoen euro per jaar. Daarnaast wordt de komende jaren het restant van het omvorming openbaar groen-krediet ingezet en wordt een in 2004 afgesproken bezuiniging (groot vijftigduizend euro per jaar) ingeboekt. Een en ander is weergegeven in **figuur 6.1, MJOP-budget groot onderhoud groen 2007-2010**.

Overzicht budget groot onderhoud (MJOP) groen 2007-2010				
Budget	budget			
	(x € 1000,-)			
	2007	2008	2009	2010
regulier groot onderhoud budget	585	700	815	930
bezuiniging (afpraak 2004)	-50	-50	-50	-50
omvorming openbaar groen krediet		150	180	25
Beschikbaar	535	800	945	905

Figuur 6.1 MJOP-budget groot onderhoud groen 2007-2010

Het opstellen van beleid (0,1 miljoen euro) en beheer (0,3 miljoen euro) valt ook onder het reguliere groenbudget. In totaal is het budget voor beheer van (openbaar) groen ongeveer 7 miljoen euro. De rest van dit budget (1,1 miljoen euro) is voor planvorming, -uitwerking, bestekvoorbereiding, directievoering en toezicht. In het groenbudget is, naast een beperkt budget van 0,4 miljoen euro voor groot onderhoud, niet voorzien in investeringen in groen, zoals het herstel van parken. Deze investeringen worden vooral gefinancierd vanuit de programma's Milieu (5), Ruimtelijke Ontwikkeling (6) en Economie en Vastgoedontwikkeling (8). In die programma's zit ook budget voor eigen, met name beleids-, uren.

Groencompensatiefonds

De gemeente Deventer overweegt een gemeentelijk groencompensatiefonds op te richten, waarmee investeringen in groen mogelijk zijn. Met dit fonds kunnen diverse geldbronnen worden gebundeld. Het kan zo dienen als cofinanciering voor subsidies voor projecten buiten regulier beheer en onderhoud om. Het groencompensatiefonds (niet te verwarren met het groenfonds voor groen- en blauwe diensten in het buitengebied) wordt gevuld met inkomsten uit financiële groencompensatie wanneer compensatie op korte termijn en in de nabijheid van het groenverlies niet mogelijk is. Dit fonds kan ook worden gevuld door het heffen van leges voor kapaanvragen (nieuw) en bijdragen uit verleende kapvergunningen met de randvoorwaarde een bijdrage te leveren indien het terugplanten van een of meer bomen niet mogelijk is. Alleen als het om substantiële bedragen gaat (zoals vijf ton) heeft de instelling van een fonds nut. Indien het om kleine bedragen gaat, kan volstaan worden met een aparte post binnen het betreffende programma. In 2007 wordt apart besloten over een groencompensatiefonds.

Natuurcompensatiefonds

Daarnaast moeten de natuurwaarden worden gecompenseerd bij ruimtelijke ontwikkelingen (niet via geld). Dan is sprake van natuurcompensatie. Natuurcompensatie vloeit voort uit de natuurbeschermingswetten, waarin regels zijn opgesteld om de natuur in Nederland te beschermen. De basis van natuurcompensatie is het op een andere plaats ruimte te creëren voor natuur die verdwijnt door ruimtelijke ingrepen, waardoor de omvang van de natuur in Nederland gelijk blijft. Hiervoor kan een natuurcompensatiefonds worden opgericht. De provinciale richtlijn voor het compensatiebeginsel wordt in 2007 verder uitgewerkt.

Reserve Gemeentelijke Investeringsplanning (RGI) gemeente Deventer

Voor het herstel van de drie stadsparken heeft het college van B&W in totaal 1,5 miljoen euro uit de Reserve Stedelijke Investeringsplanning (voorloper van RGI) beschikbaar gesteld. Dit geld is bijna geheel besteed (bron: gemeente Deventer, 2003c).

Subsidies

Hoewel de inzet van subsidies veelal gekoppeld is aan een eigen bijdrage, bieden subsidies wel de mogelijkheid om extra werkzaamheden uit te voeren. Voorbeelden zijn:

CAI-gelden

De stichting Beheer CAI-gelden heeft budget beschikbaar gesteld voor de Lange Laan in het Worpplantsoen en de derde brug Vogeleiland (onderdeel herstel Rijsterborgherpark). De Lange Laan is inmiddels opgeknapt, de derde brug wordt in 2007 gerealiseerd.

Provincie

De provincie subsidieert voor maximaal 5% de uitvoeringskosten van het herstel van het Worpplantsoen. Daarmee sluit zij aan bij de Europese subsidie (zie hierna).

Rijk

De ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit hebben in het kader van het programma Groen in en om de Stad (GIOS) vanuit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) 1,5 miljoen gulden beschikbaar gesteld voor het herstel van het Worpplantsoen, het Rijsterborgherpark en het Nieuwe Plantsoen. Dit budget was voor de jaren 1999 tot en met 2004 (ISV I). Het ISV is een brede doeluikering onder andere op het gebied van grootschalig groen in de stad (bron: diverse ministeries, 2004). De verantwoording van de besteding van dit budget is met succes gegeven.

Vanuit het ISV II is voor 2005 tot en met 2010 ruim 0,2 miljoen euro beschikbaar. Hiermee moeten de leefbaarheid en veiligheid worden verbeterd, een duurzame ontwikkeling en verbetering van de woon- en milieukwaliteit worden bevorderd, de culturele kwaliteiten versterkt, de bereikbaarheid verbeterd en de kwaliteit van de openbare ruimte worden verhoogd, of leiden tot structurele kwaliteitsverhoging van het stedelijk gebied.

Dit bedrag is opgenomen in het herstructureeringsbudget. Daarnaast ontvangt Deventer in het kader van herstructurering van de wijken 3 en 4 budget voor grootschalig groen in de herstructureeringsgebieden: het Nieuwe Plantsoen, de Zandwetering en het Venenplantsoen. Het gaat om kwaliteit van de openbare ruimte (bron: gemeente Deventer, Programma Grotestedenbeleid, 2004).

Europa

In 2005 heeft het Europees Parlement van de provincie Overijssel de gemeente Deventer -in het kader van 'Doelstelling 2 plattelandsontwikkeling Zuid-Twente/Salland'- 500.000 euro aan subsidie verleend voor het verbeteren van het Worpplantsoen inclusief camping De Worp. Wellicht zijn er nog mogelijkheden om Europese subsidies voor projecten te verkrijgen.

Figuur 6.1 Bouwbord Worpplantsoen

6.4 Communicatie

Om de door de gemeente gemaakte keuzes in (openbaar) groenaanleg en –beheer uit te leggen is communicatie zowel binnen de gemeentelijke organisatie als met de inwoners van Deventer noodzakelijk. In 2007 wordt binnen het Programma Openbare Ruimte integraal gewerkt aan een communicatieplan.

Doelgroepen

Om gericht voorlichting te kunnen verstrekken, wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen. Extern gaat het om de inwoners van Deventer, wijk- en dorpsverenigingen, scholieren, bedrijven, toeristen en diverse belangengroeperingen, zoals de natuur- en milieuorganisaties. Intern gaat het om het college van B&W en de gemeenteraad, medewerkers van de eenheid Ruimte en Samenleving en van andere onderdelen van de gemeente Deventer.

Doelstelling

Doelstelling is het bekend maken van de groenvisie door het doorlopen van alle fasen van een communicatieplan. Het groenbeleidsplan moet belanghebbenden en betrokkenen uitnodigen om mee te werken aan het realiseren van de groenvisie, door mee te werken aan het realiseren van een of meer voorgenomen activiteiten zoals beschreven in hoofdstuk 5.

Boodschap

De boodschap van het groenbeleidsplan is tweeledig. Enerzijds wil de gemeente Deventer de grote betekenis van het groen voor maatschappij en economie, voor de inwoners en daarmee voor de gemeente Deventer voor het voetlicht brengen. Daarnaast is het de bedoeling om doelgroepen enthousiast te krijgen om mee te helpen bij het realiseren van de groenvisie. Daarvoor is het nodig om het belang van het groenbeleid voor de desbetreffende doelgroep(en) aan te geven.

Middelen

Om de boodschap over te brengen staan de gemeente Deventer diverse middelen ter beschikking. Het zijn de gemeentelijke Deventer Nu-pagina in een huis-aan-huisblad, de lokale, regionale en eventueel landelijke pers, radio en televisie, tijdschriften, het geven van presentaties, informatiebijeenkomsten voor bewoners, www.Deventer.nl, informatieverstrekking via het MilieuCentrum Deventer, het personeelsblad en Intranet van de gemeente Deventer. Om het groen extra onder de aandacht te brengen kunnen kleurplaten, folders, brochures of boekjes worden gemaakt, bijvoorbeeld over de groenvisie in het kort, een bijzonder park, een bijzonder project (zoals het herstel van het Worpplantsoen) of monumentale bomen. Ook kunnen fiets- en/of wandelroutes langs bijzondere groengebieden of groenobjecten worden uitgezet.

6.5 Monitoring activiteiten

Voor een succesvol groenbeleid is het nodig de ontwikkeling, uitvoering en het beheer van de onderzoeks- en uitvoeringsactiviteiten te monitoren. Ook de resultaten moeten worden gemonitord, zodat tijdige bijsturing mogelijk is. Bepaalde activiteiten, zoals het doen van onderzoek, leiden tot nieuwe activiteiten. Die dienen weer te worden opgenomen in de activiteitenlijst. De voortgang van de uitvoering moet worden bijgehouden. Zo ontstaat inzicht in de mate waarin gestelde doelen worden gehaald. De lijst moet jaarlijks worden bijgesteld en worden opgenomen in de programmabegroting. Elk jaar wordt gerapporteerd naar opdrachtgever en bestuur.

Na verloop van tijd zijn diverse onderzoeken en (beleids)uitwerkingen gereed. De resultaten hiervan kunnen worden toegevoegd aan dit groenbeleidsplan, zodat een compleet beeld verkregen wordt van de keuzes in het groenbeleid en groenbeheer.

Geraadpleegde literatuur

- L. Albers e.a, 1995, *Ontwerpen van de Worp*, Utrecht
- V. Bezemer en P.A.M. Visschedijk, 2003, *Groene meters deel II; Analyse van het stedelijk groen in de G30 steden*, Alterra-rapport 833, Wageningen
- Gemeente Arnhem, z.j., *Groenplan Arnhem 2004-2007/2015*, Arnhem
- Gemeente Den Haag, 2005, *Groen kleurt de stad; beleidsplan voor het Haagse Groen 2005-2015*, Den Haag
- Gemeente Deventer, 1991, *Groenvisie Deventer Natuurlijk!*, Deventer
- Gemeente Deventer, 1992, *Groenstructuurplan*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2003a, *Milieubeleidsplan Milieu op de Kaart*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2003b, *Nota Beheerkwaliteit Openbare Ruimte Deventer*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2003c, *Ontwikkeling Historische Stadsparken Deventer*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2004a, *Programma Grotestedenbeleid Deventer 2005 t/m 2009*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2004b, *Stadsvisie Naar een nieuw evenwicht*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2004c, *Structuurplan Deventer 2025; synergie van stad en land*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2005, *Actieplan 2005-2006 "Plattelandsontwikkeling Deventer; samen werken aan een vitaal platteland*, Deventer
- Gemeente Deventer, 2006, *Statistisch Zakboek Deventer 2006*, Deventer
- Gemeente Deventer, z.j., *Statistisch Jaarboek Deventer 2005*, Deventer
- De ministeries van VROM, LNV en OCW, 2004, *Beleidskader ISV2*, Den Haag
- Oranjewoud, 1997, *Deventer groen in beeld*, Deventer. In opdracht van de gemeente Deventer
- Raad Landelijk Gebied, 2005, *Recht op groen*
- Stichting Groenforum Nederland, 2005, *De baten van de groene stad*, Zaandam
- TAUW, 2005, *Stadswaterscan Deventer; een beoordeling van de aspecten natuur, cultuur en gebruik en toekenning van streefbeelden*, Utrecht. In opdracht van Waterschap Groot Salland
- TAUW, 2006a, *Tussen de Weteringen; een groene kijk op het gebied tussen de oude en de nieuwe Soestwetering tussen Frieswijk en 't Oostermaet*. In opdracht van de gemeente Deventer
- TAUW, 2006b, *Samen werken aan waterwinst, Waterplan Deventer, januari 2007*, Deventer. In opdracht van de gemeente Deventer

BIJLAGEN

Bijlage 1. Deelnemers workshop doelstellingen en instrumenten groenbeleidsplan

Roswitha Rood
Margareth Zwaferink

communicatieadviseur gemeente Deventer, dagvoorzitter
Bureau Maatwerk, notulist

Extern

Mevr. S.J. van Beeck Calkoen
De heer ir. H.W.F. Jellema

Adviesraad Natuur & Milieu
Adviesraad Natuur & Milieu

Harry Beijer
Bob Maks

Deventer Bomenstichting
Deventer Bomenstichting

Mevr. S. Coomans
Mevr. M. Koopmans

Waterschap Groot Salland
Waterschap Groot Salland, ecooloog

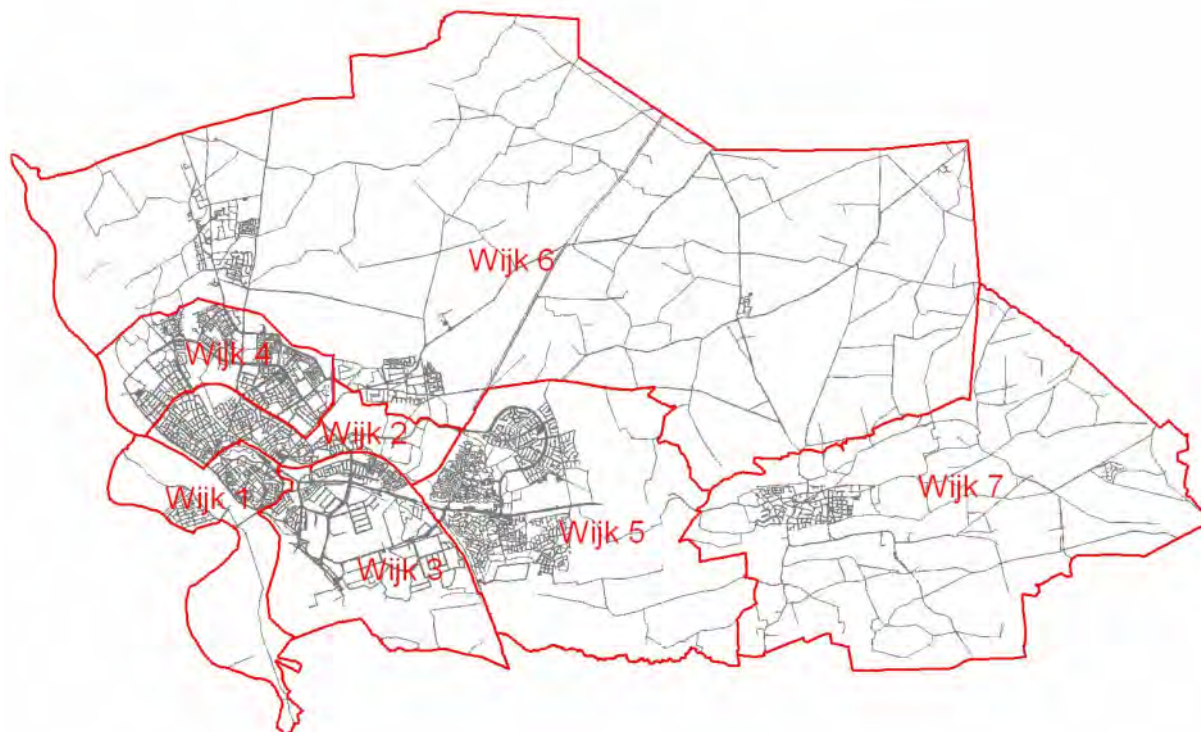
Intern

Johan Klein Nagelvoort
Mark Schipper
Jan Dijkstra
Janleo van der Laar
Annemiek Oosterwegel
Mirjam Jansen
Jacqueline van den Bosch
Steven Meijerhof
Johanna Sinnema
Sijtze van de Schaaf
Bert Prummel
Richard van Hout
Daaf Ledeboer
Martijn Prinsen
Jetty Looijenga

Projectbureau de Vijfhoek
Projectbureau Grachtengordel
Wijkambtenaar
Monumentenzorg
Ruimtelijke Ordening, water
Ruimtelijke Ordening, landschap
Milieu
Sociaal Economische Zaken
Opdrachtgever
Wijkenbeheerder
Groenbeheerder
Teammanager
Kwaliteitsmedewerker openbare ruimte
Sr. Groenbeheerder
Opsteller beleidsplan

Bijlage 2. Hoeveelheid groen in Deventer

In deze bijlage zijn een kaart met de wijkindeling van Deventer en vier tabellen met gegevens over het groen in Deventer opgenomen. De gegevens zijn gegenereerd uit de databestanden van Gegevensbeheer, afdeling Expertisecentrum.

Kaart Wijkindeling Deventer

Tabel a. Openbaar groen als percentage van de totale oppervlakte per wijk

Wijk		Totale opp. ha	Opp. openbaar groen ha*	% openbaar groen	% groen – sport en water
1	Binnenstad/De Hoven	585	48	8	7
2	Zandweerd-Zuid/ Voorstad	401	83	21	14
3	Rivierenwijk/Bergweide	834	117	14	10
4	Zandweerd-Noord/ Borgele/ Keizerslanden	517	129	25	19
5	Colmschate	1.678	145	9	7
6	Diepenveen	6.942	135	2	2
7	Bathmen	2.648	80	3	3
Totaal		13.603	738	5	4

* inclusief sport en waterpartijen

Tabel b. Oppervlakte openbaar groen per woonruimte

Wijk		Aantal woon- ruimten*	Opp. openbaar groen ha**	m2 openbaar groen per woonruimte
1	Binnenstad/De Hoven	4.200	48	114
2	Zandweerd-Zuid/ Voorstad	8.317	83	100
3	Rivierenwijk/Bergweide	3.524	117	332
4	Zandweerd-Noord/ Borgele/ Keizerslanden	10.488	129	123
5	Colmschate	10.052	145	144
6	Diepenveen	4.367	135	309
7	Bathmen	2.237	80	358
Totaal		43.185	738	171

* bron: Gemeente Deventer, 2007; definitie volgens Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

** inclusief sport en waterpartijen

Tabel c. Oppervlakte beheereenheden groen per wijk in ha. (Bron: Gegevensbeheer Deventer (GW/EC2). Stand van zaken december 2005).

oppervlakte groen h/wijk	wijk							Totaal	
	1 Binnenstad De Hoven	2 Zandweerd Voorstad incl. Douwelerk.	3 Rivierenwijk Bergweide	4 Zandweerd Borgele / Keizerslanden	5 Colmschate	6 Diepenveen	7 Bathmen	absol.	%
	bloemgras	6	13	37	17	45	72	40	230
gazon	13	6	11	24	31	15	5	105	15%
trapveld		0	0	2	2	1	1	6	1%
weilanden met vee	14	16		10	1			40	6%
bosspark		13	6	8	3	8	2	39	5%
bosplantsoen	1	5	14	19	18	3	3	62	9%
struwelen/ houtw.	0	0	0		1	8	10	21	3%
bodembedekkers	2	2	8	8	8	5	1	34	5%
heesters	2	2	3	7	4	2	1	21	3%
cultuurrozen		0		0	0	0	0	0	0%
hagen	0	1	0	0	2	0	0	5	1%
uitgegeven	0	0	3	1	1	1	2	10	1%
pad	1	0	1	2	1	2	1	7	1%
greppels en sloten	0	0	0	0	3	14	8	26	4%
sport	3	11		26	19		7	66	9%
waterpartijen	5	17	34	5	4	1	0	66	9%
Totaal	48	83	117	129	145	135	80	738	100%

Tabel d. Aantal bomen en meest voorkomende boomsoort per wijk

Wijk	Aantal	Meest voorkomende soort
1. Binnenstad/De Hoven	2.944	Linde (26%)
2. Zandweerd-Zuid/Voorstad	4.428	Linde (19%)
3. Rivierenwijk/Bergweide	6.513	Linde (12%)
4. Zandweerd-Noord/ Borgele/ Keizerslanden	10.375	Eik (17%)
5. Colmschate	11.916	Eik (33%)
6. Diepenveen	23.370	Eik (52%)
7. Bathmen	8.683	Eik (63%)
Totaal	68.229	Eik (37%)

Bijlage 3. Beheer op Orde: C-bord en B-bord

Om voor het bestuur inzichtelijk te kunnen maken wat groenonderhoud kost, is het project Beheer op Orde gestart. Er zijn een Catalogus beheerobjecten openbare ruimte Deventer (C-bord) en een Beeld- en Beheerstelsel openbare ruimte Deventer (B-Bord) opgesteld.

C-bord

In het C-bord zijn de meestvoorkomende verschijningsvormen van de openbare ruimte op basis van structuur- en patroonopbouw in beeld gebracht en gecategoriseerd. Het C-bord heeft als doel het verbeteren van de communicatie tussen de verschillende betrokken partijen over de openbare ruimte. Hierbij kan worden gedacht aan bestuur, beleid, uitvoering, bewoners en het bedrijfsleven. Door het benoemen, beschrijven en illustreren van beelden van de openbare ruimte wordt deze inzichtelijker en daardoor beter communiceerbaar. Hierdoor wordt duidelijk dat het C-bord een belangrijke functie vervult als naslagwerk. Op de werkvloer kan het rapport worden gebruikt als richtlijn voor het te bereiken en/of te handhaven beeld zonder dat hierbij een kwaliteitskeuze is gemaakt.

In het **schema** op de volgende bladzijde is een beeld uit de Catalogus Beheerobjecten Openbare Ruimte Deventer gegeven. In het schema is aangegeven of een beheereenheid voorkomt in de beheerniveaus van cultureel, half cultureel, half natuurlijk en/of natuurlijk. In de catalogus is verder van elke beheereenheid achtereenvolgens de definitie, de functie, het onderhoudsniveau, de beeldkarakteristiek en beplantingssoorten gegeven. Op de bladzijde naast het schema is een voorbeeld gegeven.

B-bord

Het Beeld- en Beheerstelsel (B-bord) bestaat uit een kwaliteitsomschrijving, beheerbestemmingsgebieden en de kwaliteitscatalogus. De kwaliteitsomschrijving geeft de kwaliteitseisen en de begrippen over kwaliteit weer; de beheerbestemmingsgebieden geven de ruimtelijke indeling van de gemeente Deventer weer.

De kwaliteitscatalogus bevat, in de vorm van een omschrijving en een foto, de mogelijke kwaliteitsniveaus voor de verschillende kwaliteitskenmerken per onderdeel van de openbare ruimte. Op deze wijze is voor iedereen duidelijk onder welk kwaliteitsniveau (sober, basis of hoog) de beheergroepen vallen. Het gaat om de kwaliteitskenmerken 'schoon' (verzorgingsgraad) en 'heel' (technische staat). De kenmerken 'functioneel' en 'aantrekkelijk' worden voorlopig niet nader uitgewerkt.

De beschrijvingen vormen de basis voor het meten (schouwen) van de actuele kwaliteit en het toetsen van de actuele aan de gewenste kwaliteit. Vervolgens kan worden bepaald welke maatregelen (in het kader van beheer en inrichting) moeten worden genomen om de gewenste kwaliteit te bereiken en te handhaven.

Een bladzijde uit de kwaliteitscatalogus is op pagina 86 weergegeven. Per beheereenheid wordt een definitie, de functie, het schaalniveau, de beeldkarakteristiek en een opsomming van de beplantingssoorten die ervoor in aanmerking komen, omschreven.

Voorkomen subbeheergroepen in beheerniveaus					
Overzicht subbeheergroepen		Beheerniveaus			
HOOFDBEHEERGROEP en subbeheergroep	code	cultuurlijk	half cultuur	half natuur	natuurlijk
BOMEN (B)					
straatbomen in verharding	BBV	X	X		
straatbomen	BBS	X	X		
opgekroonde plantsoenbomen	BBO	X	X		
niet opgekroonde plantsoenbomen	BBN			X	X
lei- en vormbomen	BBL	X	X		
knotbomen	BBK	X	X	X	
HOUTIGE BEPLANTINGEN (H)					
bosspark	HHB			X	X
open/grazig bosplantsoen	HHO			X	
gesloten bosplantsoen	HHG			X	X
struweel & houtwallen	HHS			X	X
heesters	HHH	X	X		
bodembedekkende beplanting	HHD	X	X		
haag	HHA	X	X		
cultuurrozen	HHC	X			
KRUIDACHTIGE BEPLANTINGEN (K)					
vaste planten	KKV	X			
wisselperken	KKW	X			
schalen met wisselbeplanting	KKS	X			
bakken met vaste planten en wisselbeplanting	KKB	X			
GRAS (G)					
gazon	GGG	X	X		
trapveld	GGT	X			
hondenpoeproute	GGP		X		
bloemgras ruigte	GGR			X	X
bloemgras klepelen	GGK		X	X	
bloemgras hoog	GGH			X	
bloemgras laag	GGL		X	X	
OVERIGE (O)					
uitgegeven: verhuurd	OUVH	X	X	X	X
uitgegeven: bruikleen	OUBR	X	X	X	X

Overzicht beheergroep

Bomen

Straatbomen in verharding

Definitie:

Een alleenstaande of groep bomen in verharding, die zich binnen een wegprofiel bevinden.

Functie:

Straatbomen hebben in eerste instantie een ruimtelijk visuele functie (bijv. verkeersgeleiding). Tevens kan een straatboom vanwege esthetische, architectonische, ecologische, educatieve of recreatieve waarde zijn aangeplant.

Schaalniveau:

Bij straatbomen kan sprake zijn van zowel kleinschalig niveau (bijv. voor het creëren van een besloten sfeer) als grootschalig niveau (bijv. voor het realiseren van een groenstructuur).

Beeldkarakteristiek:

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in een boom die opgroeit als solitaire boom of binnen een groep bomen. Bij een solitaire boom is sprake van een alleenstaande boom in een doorgaans vrij open ruimte. Bij een boomgroep groeien de kronen uit tot een geheel. Het (half-)cultureel beheerniveau komt o.a. tot uiting in de soortkeuze en het opkronen van de stam.

Beplantingssoorten:

Hiervoor komen alle boomsoorten in aanmerking, afhankelijk van de omvang van het plantvak, de situering en het gewenste sfeer/eindbeeld.

Paragraaf 2.4.1.6. uit B-Bord

2.4.1.6 heel *Half-natuurlijk en natuurlijk groen bloemgras*

Dit betreft de verschijningsvormen c.q. subbeheergroepen in het 'overzicht verschijningsvormen': bloemgras ruigte, bloemgras hoog. Ook het kwaliteitsniveau bloemgras laag, wat in half-cultuurlijk en half-natuurlijk groen kan voorkomen, wordt hier omschreven.

Sober

Nauwelijks tot geen natuurlijke uitstraling, biedt overlevingskansen voor een beperkt aantal insecten.

Er is weinig tot geen variatie in soorten en er is sprake van veel gewas.

Storingsplanten zoals melde, ridderzuring en brandnetel zijn zeer regelmatig aanwezig.

Basis

De uitstraling van het gebied komt redelijk natuurlijk over en biedt goede overlevingskansen voor meerdere insecten.

Er is een redelijke variatie in soorten en diverse eenjarige, hoog opschietende, kruiden kunnen aanwezig zijn.

Storingsplanten zoals melde, ridderzuring en brandnetel, komen beperkt voor.

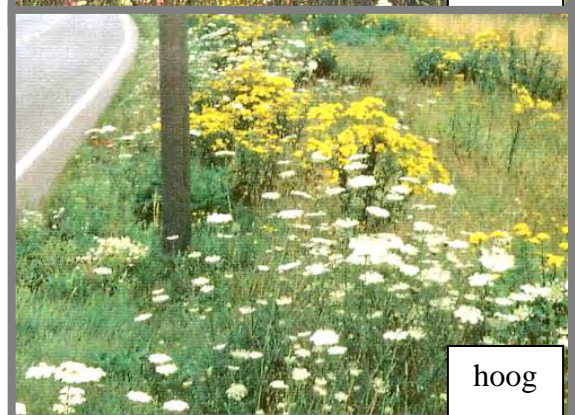

Hoog

De uitstraling van het gebied komt natuurlijk over en biedt goede levenskansen voor diverse soorten insecten.

Er is veel variatie in soorten en de aanwezigheid van diverse eenjarige, hoog opschietende, kruiden is beperkt.

Storingsplanten zoals melde, ridderzuring en brandnetel, komen niet voor.

Bijlage 4. Raadsbesluit

- volgt -